

Univerzita Karlova
Právnické fakulta
Katedra obchodního práva

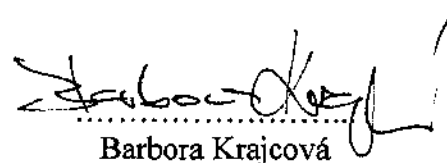
Internet a mezinárodní právo soukromé

Konzultantka rigorózní práce: Prof. JUDr. M. Pauknerová, CSc.

Barbora Krajcová
Přetlucká 1/2154
Praha 10
100 00

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým“.

V Praze 11.9. 2007

Barbora Krajcová

Poděkování

Mé poděkování patří především paní profesorce Monice Pauknerové, která mi poskytla cenné konzultace a odkázala na odbornou literaturu. Dále bych ráda poděkovala celé katedře práva mezinárodního obchodu Stockholmské univerzity, za přínosné semináře, zapůjčení odborné literatury a ochotu odpovídat na mé dotazy i po ukončení studia na této univerzitě.

Obsah:

Úvod.....	1
I. Obecná část	
Ia. Internet.....	4
Ib. Pojem elektronického obchodu.....	5
Ic. Mezinárodní prvek.....	7
II. Právní základ elektronického obchodu	
IIa. Vzorový zákon UNCITRAL.....	10
IIb. Úmluva UNCITRAL o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních kontraktů.....	11
IIc. Vídeňská úmluva.....	21
IId. Římská úmluva.....	22
IIE. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním.....	23
IIf. Směrnice 2000/31 ES a její implementace v České republice.....	24
III. Rozhodné právo	
IIIa. Rozhodné právo smluvní	29
IIIb. Rozhodné právo deliktní.....	30
IV. Soudní příslušnost	
Pojmy soudní příslušnost a soudní pravomoc.....	37
IVa. Soudní příslušnost k řešení sporů vyplývajících z e-smluv na základě dohody smluvních stran.....	41

IVb. Soudní příslušnost k řešení sporů vyplývajících z e-smluv bez dohody smluvních stran.....42

Obecné otázky e-obchodování důležité pro určení soudní příslušnosti k řešení sporů z mezinárodních e-smluv bez dohody smluvních stran.....42

Řešení otázek soudní příslušnosti sporů z e-smluv bez dohody smluvních stran v EU47

- Článek 23 (2) nařízení Brusel I.....47
- Článek 2 nařízení Brusel I.....49
- Článek 5 (1) nařízení Brusel I (detailní analýza).....50
- Článek 5 (5) nařízení Brusel I.....66

IVc. Soudní příslušnost ve věcech protiprávního jednání.....74

Řešení protiprávního jednání dle nařízení Brusel I čl. 5 (3).....74

IVd. Zhodnocení existující právní úpravy soudní příslušnosti ve vztahu k elektronickému obchodování.....89

V. Spotřebitelské e-právo

Va. Spotřebitelská e-smlouva.....92

Vb. Soudní příslušnost ve věcech sporů ze spotřebitelských e-smluv.....96

Závěr.....101

Příloha

Seznam použité literatury a webových stránek

Seznam používaných zkratk

Úvod

Elektronický obchod patří v současné době mezi nejdynamičtěji se rozvíjející způsoby obchodování. Není možné nechat obchodníky mezi sebou jednat, uzavírat smlouvy atd., aniž by byl dán jejich jednání určitý právní rámec, určité hranice. Bez nich by v obchodování došlo k diktování si neúměrných podmínek a požadavků větších a silnějších obchodníků a následně dominantnímu postavení těchto gigantů na trhu. Stejně tak nelze nechat bez právní ochrany spotřebitele, jež je bezesporu slabší stranou ve vztahu k profesionálním obchodníkům.

Statistiky odhadují, že v roce 2006 obchodování přes internet dosáhlo celosvětového obratu více než 8,34 bilionů Eur.¹ Online trh ČR je pro rok 2006 celkově odhadován na 10 miliard Kč.² Množství obchodních transakcí provedených s pomocí internetu roste rok od roku velmi rychle, což nevyhnutelně znamená, že roste i počet soudních řízení. Ta se netýkají pouze sporů vyplývajících ze samotného obchodování, ale také z porušování práva duševního vlastnictví. V případě mezinárodního prodeje zboží přes internet může např. nastat situace, kdy kupující žaluje prodávajícího za porušení smlouvy, uvedení nesprávných údajů atd. Jelikož internetová síť nemá žádné územní hranice, řešení otázky soudní příslušnosti bude a je častým problémem.

Pravidla soudní příslušnosti tudíž hrají velmi důležitou roli v celosvětové ekonomice. Evropská unie, Japonsko, USA a Austrálie se snaží o podporu a rozvoj e-obchodu. Na jedné straně obchodní společnost nově vstupující na trh pomocí internetu může být odrazena v případě, že zjistí, že se stává subjektem příslušnosti cizího státu. Na straně druhé příjemce služby může být odrazen od koupě zboží přes internet, když ví, že se případné soudní řízení bude řídit právem státu obžalovaného.

Tato rigorózní práce se zabývá problematikou elektronického obchodování a to zejména příslušností soudů řešících spory z tohoto obchodování vyplývajících. Je

¹ www.hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=progress.listing&cat=4

² www.apek.cz

zaměřena převážně na právní řád Evropské unie, ovšem pro globálnost elektronického obchodování nechybí ani stručná analýza elektronického obchodu mimo EU.

Cílem rigorózní práce je zkoumání elektronického obchodu zejména z pohledu příslušnosti soudů a porovnání možných řešení výběru příslušného soudního orgánu. Takováto analýza se však neobejde bez alespoň stručného obeznámení se s hmotněprávním základem dané problematiky.

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol. První kapitola rigorózní práce stručně nastiňuje historii a vývoj internetu, vysvětluje pojem elektronického obchodu. Dále se zabývá problematikou mezinárodního prvku. Tato část je částí „obecnou“.

V kapitole druhé je pozornost věnována právním dokumentům významným pro elektronický obchod a to jak na úrovni vnitrostátní, evropské, tak i celosvětové.

Pro mezinárodní e-obchod jsou důležité zejména dva klasické okruhy problémů: stanovení rozhodného práva, soudní příslušnost. Dalším významným mezinárodněprávním aspektem je výkon rozhodnutí, ten však rigorózní práce neanalyzuje.

Kapitola třetí se zabývá rozhodným právem ve věcech smluvních a ve věcech deliktních.

Za nejpodstatnější kapitoly rigorózní práce autorka považuje kapitolu čtvrtou a pátou. Čtvrtá kapitola je rozdělena do tří podkapitol a to na soudní příslušnost resp. pravomoc³ v případech, kde strany uzavřely dohodu o příslušnosti soudu a druhá podkapitola se zabývá soudní příslušností, kde taková dohoda uzavřena nebyla a podkapitola třetí pak soudní příslušnosti ve věcech týkající se deliktů či kvazideliktů odpovědnosti. Zvláště posledně jmenované podkapitoly jsou velmi detailně rozepsány ve vztahu k právnímu řádu Evropské unie. Detailně jsou rozebrány možnosti článku pátého Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22.

³ Blíže k těmto pojmům na str. 19.

prosinec 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen nařízení Brusel I).

Poslední pátá kapitola se věnuje otázkám spotřebitelského e-práva a to opět se zaměřením na otázky soudní příslušnosti.

Přílohou této práce je Úmluva UNCITRAL o použití elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv. Autorka zařadila tuto Úmluvu do příloh, nejen pro svou novost, ale také proto, že ji považuje za progresivní počín na poli elektronického obchodování.

I. Obecná část

Ia. Internet

Elektronický obchod je tradičně spjat s rozvojem sítě internet. Internet je celosvětový systém propojující jednotlivé počítače. Byl vynalezen v polovině 50. let minulého století k přenosu dat mezi vědeckými institucemi navzájem či k přenosu informací vojenského rázu.

Principem fungování internetu je „zabalení“ informací jedním počítačem, který je předá adresátovi a ten je opět „rozbalí“. Je tak možno předat ve stejném časovém okamžiku mnohokrát více informací než např. telefonním nebo dálkopisným spojením, nehledě na to, že tyto informace mohou být současně v počítači uchovány k dalšímu použití. Ke spojení bylo původně využíváno telefonní sítě, později se rozvinuly i jiné způsoby spojení, např. pomocí elektromagnetických vln, optických kabelů atd. K identifikaci spojení slouží podobně jako při telefonním spojení číselný kód tzv. Internet Protocol (IP). Aby byl tento číselný kód zapamatovatelný, lze k němu přiřadit příslušné slovní označení. Na internetové síti se pak mění slovní označení automaticky v číselný kód, pomocí něhož se navazuje spojení např. doménovému jménu ecommerce.eu odpovídá IP 198.12.34.567.⁴

Na území dnešní České republiky došlo k prvnímu připojení k celosvětové síti až po listopadu 1989.

Začátkem 90. let dochází ke komercializaci internetu. Mnohé větší společnosti mají svou domovskou stránku. Od poloviny 90. let došlo k velice rychlému vývoji směrem k sofistikovanějšímu využívání internetu tj. z podoby statické internetové stránky do podoby dynamické se základní integrovanou databází. Pojem eBusiness se stává pojmem Nové ekonomiky. Zahrnuje kromě elektronického

⁴ Raban P., Moravcová M., .eu domena, C.H.Beck 2006, s. 31.

obchodu (e-commerce) další specifické procesy a vztahy jako např. eProcurement, eChannels, eGovernment atd.⁵

Ib. Pojem elektronicky obchod

Mezinárodní právo soukromé definuje elektronický obchod jako obchodování prováděné pomocí počítačů spojených telekomunikační linkou⁶ nebo jednodušší definicí jako obchodní transakce prováděné přes Internet. Pojem zahrnuje obchodování se zbožím hmotným či nehmotným i službami. Zahrnuje všechny kroky od reklamy, přes uzavření smlouvy, její plnění včetně poprodejní podpory a služeb.

Tyto definice stále ponechávají otevřenou otázku, zda zvolit širší či užší interpretaci. Užší interpretace by znamenala obchodní transakce v elektronické podobě, nejzřejměji obchody uzavřené nebo prováděné prostřednictvím internetové sítě, tzn. online. Což zahrnuje případy, kde strany komunikují a uzavírají smlouvy pomocí emailu. Širší výklad definice elektronického obchodování zahrnuje všechny situace, kde fyzické osoby či osoby právnické (např. obchodní společnosti) používají k obchodování internetovou síť (včetně emailu) bez ohledu na skutečnost uzavření či dohodnutí kontraktu online.⁷ K jasnějšímu vysvětlení rozdílu mezi oběma výklady si představme situaci, kde obchodní společnost vytváří tzv. pasivní webové stránky inzerující její zboží. Kontrakt samotný např. koupě tohoto zboží je prováděn tradiční cestou v kamenném obchodě. Takováto situace spadá do rámce širšího výkladu, nikoliv však do rámce užšího.

WTO a podobně i OECD pod pojem e-obchod zahrnuje jak výrobky, které jsou prodávány a placeny přes internet, ale doručovány v hmotné podobě nebo produkty inzerované online a prodávané přímo v kamenném obchodě, tak

⁵ Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s. 58.

⁶ The Special Commission of May 2000 on general affairs and Policy of the Hague Conference on Private Law: www.hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=progress.listing&cat=9.

⁷ J. Fawcett, J. Harris, M. Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 494.

produkty, které jsou přes internet doručovány v podobě digitální. Přiklání se tedy k širší definici elektronického obchodu.⁸

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu")⁹ samotný pojem e-obchodu nedefinuje. Pod pojem „služby informační společnosti“ obsažený v čl. 2(a) transparentní směrnice 98/34, která se vztahuje na služby informační společnosti, se řadí služby poskytované zpravidla za úplatu, na dálku, prostřednictvím elektronického zařízení pro zpracovávání a ukládání dat a na individuální žádost příjemce služby. Z věcné působnosti směrnice (negativní definice) jsou pak pojmově vyloučeny: prodej zboží či poskytování služeb off-line (jako jsou např. právní či lékařské poradenství, hlasové telefonní služby anebo přímý marketing po telefonu či faxem), televizní a rozhlasové vysílání atd.¹⁰

⁸ Electronic Commerce and the Role of the WTO, Ženeva 1998.

⁹ Blíže k této Směrnici str.12, zkráceně též e-směrnice..

¹⁰ Viz. článek 1(5) Směrnice 98/34 ES.

Ic. Mezinárodní prvek

Pro internetové obchodování je charakteristické, že přesahuje oblast určitého státu, protože v některém svém prvku má vztah k zahraničí, tím se dostává do vztahu k jinému státu. Tyto vztahy se nazývají soukromoprávními vztahy s mezinárodním prvkem. Mezinárodní prvek je dán obecně tehdy, jestliže je vztah k zahraničí u subjektu mezinárodního vztahu, skutečností právně významnou pro vznik a existenci právního vztahu, předmětu právního vztahu nebo právního vztahu, který právně souvisí nebo je právně závislý na jiném právním vztahu, jestliže se tento (základní) vztah řídí cizím právem.¹¹

V české právní úpravě nalezneme pojem mezinárodní prvek v zákoně č. 97/1967 Sb., o mezinárodní právu soukromém a procesním (dále jen ZMPS). Tento zákon však mezinárodní prvek blíže nevymezuje. Dle názoru odborné literatury¹², lze konkrétní vztah považovat za soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem, jestliže vztah k zahraničí je u některého prvku společensky dostatečně významný, není zjevně zanedbatelný.

Elektronický obchod je specifický tím, že je téměř vyloučeno, aby vztah týkající se elektronického obchodování neobsahoval mezinárodní prvek.

¹¹ Kučera Z., Mezinárodní právo soukromé, Doplněk Brno 2004, s. 17.

¹² Kučera Z., Mezinárodní právo soukromé, Doplněk Brno 2004, s. 18.

II. Právní základ elektronického obchodu

V této kapitole jsou uvedeny vybrané právní předpisy tvořící právní základ elektronického obchodování. V následujících kapitolách jsou analyzována jednotlivá ustanovení těchto právních předpisů ve vztahu k řešené problematice.

Na mezinárodní úrovni se unifikací právních předpisů týkajících se internetového práva zabývají mezinárodní organizace jako je UNCITRAL, OECD nebo UNIDROIT. Pravidla vytvořená těmito organizacemi nejsou závazná mají však vysokou autoritu a často bývají podkladem či inspirací pro závazné právní předpisy viz. níže uvedený Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu 1996 (UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996). Z tohoto dokumentu vychází Úmluva UNCITRAL o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv¹³.

Mezi významné mezinárodní právní předpisy, které jsou důležité pro elektronické obchodování, patří také Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží publikovaná ve sdělení č. 160/1991 Sb. a Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní vztahy z roku 1980.

Na evropské úrovni nalezneme hmotněprávní základ elektronického obchodu ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady číslo 2000/31 ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (dále jen "směrnice o elektronickém obchodu")¹⁴. Směrnice je lex generalis vůči ostatním předpisům týkajících se e-obchodování jako např. Směrnice 91/150 o právní ochraně počítačových programů, Směrnice 99/93 o elektronickém podpisu atd. Směrnice o elektronickém obchodu byla implementována do českého právního řádu. Dalším velmi důležitým zákonem je ZMPS¹⁵.

¹³ Dále Úmluva o elektronických prostředcích.

¹⁴ V této práci používaný termín e-směrnice.

¹⁵ Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, č. 97/1963 Sb, v platném znění.

Vedle zmíněných právních předpisů je nutné připomenout i určité prostředky, které si vytvořila mezinárodní obchodní praxe. Tyto prostředky sice neodstraňují rozdíly v úpravě jednotlivých právních řádů. Ale v konkrétních právních vztazích tyto rozdíly překlenují a zabraňují jejich nepříznivým důsledkům pro právní jistotu účastníků.¹⁶ Tvoří spolu s rozhodovací praxí rozhodčích orgánů zvláštní systém označovaný jako *lex mercatoria*. Dle některých odborníků jde o systém existující nezávisle jak na mezinárodním právu, tak na právním řádu národním. Vyvíjí se zejména dlouhodobým uplatňováním určitých obchodních opakujících se praktik. Známým příkladem jsou mezinárodní pravidla pro výklad nejdůležitějších dodacích doložek používaných ve styku s cizinou INCOTERMS 2000. Podobná pravidla týkající se e-obchodu zatím neexistují.

Co se týče závaznosti pravidel vyplývajících z *lex mercatoria*, stávají se závaznými jen v případě, že se na nich účastníci předem dohodou a učiní je součástí své smlouvy, která se však musí opírat o určitý právní řád. Český právní řád recipoval např. mezinárodní obchodní zvyklosti v §730 a §264 ObchZ, jsou tudíž obecně závazná právě v důsledku toho, že se staly součástí právního řádu, pokud se ho použije jako rozhodného práva pro daný právní poměr.¹⁷

¹⁶ Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, s.216.

¹⁷ Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, s. 217.

IIa. Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu 1996¹⁸

Tento právní model se vztahuje na jakýkoli druh informace ve formě datové zprávy, která je používána v obchodování.¹⁹ I přes doporučující charakter má tento zákon značnou autoritu, podobně jako The Uniform Computer Information Transactions Act přijatý National Conference of Commissioners on Uniform State Laws, USA z roku 1999²⁰. Obsahuje právní rámec ucelující právní předpisy v jednotlivých státech. Je založen na rozbořech účelů a funkcí tradičních požadavků a sleduje, zda je možné tyto požadavky naplnit technikami používanými při elektronickém obchodování.

Např. v článku 6 je stanoveno, že kde je podle právního předpisu vyžadována informace v písemné formě, tak tento požadavek naplňuje i datová zpráva, jestliže informace v ní obsažená je opětovně přístupná i pro pozdější případné osvědčení. Tam, kde právní řád vyžaduje podpis určité osoby, vzorový zákon vysvětluje, jak je možné tento podpis nahradit elektronickými prostředky. Podobně je tomu i v případech, kde právní řád požaduje určité dokumenty, původní tiskopisy a písemné záznamy.

Vzorový zákon se také zabývá pravidly, která mohou být použita v situacích, kde jsou vyměňovány datové zprávy bez předchozí smlouvy mezi komunikujícími stranami nebo kde určitá pravidla nejsou ve smlouvě zaznamenána. Jde o pravidla týkající se vytvoření a platnosti smluv, určení času, místa odeslání a přijetí datové zprávy atd.

Vzorový zákon byl významným podkladem pro níže analyzovaný dokument Úmluvu o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv.

¹⁸ Viz. webové stránky organizace UNCITRAL: www.uncitral.org

¹⁹ Článek 1 Vzorového zákona UNCITRAL.

²⁰ <http://law.upenn.edu/bil/>

IIIb. Úmluva UNCITRAL o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv

Úmluva byla vypracována v rámci organizace UNCITRAL²¹ skupinou zabývající se elektronickým obchodem. K podpisu je otevřena od 16. ledna 2006 do 16. ledna 2008. V platnost vstoupila ratifikací třetím státem v květnu 2007.

Účelem této úmluvy, je dle preambule vytvoření jednotných pravidel a odstranění překážek při používání elektronického obchodování a poskytnout řešení sporných otázek týkajících se elektronického obchodování ve spojitosti s mezinárodními kontrakty. Preambule stejně jako Vzorový zákon zdůrazňuje nutnost zvýšení právní jistoty.

Úmluva je založena na dvou hlavních principech a to na: technologické neutralitě a na funkční rovnocennosti²².

Technologická neutralita

Tento princip znamená, že působnost Úmluvy pokrývá všechny reálné situace, kde dochází ke vytváření, ukládání nebo přenosu informací ve formě elektronického sdělení, bez ohledu na použitou technologii nebo nosič. Pro tento účel jsou tedy pravidla Úmluvy pravidly neutrálními, která nepředpokládají použití určitého typu technologie a mohou být aplikována na všechny typy informací.

Technologická neutralita je významná i z pohledu celkového technologického pokroku, pomáhá právním řádu přizpůsobit se a držet s vývojem krok. V neposlední řadě zajišťuje technologická neutralita také tzv. „media neutrality“: záměrem Úmluvy je ulehčení používání sdělení, jež nemají běžně používanou podobu papírových dokumentů a postavení těchto sdělení na stejnou úroveň s dokumenty zaznamenanými v papírové podobě, ovšem opět je nutné zdůraznit, že cílem Úmluvy není měnit či upravovat tradiční pravidla, která se týkají sdělení

²¹ www.uncitral.org

²² Viz. úvodní ustanovení této Úmluvy.

zaznamenaných na papíře ani není cílem vytvoření oddělených hmotněprávních pravidel pro používání elektronických sdělení.

Funkční rovnocennost

Dalším z hlavních principů Úmluvy je funkční rovnocennost. Hnacím motorem při vytváření Úmluvy bylo poznání, že pravidla vytvářená pro tradiční papírovou dokumentaci představují v současnosti velkou překážku pro vývoj elektronických prostředků komunikace. Není možné elektronická sdělení jednoduše považovat za stejná jako tradiční sdělení zachycená na papíře, bez jakékoli úpravy či doplnění právního řádu. Úmluva se snaží vypořádat s možnými překážkami elektronického obchodování, jež mohou způsobit národní či mezinárodní právní úpravy při požadavcích na určité formy sdělení a to rozšířením smyslu požadavků jako je: „písemně“, „podpis“ a „původní“ také do sféry zahrnující elektronické prostředky.

Princip funkční rovnocennosti je tedy založen na analýze účelů a funkcí požadavků kladených na tradiční papírovou dokumentaci a následném rozboru možnosti splnění těchto požadavků pomocí technik využívaných v elektronickém obchodování. Úmluva však neusiluje o definování počítačově vytvořeného dokumentu, který by byl rovnocenný dokumentu papírovému.

Úmluva připouští, aby státy, jež jsou její stranou, přizpůsobily své národní legislativy vývoji komunikačních technologií, aniž by však odstraňovaly požadavky týkající se papírových dokumentů nebo rušily právní koncepty a přístupy těchto požadavků se týkající.

Rozsah použití: článek 1 a 2

Jak již bylo výše zmíněno primárním účelem Úmluvy je snaha o odstranění možných právních překážek a nejistoty v mezinárodním obchodě při používání elektronické komunikace, ačkoli Úmluva neřeší hmotněprávní ustanovení vztahující se k vytváření kontraktů či k právům a závazkům stran kontraktu, jež byl vytvořen elektronickými prostředky. Mezinárodní kontrakty obecně jsou předmětem národního práva, s výjimkou několika druhů kontraktu, pro něž na mezinárodním poli platí unifikovaná právní úprava mezinárodní smlouvy, např.

Vídeňská úmluva o koupi zboží. Při přípravě Úmluvy UNCITRAL byla brána v úvahu potřeba zabránit dvojí právní úpravě téhož, dvojímu právnímu režimu. Tato Úmluva se dle článku 1 vztahuje na používání tzv. elektronických sdělení ve spojení s vytvářením a vykonáváním obchodních kontraktů mezi stranami, jejichž místo podnikání je v různých státech. Je třeba blíže vysvětlit základní pojmy, s nimiž Úmluva pracuje.

Elektronická sdělení dle této úmluvy představují jakákoliv sdělení, prohlášení, nabídku, oznámení či požadavek zahrnující nabídku a přijetí nabídky vytvořené elektronicky, magneticky, opticky nebo obdobnými prostředky. Vzorový zákon užívá pojem datová zpráva. Pod pojmem strana je třeba chápat jak osobu fyzickou tak i osobu právnickou, ačkoli některá ustanovení jako je např. článek 14 se výslovně týkají pouze fyzických osob. Slovo kontrakt v této Úmluvě je třeba chápat v širším měřítku a zahrnovat pod něj i rozhodčí smlouvu uzavřenou v elektronické podobě²³ nebo jinou právně závaznou smlouvu.

Úmluva se vztahuje na mezinárodní kontrakty, což znamená na kontrakty uzavřené mezi stranami jejichž místo podnikání je v různých státech, ovšem není podmínkou, aby oba tyto státy byly stranou Úmluvy. Je totiž možné, že si strany samy rozhodnou, aby tato Úmluva mezi nimi platila či na Úmluvu odkáží pravidla mezinárodního práva soukromého.

Definice zeměpisné působnosti Úmluvy se odlišuje od obecného pravidla v článku 1 Mezinárodní úmluvy o koupi zboží, jež požaduje, aby obě strany byly smluvními státy mezinárodní úmluvy o koupi zboží. Původně při přijímání Úmluvy o používání elektronických prostředků odborníci uvažovali použít stejné pravidlo, aby byla zajištěna shoda mezi oběma texty. Pak však převážily zejména dva důležité argumenty a byl přijat článek 1 ve své současné podobě. Prvním z těchto argumentů bylo, že použití Úmluvy je zjednodušeno a její praktický dosah vyšší, jestliže bude jednoduše aplikovatelná na mezinárodní kontrakty, jimiž jsou kontrakty mezi stranami ze dvou různých států, bez splnění dalšího požadavku, že jsou oba státy státy smluvními. Jako druhý důvod UNCITRAL

²³ Ačkoli Newyorská mezinárodní úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů s většinou národních právních řádů slovo kontrakt nepoužívá.

uvádí, že rozsah některých ustanovení byl přijat k ulehčení působnosti dalších právních řádů v elektronickém prostředí (např.článek 8 a 9). Požadavek, aby obě strany byly umístěny ve smluvních státech Úmluvy, by vedl k nežádoucím výsledkům, kdy by soud smluvního státu mohl být dotlačen k tomu, že bude vykládat ustanovení vlastního právního řádu (např. s ohledem na požadavek určité formy) různě, záležíce na tom, zda obě strany jsou umístěny ve smluvním státě Úmluvy.

Smluvní státy však mohou zúžit rozsah použití Úmluvy a to prohlášením učiněným dle článku 19, např. tím, že prohlásí, že Úmluva bude aplikovatelná jen na elektronická sdělení mezi stranami, jež jsou obě smluvními státy Úmluvy.

Vztah Úmluvy o elektronických prostředcích a mezinárodního práva soukromého²⁴

Úmluva o elektronických prostředcích se tedy použije, jestliže právo smluvního státu, je právem aplikovatelným na jednání či jinou činnost mezi stranami. Zda jde o právo aplikovatelné na toto jednání, je určeno pravidly mezinárodního práva soukromého státu fora, jestliže si strany platně nezvolily právní řád jiný.

S ohledem na výše uvedené, pokud strana spadá pod soudní moc nesmluvního státu, soud odkáže na pravidla mezinárodního práva soukromého a jestliže tato pravidla následně určí jako rozhodný právní řád smluvního státu Úmluvy, pak se bude Úmluva aplikovat jako část hmotného práva tohoto státu, nehledě na to, že tento stát není smluvním státem Úmluvy. Jestliže strana spadá pod soudní moc smluvního státu Úmluvy, soud se bude opět odvolávat na svá pravidla mezinárodního práva soukromého, jestliže ta následně označí jako rozhodné hmotné právo tohoto státu nebo jakéhokoli jiného smluvního státu Úmluvy, bude se aplikovat Úmluva. V každém případě by soud měl pamatovat na jakékoliv možné prohlášení učiněné dle článku 19 a 20 smluvního státu, jehož právní řád na daný případ použije.

²⁴ Viz. Official Records of General Assembly, 16th Session, č. 17 (A/60/17).

Úmluva obsahuje ustanovení soukromého práva aplikovatelná na smluvní vztahy. Neobsahuje žádnou povinnost pro státy, které neratifikovaly či nepřistoupily k Úmluvě. Soudy v nesmluvních státech budou aplikovat ustanovení Úmluvy pouze, jestliže jejich vlastní pravidla mezinárodního práva soukromého, označí za právo na daný případ aplikovatelné- právo smluvního státu, v takovýchto případech bude Úmluva aplikovatelná jako součást cizího právního řádu. Používání cizího právního řádu národními soudními orgány je častým a všeobecně aplikovatelným jevem většiny států. Úmluva tedy nepřináší v těchto situacích žádný nový prvek.

Odstavec druhý tohoto článku obsahuje stejné ustanovení jako Mezinárodní úmluva o koupi zboží. Podle tohoto článku Úmluvy o elektronických prostředcích se ke skutečnosti, že mají strany místa podnikání v různých státech nepřihlíží, pokud tato skutečnost nevyplývá buď ze smlouvy nebo z jednání mezi stranami nebo z informací poskytnutých stranami kdykoli před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření. Přijetí tohoto článku bylo nutné zejména z důvodu ochrany právní jistoty stran kontraktu, které většinou předpokládají, že se daný kontrakt bude řídit jejich právním řádem, pokud jim není sděleno jiné stanovisko.

Použití této Úmluvy stejně jako použití Mezinárodní úmluvy o prodeji zboží nezávisí na tom, zda jde o občanskoprávní či obchodněprávní vztah. Stejně tak je nerelevantní státní příslušnost stran. Proto se Úmluva použije na vztahy státních příslušníků nesmluvních států, kteří mají místo podnikání ve smluvním státě nebo jejichž místo podnikání je sice ve státě nesmluvním, avšak pravidla mezinárodního práva soukromého tohoto státu na Úmluvu odkáží. Za určitých okolností kontrakt uzavřený či sjednáváný mezi dvěma stranami, jež mají stejnou státní příslušnost se též po právní stránce může řídit touto Úmluvou, např. protože jedna ze stran má své místo podnikání nebo nemá-li místo podnikání má své trvalé bydliště v jiném státě a tato skutečnost je druhé straně známa.

Výjimky z působnosti Úmluvy: článek 2

Úmluva se nepoužije v případě kontraktů týkajících se osobních, rodinných potřeb a také potřeb domácnosti. Důvodem vyloučení těchto kontraktů je, že mnoho pravidel této Úmluvy by nebylo vhodné na ně použít. Např. pravidlo

v článku 10 odstavec 2 předpokládá, že přijetí elektronického sdělení nastane v okamžiku, kdy je možné ho přijmout adresátem. To by však nevyhovovalo, jestliže by příjemcem byl spotřebitel. Nemůžeme očekávat, že běžný spotřebitel bude kontrolovat svou emailovou schránku pravidelně nebo že bude schopen rozlišit mezi skutečnou obchodní nabídkou a tzv. spamem.

V kontextu Mezinárodní úmluvy o koupi zboží ustanovení „osobní potřeba, potřeba rodiny nebo domácnosti“ je chápáno jako ustanovení týkající se spotřebitelských kontraktů. Ovšem v kontext Úmluvy o elektronických prostředcích, jež není omezena pouze na elektronická sdělení týkající se koupě, mají tato ustanovení širší význam a zahrnují např. i jednání řadící se pod rodinné právo, dědické právo, občanské právo atd.. Jako jsou např. smlouvy týkající se společného jmění manželů, jsou-li uzavírány pro osobní, rodinné či potřeby domácnosti.

Tato výjimka je v Úmluvě o elektronických prostředcích absolutní. Na rozdíl od Mezinárodní úmluvy o koupi zboží, která obsahuje ustanovení, jež v případě, že prodávající nevěděl nebo neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu, deroguje výše uvedeno výjimku. Důvodem, proč UNCITRAL zvolil odlišnou úpravu, je právě fakt, že v době přípravy této Úmluvy byl nákup zboží pomocí internetu naprosto běžnou záležitostí a nebylo výjimkou, že spotřebitel nakupoval zboží od prodávajícího s místem podnikání v různých státech. Jak již bylo výše řečeno, některá z ustanovení Úmluvy o elektronických prostředcích by nebyla pro úpravu práv a povinností spotřebitele vhodná.

Dále se Úmluva nevztahuje na transakce prováděné na finančních trzích, jež jsou předmětem specifické právní regulace nebo jiných standardů. Mezi další výjimky z působnosti patří např. mezibankovní platební systém atd. viz článek 2(c).

Ve vztahu k této práci je důležitý zejména článek 6 týkající se lokace stran a dále článek 10 a 11, jimž se tato práce bude podrobněji věnovat.

Lokace stran- článek 6

Jak je patrné z předchozí části této práce, obtížnost určit lokaci stran významně zasahuje do právní jistoty. Toto nebezpečí samozřejmě existovalo i dříve, ovšem s rozvojem moderních komunikačních technologií se stalo někdy až téměř nemožným toto místo nalézt. Takováto nejistota má obrovské právní následky, jelikož správné určení umístění stran je významné z hlediska soudní příslušnosti, aplikovatelného práva a následného výkonu. Proto se komise UNCITRAL rozhodla zahrnout tento článek do své Úmluvy.

Úmluva nezakládá přímou povinnost stran uveřejnit místo podnikání, avšak vytváří určité domněnky a pravidla, jež mají za cíl ulehčit nalezení tohoto místa. Primárně přisuzuje, ačkoli ne absolutně, důležitost straně samotné určit své relevantní místo podnikání. Tento článek doslova říká, že místem podnikání je místo určené stranou, pokud strana jiná neprokáže, že toto místo stranou určené, místem podnikání není. Část druhá tohoto ustanovení (pokud strana jiná.....) má i svůj praktický význam, nebyla přijata jen proto, aby zamezila stranám přílišnou lehce zneužitelnou libovůli při určování místa podnikání, ale i z praktických důvodů. Např. prodávající, který prodává zboží pomocí internetu, vlastní několik obchodních domů různě umístěných, odkud je pak zboží naloženo a dodáváno ke kupujícímu. Proávající dle čl. 6 jednoduše označí jedno z těchto míst za místo podnikání. Bez takovéto možnosti by strany musely pátrat s ohledem na každý jednotlivý kontrakt, které z míst podnikání prodávajícího má nejužší spojení s relevantním obchodem.

V případě, že strana neurčila své místo podnikání a těchto míst je více, je rozhodným místem, místo s nejužším vztahem k relevantnímu kontraktu, s ohledem na okolnosti známé před uzavřením či v době uzavírání kontraktu. Jestliže fyzická osoba nemá místo podnikání, je jím její obvyklé bydliště. Odstavec čtvrtý tohoto článku uvádí, že tímto místem není místo podnikání pouze proto, že je na tomto místě umístěno technické zařízení podporující informační systém, jež strana používá či pouze proto, že jde o místo, kde může být informační

systém zpřístupněn další stranou. Následující odstavec pak doplňuje, že pouhý fakt, že strana používá doménové jméno nebo emailovou adresu spojenou se specifickou zemí nezakládá domněnku, že je místo podnikání umístěno v této zemi.

Úmluva je velmi opatrná v přístupu k vnějším informacím elektronických zpráv jako je IP adresa, doménové jméno nebo zeměpisné umístění informačního systému, které mají malý téměř žádný význam pro určení fyzického umístění stran.

Čas a místo odeslání a přijetí- článek 10

Při jednání či uzavírání kontraktů účinnost sdělení jako je např. nabídka a následná akceptace, jež si strany mezi sebou vymění, závisí na různých faktorech. Jedním z nich je také místo a čas přijetí a místo a čas odeslání. Některé právní řády mají obecná pravidla týkající se těchto okamžiků zejména, jde-li o smluvní vztahy.

Tento článek je velmi podobný článku 15 Vzorového zákona UNCITRAL. Úmluva obsahuje ustanovení týkající se místa odeslání a přijetí, tato pravidla mají doplnit národní právní úpravu tím, že ji převedou do elektronického prostředí. Rozdíly ve znění mezi Vzorovým zákonem a Úmluvou nejsou takové, že by způsobily rozdílný výsledek v praxi, ale Úmluva je cílena ke zlepšení v různých právních systémech, srovnáním formulace relevantních pravidel s obecnými hraničními určovatelí používanými národním právním řádem při definování odeslání a přijetí.

Při přípravách Úmluvy o elektronických prostředcích komise UNCITRAL vycházela ze skutečnosti, že smluvní právo, pokud nejde o koupi zboží, není ve většině případech předmětem jednotné mezinárodní právní úpravy. Odlišné právní systémy používají různá kritéria pro určení okamžiku vytvoření a účinnosti kontraktu, která by mohla být v rozporu s pravidly právního řádu, jež se bude na daný kontrakt vztahovat tedy v rozporu s pravidly práva rozhodného.

Dle Úmluvy odeslání znamená okamžik, kdy elektronické sdělení opustí informační systém pod kontrolou původce. Nejsnadněji zjištělný důkaz, že sdělení opustilo informační systém pod kontrolou původce je údaj zaznamenaný v relevantním přenosovém protokolu. Jde o časový údaj doručení sdělení do konečného informačního systému nebo do zprostředkovatelského informačního systému.

Zatímco příjem nastane, když se elektronická komunikace stane přístupnou, dojde-opět se stane přístupným- na elektronickou adresu určenou adresátem, což je presumováno, že nastane v okamžiku přijetí na adresátovu emailovou adresu. Článek 10 je koncipován jako souhrn domněnek a ne jako jasně pevně dané pravidlo.

Úmluva rozlišuje mezi doručením na konkrétní emailovou adresu a doručením na nespécifikovanou emailovou adresu např. tzv.hromadné nabídkové emaily. V prvním případě je sdělení přijato, když dojde na adresátovu elektronickou adresu nebo slovy Vzorového zákona, když vstoupí do adresátova informačního systému. Pro všechny případy, kde sdělení není doručeno na konkrétně určenou elektronickou adresu, přijetí dle Úmluvy nastane když a) elektronické sdělení dojde na adresátovu elektronickou adresu a b) adresát si je vědom, že sdělení bylo posláno na tuto adresu.

Důvodem pro odlišení mezi doručením na konkrétní emailovou adresu a na nespécifikovanou emailovou adresu byla nutnost spravedlivého rozložení rizika a odpovědnosti mezi původce a adresáta. V běžném obchodním styku, se očekává, že strany, které mají více než jednu emailovou adresu, udávají pro jistý druh obchodních jednání např. jednu z nich. Nelze po velkém obchodníkovi, jež vlastní desítky takovýchto adres očekávat, že všem těmto adresám bude věnovat stejnou pozornost.

Podobně jako řada národních právních řádů i Úmluva používá termín elektronická adresa, Vzorový zákon používá ve stejném smyslu pojem informační systém. Tyto termíny nemohou však být zaměňovány s pojmy poskytovatel informačních

služeb či telekomunikační přenosy, které mohou nabízet zprostředkovatelské služby nebo technickou podporu pro výměnu elektronických sdělení.

Odstavec třetí tohoto článku obsahuje jasné pravidlo, že místem odeslání je místo podnikání původce a místo přijetí je místo podnikání příjemce. Následující odstavec pak uvádí, že umístění informačního systému není ve vztahu k těmto místům určujícím prvkem. Zejména proto, že často informační systém adresáta, na něž je sdělení přijato je umístěno v jiné jurisdikci, než je jurisdikce, pod kterou spadá dle umístění samotný adresát.

Výzva k podání nabídek -článek 11

Návrh uzavírat kontrakt učiněný jedním či více elektronickými sděleními, který není adresován jedné či více konkrétně určeným stranám, ale je obecně přístupný, včetně návrhů nabídek, které využívají interaktivní webové stránky, je považován za tzv. invitation to make offers tedy za výzvu k podání nabídek. Pokud není zcela zřejmé, že záměrem navrhovatele je, že bude touto nabídkou zavázán jen v případě následného přijetí.

Používání automatického systému zpráv k uzavírání kontraktů-článek 12

Článek 12 uvádí, že kontrakt může být vytvořen jako výsledek činnosti automatického systému zpráv (electronic agent), tedy bez intervence fyzické osoby. I takto vytvořený kontrakt je platný a vynutitelný, jestliže splňuje i další požadavky jako běžné kontrakty tedy např. uzavřené písemně mezi přítomnými osobami.

IIc. Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

Vymezuje kupní smlouvu jako smlouvu, jejíž smluvní strany mají každá své místo podnikání v jiném státě. Z článku 1(1) vyplývá, že kupní smlouva uzavřená přes internet se nebude řídit touto úmluvou, pokud jedna ze smluvních stran bude mít místo podnikání ve státě, který není stranou Vídeňské úmluvy, popř. jestliže je použití aplikace této úmluvy vyloučena na základě článku 6, pak se tedy rozhodné právo určí např. podle ZMPS.

Česká republika učinila na základě článku 95 Úmluvy výhradu, podle níž není ČR vázána úmluvu použít tam, kde se podle kolizní normy, včetně volby práva učiněné stranami, má použít práva některého smluvního státu Vídeňské úmluvy. Ve smluvních vztazích mezi českými podnikateli a jejich zahraničními partnery je třeba zjistit, zda partner má místo podnikání v jiném smluvním státu Úmluvy či nikoliv. V kladném případě se použije hmotněprávních norem této úmluvy (pokud její použití strany ve smlouvě nevyloučily); jinak je třeba určit rozhodné právo na základě kolizních norem.²⁵

²⁵ Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk Brno 2006, s. 210.

Ile. Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní vztahy

V 1. pololetí roku 2006 byl dokončen proces ratifikace Římské úmluvy, která vstoupila pro ČR v platnost dne 1. 7. 2006 a byla vyhlášena pod č. 64/2006 Sbírky mezinárodních smluv.

K Římské úmluvě mohou sice přistoupit pouze členské státy EU, přesto má univerzální charakter. Použije se na určení rozhodného práva pro závazky ze smluv s mezinárodním prvkem, ať již tento tkví ve spojení s členským státem EU či s třetí zemí, za podmínky, že spor ze smlouvy bude řešit orgán některého členského státu. Rovněž použití těchto kolizních norem nemusí vést k aplikaci práva některého z členských států. Český soudce tak bude Římskou úmluvu používat např. i při rozhodování o smluvních závazcích čínských obchodníků, přičemž může dospět k závěru, že rozhodným právem bude právo Egypta. Unifikací kolizních norem pro právní vztah, kde dochází ke kolizi - možnosti použití - více právních řádů se tak zvyšuje právní jistota účastníků a dalších osob, že bude-li tento spor řešit jakýkoliv soud uvnitř EU, odpoví na otázku stejně.

Úmluva je postavena na těchto principech: 1. na autonomii vůle stran, 2. na principu nejúžšího spojení s daným právním vztahem se zohledněním imperativních norem, 3. na principu jednotné interpretace.

Návrh nařízení Řím I, kterým je Římská úmluva převáděna do podoby komunitárního instrumentu a modernizována, je projednáván v pracovní skupině Výbor pro občanské právo Rady EU. Naposledy byl návrh tohoto nařízení diskutován v Radě ES 19.4.2007. Procedura jeho prosazování je zdlouhavá a provázena četnými diskuzemi²⁶.

²⁶ http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossierId=193666

Ile. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním je základním českým právní předpisem týkajícím se mezinárodního práva soukromého. Jeho účelem je stanovit, kterým právním řádem se řídí občanské, rodinné, pracovní a jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem, stanovit postup českých justičních orgánů při úpravě těchto vztahů.²⁷ Tento zákon se použije jen, jestliže mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví něco jiného.

Zákon umožňuje účastníkům smlouvy volbu práva, kterým se mají řídit jejich vzájemné majetkové vztahy.²⁸ Volba práva je omezena veřejným pořádkem a imperativními normami. V případě nezvolení si rozhodného práva, se podle §10 právní vztah řídí právním řádem odpovídajícím rozumnému uspořádání daného vztahu. Případně některým v §10/1, 2a uvedeným hraničním určovatelem.

Nesmíme ovšem opomenout, že v platnost vstoupily dva významné dokumenty: jednak Římská úmluva, která obsahuje nové ustanovení o volbě práva a na poli komunitárním pak nařízení Řím II.

²⁷ Srov. §1 zákona č. 97/1963 Sb.

²⁸ Srov. §9 zákona č. 97/1963 Sb.

Ile. Evropská Směrnice 2000/31 a její implementace v České republice

Recitál 1 směrnice o elektronickém obchodování uvádí, že „rozvoj služeb informační společnosti v prostoru bez vnitřních hranic je důležitým prostředkem pro odstranění překážek, které rozdělují evropské občany“. Ačkoli tento rozvoj je „omezován řadou právních překážek řádného fungování vnitřního trhu, které snižují přitažlivost výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb“. Překážky spočívají v „rozdílech mezi vnitrostátními právními předpisy, jakož i v právní nejistotě ve vnitrostátních právních úpravách, které se na tyto služby vztahují“.²⁹

Cílem této směrnice je vytvořit právní rámec pro zajištění volného pohybu služeb informační společnosti mezi členskými státy³⁰, zaručení právní jistoty a důvěry spotřebitelů³¹. Dále podněcuje hospodářský růst evropských podniků³². Tento právní rámec zahrnuje opatření týkající se: vnitřního trhu³³, požadavků na usazování a na informování³⁴, obchodní sdělení³⁵, uzavírání smluv elektronickou cestou³⁶, odpovědnosti poskytovatelů zprostředkovatelských služeb.³⁷

Směrnice byla částečně implementována do českého právní řádu zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů s účinností od 7.9.2004, dále jen zákon o službách informační společnosti.

Zákon používá pojmu služba informační společnosti, kterou definuje jako: „...jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplat...“.³⁸

²⁹ Recitál 5 Směrnice 2000/31 ES.

³⁰ Recitál 8 Směrnice 2000/31 ES.

³¹ Recitál 7 Směrnice 2000/31 ES.

³² Recitál 2 Směrnice 2000/31 ES.

³³ Článek 3 Směrnice 2000/31 ES.

³⁴ Oddíl 1 Směrnice 2000/31 ES.

³⁵ Oddíl 2 Směrnice 2000/31 ES.

³⁶ Oddíl 3 Směrnice 2000/31 ES.

³⁷ Oddíl 4 Směrnice 2000/31 ES.

³⁸ §2(a) zákona č. 480/2004 Sb., v platném znění.

Princip země původu

§ 9/1 zákona o informačních službách uvádí, že na poskytovatele služby, který poskytuje služby prostřednictvím podniku nebo organizační složky umístěné na území ČR se použijí české právní předpisy. Následující odstavec, pak stanoví: „Na poskytovatele služby, který je usazen v jiném členském státě Evropské unie a poskytující tuto službu na území České republiky, se nevztahují právní předpisy uvedené v odstavci 1, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak.“

Tento paragraf odpovídá článku 3 směrnice o elektronickém obchodování.³⁹ V tomto článku zavádí směrnice princip země původu. Klauzule o vnitřním trhu obsahující zákaz překážek pro poskytování služeb informační společnosti z jiných členských států, ale oproti judikatuře ESD významně omezuje možnost použití naléhavých důvodů veřejného zájmu hostitelským členským státem.⁴⁰ Zákaz překážek v hostitelském členském státě se týká všech obecných i zvláštních požadavků na poskytovatele nebo službu samotnou, která souvisí se zahajováním činnosti (odborná kvalifikace, povolovací režimy) nebo jejím výkonem (ustanovení upravující chování či odpovědnost, požadavky na kvalitu a obsah služeb). Věcný rozsah zákazu překážek je rovněž vymezen negativně, přičemž některé taxativně uvedené oblasti pod uvedený zákaz nespádají.⁴¹

Odstavec 4 téhož článku pak uvádí podmínky, za kterých se může hostitelský stát od zákazu překážek odchýlit. Pro derogace je ve většině případech nutná předchozí administrativní spolupráce se státem původu a notifikace Komise.

Pro služby informační společnosti, směrnice stanoví kolizní normu, která ve vymezené věcné působnosti jasně upřednostňuje výlučné použití práva členského státu původu.⁴²

³⁹ Srov. čl. 3 Směrnice 2000/31 ES: „Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti.“

⁴⁰ Srov. Hörnle, J., Country of Origin Regulation in Cross-Border Media: One step behind the Freedom to provide Services, ICLQ, 1/2005, s. 89n.

⁴¹ Viz příloha Směrnice 2000/31 ES.

⁴² Hradil, J., Právní rozhledy 1/2006, s.12.

Princip země původu není v této směrnici pouhým zákazem dvojitých kontrol či odstranění neopodstatněných překážek. Původní pojetí tohoto principu dovolovalo hostitelskému státu uplatňovat vyšší standard ochrany i vůči poskytovatelům z jiných členských států, zaručuje poskytovateli služeb vyvézt svou službu podle standardu platného v členské zemi původu.⁴³

Směrnice navíc vyslovuje požadavek, že „Členské státy nemohou z důvodů spadajících do koordinované oblasti⁴⁴ omezovat volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.“

Z výše uvedeného vyplývá, že poskytovatel služeb se musí podrobit národnímu právnímu řádu státu, kde má organizační složku či podnik. Podle komunitárního práva, kde je usazen. Toto ustanovení bylo vytvořeno k zajištění efektivní ochrany cílů obecného zájmu. Odpovědnost za dohled nad službami informační společnosti je na členském státu místa původu poskytovatele.⁴⁵

Informační povinnost, obchodní sdělení

Článek 5(1) směrnice o elektronickém obchodu podává výčet informací, které je poskytovatel služeb povinen sdělit svým příjemcům. V českém právním řádu je tato informační povinnost poskytovatele obsažena v § 53 a § 53a ObčZ ve vztahu ke spotřebitelům. Dále v § 9 zákona o službách informační společnosti č. 480/2004 Sb., který odkazuje na použití právních předpisů upravujících podmínky zahájení a výkonu činnosti, tím je např. zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Článek 6 směrnice pojednává o informačních povinnostech poskytovatele služby v případech obchodních sdělení. Podle směrnice musí být taková obchodní sdělení jasně rozpoznatelná a fyzická nebo právnická osoba, na jejíž objednávku obchodní sdělení probíhá, musí být jasně rozeznatelná. Zákon o službách informační společnosti uvádí v § 2(f) pozitivní i negativní definici obchodních sdělení.

⁴³ Srov. Hörnle, J., Country of Origin Regulation in Cross-Border Media: One Step behind the Freedom to provide Services, ICLQ, 1/2005, s. 94.

⁴⁴ Článek 2(h) Směrnice 2000/31/ES.

⁴⁵ Srov. recitál 22 Směrnice 2000/31/ES.

Článek 7 se týká nevyžádaných obchodních sdělení zasílaných elektronickou poštou. Požaduje po členských státech přijetí takových opatření, aby příjemce těchto nevyžádaných obchodních sdělení, byl schopen tato sdělení jasně a jednoznačně rozeznat. Vytvoření seznamů fyzických osob, kteří si zasílání těchto sdělení nepřejí, poskytovatelé pak budou do těchto seznamů pravidelně nahlížet a respektovat je.

Český zákon o službách informační společnosti inkorporuje toto ustanovení do § 7/3 který umožňuje šíření těchto nevyžádaných obchodních sdělení, za předpokladu, že: „...zákazník má jasnou a zřetelnou možnost jednoduchým způsobem, zdarma nebo na účet této fyzické nebo právnické osoby odmítnout souhlas s takovýmto využitím svého elektronického kontaktu při zasílání každé jednotlivé zprávy, pokud původně toto využití neodmítl“. Následující odstavce zakazuje zasílání elektronické pošty za účelem svého obchodního sdělení pokud: „...tato není zřetelně a jasně označena jako obchodní sdělení, skrývá nebo utajuje totožnost odesílatele, jehož jménem se komunikace uskutečňuje nebo je zasílána bez platné adresy, na kterou by mohl adresát přímo a účinně zaslat informaci o tom, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace odesílatelem nadále zasílány“.

Článek 10 směrnice pojednává o informačních povinnostech při ujednáních, kde spotřebitelé nevystupují jako strany. Ukládá poskytovateli služeb povinnost uvádět alespoň určité informace: jednotlivé technické kroky k uzavření smlouvy, zda je smlouva archivována a zpřístupněna, technické prostředky pro zjišťování a opravu omylů před odesláním objednávky, jazyky nabízené pro uzavření smlouvy, a to vše v jasné, srozumitelné podobě předtím než příjemce podá objednávku. V české právní řádě jsou podobné podmínky uloženy poskytovateli služeb ve vztahu ke spotřebitelům v § 53a ObchZ.

Odpovědnost poskytovatele internetových služeb

Cílem směrnice je omezit odpovědnost poskytovatelů pouze na specifické případy. Těmi jsou zejména:

- Odpovědnost při poskytování přenosu informace nebo zprostředkování přístupu⁴⁶
 - je původcem přenosu; nebo
 - zvolí příjemce přenosu; nebo
 - zvolí či změní obsah přenášené informace

- Odpovědnost při dočasné ukládání informace do vyrovnávací paměti tzv. *caching*⁴⁷
 - změní informaci; nebo
 - nedodržuje pravidla pro aktualizaci informace; nebo
 - nepřijme opatření k odstranění informace nebo přístupu k ní, přestože tak nařídil příslušný státní orgán

- Odpovědnost při ukládání informace tzv. *hosting*⁴⁸
 - byl účinně seznámen s protiprávní činností nebo informací nebo si byl vědom skutečností nebo okolností, z nichž by byla zjevná protiprávnost činnosti nebo informace; a
 - jakmile se o tomto dozvěděl, nejednal s cílem odstranit tyto informace nebo k nim znemožnit přístup.

Směrnice uvádí obecnou povinnost poskytovatelů služeb dohlížet na jimi přenášené nebo ukládané informace, dále obecnou povinnost aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní činnost. Tím však není vyloučena povinnost poskytovatelů informovat příslušné orgány státní moci o určitých skutečnostech, které jsou poskytovatelům známé.⁴⁹

⁴⁶ Viz. článek 12 směrnice 2000/31/ES.

⁴⁷ Viz. článek 13 směrnice 2000/31/ES.

⁴⁸ Viz. článek 14 směrnice 2000/31/ES.

⁴⁹ Viz. článek 15 směrnice 2000/31/ES.

III. Rozhodné právo

Při řešení otázek rozhodného práva musíme odlišit právo rozhodné pro smlouvy a rozhodné právo deliktů.

IIIa. Rozhodné právo ve věcech smluvních

Mezinárodní právo je v oblasti smluvního práva založeno na autonomii vůle stran. Prvním kritériem je tedy volba práva smluvními stranami. Tato zásada „lex electa“ je někdy omezena tzv. přímými normami (hmotněprávní úprava zejména mezinárodní úmluvou)⁵⁰ nebo neslučitelností zvoleného práva s veřejným pořádkem státu příslušného soudu vedoucí k aplikaci národní úpravy.

Volba práva může být explicitní, ale i implicitní pomocí různých hraničních ukazatelů jako jsou např. jazyk, citace zákonů atd. Nedošlo-li k volbě práva použije se právní řád, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.

Římská úmluva o právu rozhodném pro závazkové (smluvní) vztahy⁵¹ stanoví jako rozhodné právo státu s nejužším vztahem ke smlouvě, jímž je stát, kde má osoba, poskytující plnění, bydliště nebo místo podnikání. Tuto úmluvu má nahradit v oblasti komunitárního práva Nařízení Řím I, které je v procesu schvalování a nařízení Řím II, které se týká kolizních norem pro mimosmluvní závazkové vztahy a jehož den použitelnosti je 11. leden 2009.⁵²

Při mezinárodní koupi zboží se uplatní jako lex specialis přímá úprava a tou je Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží z roku 1980, která je aplikovatelná i na on-line prodej a mezinárodní e-obchod. Nepoužije se však na prodej nehmotných statků, nemovitostí a na spotřebitelské smlouvy.

⁵⁰ Seznam těchto smluv in: Pokorný M., Zákon o Mezinárodním právu soukromém a procesním, C.H. Beck Praha 1998, s.146.

⁵¹ Česká republika je od 14.10.2006 stranou Úmluvy o přistoupení k Římské úmluvě.

⁵² Blíže viz. str. 11.

Nelze-li použít mezinárodní kolizní úpravu, nastupuje úprava národní. V českém právním řádu to je ZMPS a nově Římská úmluva.

K zásadám aplikace Římské úmluvy: první zásada (článek 3): smluvní strany si samy zvolí rozhodné právo; druhá zásada (článek 4): nezvolí-li si smluvní strany rozhodné právo, použije se právo země s nejbližším vztahem ke smlouvě; třetí zásada (články 5 a 6) spotřebitelské a pracovní smlouvy se však řídí právem země pobytu spotřebitele/země výkonu práce nebo se na ně alespoň aplikují kogentní ustanovení tohoto práva; čtvrtá zásada (články 7 a 16)v každém případě se aplikují imperativní ustanovení země fóra (případně i jiné země) a aplikace cizího práva nesmí být ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem země.

IIIb. Rozhodné právo deliktů

Porušení závazků ze smluv se zpravidla řídí stejným právem, jako smlouva samotná, pokud z úmyslu účastníků nebo z povahy věci nevyplývá něco jiného.⁵³ Naproti tomu porušení mimosmluvních závazků, tedy deliktů, se posoudí podle samostatného hraničního určovatele. Z nichž nejdůležitějším pro oblast e-commerce je hraniční určovatel pro případ náhrady škody z porušení povinností jiných, než povinností smluv nebo jednostranných právních úkonů. Podle ZMPS je hraniční určovatel (i) místa, kde škoda vznikla; nebo (ii) místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody.

ZMPS vychází z koncepce dvou alternativních hraničních určovatelů. Výběr jednoho z nich je ponechán na uvážení soudnímu orgánu, nikoli účastníkům. Kritériem pro výběr by zde měl být významnější vztah k danému poměru při zohlednění okolností konkrétního případu.⁵⁴

⁵³ Viz § 11 ZMPS; čl.10 Římské úmluvy o právu rozhodném ; čl. 11 návrhu nařízení Řím I

⁵⁴ Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, str.323

Za místo deliktu lze podle ZMPS alternativně považovat buď místo, kde došlo k relevantní skutečnosti (protiprávnímu jednání, resp. Protiprávnímu stavu) nebo místo, kde došlo ke vzniku škodlivých účinků takové skutečnosti⁵⁵.

Internetové delikty jsou typické případy, kdy místo protiprávního jednání či stavu a místo vzniku jeho škodlivých událostí jsou odlišné. A to zejména z důvodu celosvětové přístupnosti webových stránek.

Otázkou tedy zůstává, který z hraničních ukazatelů se jeví, jak vhodnější. Zahraniční literatura i praxe soudů se jednoznačně nepřiklání ani k jednomu z nabízených řešení.

Hlavním argumentem ve prospěch hraničního určovatele zjištěného na základě protiprávního jednání či stavu je, že se jeví jako rozumné požadovat od uživatele internetu respektování norem státu, kde jedná. Naopak jako přísné se jeví, vyžadovat po něm zohlednění právních norem všech států. Posledně jmenovaná situace by nastala při použití práva místa vzniku škody.

Je téměř vyloučeno technicky zajistit, aby dané webové stránky byly přístupné jen v některých státech, případně jen v jednom z nich. Určité zúžení skupiny uživatelů přináší jazykové bariery. Vypracování webové stránky např. pouze v českém jazyce, citelně zúží okruh potenciálních návštěvníků, ovšem v případě anglického jazyka, tomu tak není.

Argument ve prospěch použití práva místa vzniku škody je výhodný z hlediska poškozeného. Pokud je např. poškozeným osoba s bydlištěm v ČR, která se cítí poškozena na dobré pověsti webovou stránkou přístupnou z České republiky a zveřejněnou v češtině, této osobě vznikne škoda, která se nebude lišit podle toho, zda webová stránka byla vytvořena a následně zpřístupněna mimo Českou republiku. V jiném státě např. nemusí jít v daném případě vůbec o poškození dobré pověsti. Ovšem tento argument se může jevit z opačného pohledu jako negativní.

⁵⁵ Common law užívá pojmu last event rule.

Žádné z obou nabízených řešení není ideální a je na úvaze soudu, aby správně posoudil konkrétní případ. Je nutné zohlednit, zda např. existoval úmysl vyhnout se dopadům tuzemského právního řádu a důsledkem toho bylo vycestování do zahraničí a tím obejití případné právní odpovědnosti.

Nařízení Řím II

Jedenáctého července 2007 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Dnem použitelnosti je 11. leden 2009, s výjimkou ustanovení týkající se oznámení mezinárodních smluv, jichž se nařízení nedotýká, jestliže jsou členské státy či členský stát jednou ze stran takovéto úmluvy. Toto ustanovení se použije od 11. července 2008. Toto nařízení je závazné a použitelné pro všechny členské státy Evropské unie s výjimkou Dánska, které se v souladu s článkem 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o založení Evropského společenství neúčastní přijímání tohoto nařízení.

Cílem této práce není podrobná analýza jednotlivých ustanovení tohoto nařízení, proto je tato část práce tematicky opět zaměřena pouze na ustanovení, jež souvisí nebo mohou souviset s internetem. Důležitá ustanovení pojednávající o řešení některých souvislostí týkajících se např. rodinných vztahů či životního prostředí, v této práci zahrnuty nejsou.

Důvody, jež vedly k přijetí tohoto nařízení byla zejména nutnost přijmout opatření týkající se soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem a tím odstranění bariér při fungování vnitřního trhu. Čímž dojde ke posílení právní jistoty v otázkách rozhodného práva, volného pohybu soudních rozhodnutí, předvídatelnosti výsledku sporů a v neposlední řadě kolizní normy v různých členských státech zajistí stejný právní řád bez ohledu na zemi soudu.

Recitál sedmý uvádí, že věcná působnost a ustanovení by měly být v souladu s nařízením Brusel I a s nástroji upravujícími právo rozhodné pro závazkové smluvní vztahy. Z působnosti jsou vyňaty nároky vznesené vůči osobám

jednajícím jménem státu a odpovědnost za jednání orgánů veřejné moci. Ovšem kolizní normy stanovené tímto nařízením se vztahují rovněž na mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z objektivní odpovědnosti.

Toto nařízení se tedy vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů. Vztahuje se i na mimosmluvní závazkové vztahy, které pravděpodobně vzniknou. Nevztahuje se na dokazování a soudní řízení, avšak s výjimkou článků pojednávajících o formální platnosti a důkazním břemeni. Z působnosti jsou vyňaty některé oblasti výslovně uvedené v článku 1, jako jsou např. věci daňové či správní, dále např. mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z majetkových vztahů mezi manželi atd.

Recitál tohoto nařízení dále uvádí, že by tímto nařízením nemělo být dotčeno používání jiných nástrojů obsahujících ustanovení, jejichž účelem je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu, pokud nemohou být použity ve spojení s právem určeným podle pravidel tohoto nařízení. Uplatňování ustanovení rozhodného práva určeného podle kolizních norem tohoto nařízení by nemělo omezovat volný pohyb zboží a služeb, jak je upraven akty Společenství, například směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu).

Škoda

Pojem škody pro účely tohoto nařízení zahrnuje jakékoli následky civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu nebo předsmuvního jednání.

Volba práva

Nařízení samozřejmě respektuje zásadu autonomie stran typickou pro smluvní právo a neposledně i v zájmu právní jistoty zavádí možnost volby práva pro mimosmluvní závazkové vztahy.

Článek 14 výslovně uvádí možnost stran k volbě práva, jímž se má řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah. Tuto volbu mohou učinit buď dohodou uzavřenou

poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody nebo dohodou, která byla sjednána před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti.

U smluv mezi obchodníky je tedy povolena i volba práva předcházející škodné události, u smluv spotřebitelských tato možnost volby práva povolena není. Volba práva se nesmí dotýkat práv třetích osob, může být vyjádřena výslovně i konkludentně ovšem s dostatečnou určitostí vzhledem k okolnostem případu.

V přípravných pracích k tomuto nařízení je několikrát zdůrazněna nutnost, aby soud při rozhodování o existenci či neexistenci dohody vzal v úvahu úmysl stran. Dále je kladen důraz na požadavek chránit slabší stranu, jako je spotřebitel tím, že samotná možnost volby bude podléhat určitým podmínkám.

Hraniční určovatelé

Hraniční určovatel je stanoven jednak jako obecné pravidlo, ale pro určité oblasti jsou stanovena zvláštní pravidla a u některých ustanovení je tzv. „úniková doložka“ umožňující odchýlení se od těchto pravidel, je-li ze všech okolností případu zřejmé, že je civilní delikt zjevně úzeji spojen s jinou zemí. Recitál nazývá tento soubor pravidel jako pružný rámec kolizních pravidel. Nařízení vychází z koncepce obecného pravidla zaručujícího předvídatelnost a rozumnou rovnováhu mezi zájmy osoby, jejíž odpovědnosti se poškozená osoba domáhá a zájmy poškozené osoby. Ve specifických případech (odpovědnost za vadné výrobky, nekalé obchodní praktiky, škoda na životním prostředí, porušení práv duševního vlastnictví, bezdůvodné obohacení a jednatelství bez příkazu) zavádí nařízení výše zmíněná zvláštní pravidla pro určení hraničního určovatele.

Zvláštními kolizními kritérii jsou: v oblasti nekalé soutěže kritérium místa, kde se porušení soutěžního práva projevilo. Při poškození životního prostředí se zavádí kritérium místa vzniku škody, ledaže by se poškozený rozhodl založit svůj nárok na právu země, ve které došlo k události vedoucí ke vzniku škody. Při porušení práv duševního vlastnictví: tzv. *lex loci protectionis*, tedy kritérium místa, kde došlo k porušení práv, případně právo místa, kde došlo k protiprávnímu jednání pro všechny otázky, které neupravuje přímo komunitární pramen práva, je přítom

vyloučena volba práva. Protestní akce zaměstnanců: kolizním kritériem je právo místa, kde došlo k protestní akci a zároveň je přednostně zohledňováno kritérium stejného bydliště stran. Bezdůvodné obohacení: kolizními kritérii jsou (dle priority při použití) buď místo vzniku škody, místo společného bydliště účastníků nebo kritérium práva nejužšího spojení.

Obecné pravidlo- zásada *lex loci damni*- je uvedeno v článku 4 (1):, Nestanoví-li toto nařízení jinak je rozhodným právem pro mimo smluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepříčné následky této skutečnosti.“ Obecným pravidlem je tudíž právo země, kde škoda vznikla nebo hrozí, že vznikne.

Následující odstavec pak lze považovat za výjimku z tohoto pravidla:., Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země.“

Odstavec třetí je pak onou výše zmíněnou únikovou doložkou:., Vyplyvá-li ze všech okolností případu, že civilní delikt zjevně úžeji souvisí s jinou zemí než je země uvedená v odstavci 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.“Jde nejčastěji o situace, kde již existuje určitá předchozí souvislost a očekávání stran ohledně použitelného práva.

Imperativní ustanovení a veřejný pořádek

Při výjimečných situacích mohou soudy v členských státech použít výhradu veřejného pořádku či některá ze svých imperativních ustanovení. Recitál 23 uvádí, že zvláště může být jako porušení veřejného pořádku místa soudu, který se sporem zabývá posuzován případ, kdy by bylo v důsledku uplatnění práva určeného podle tohoto nařízení uloženo nekompensační odškodnění exemplární

nebo represivní povahy v mimořádné výši, v závislosti na okolnostech případu a právním řádu členského státu soudu, který se sporem zabývá.

Z výše uvedené analýzy nařízení Řím II je patrné, že přináší větší předvídatelnost, jasnost při určování rozhodného práva ve vztahu k internetovým deliktům.

IV. Soudní příslušnost

Pojmy soudní příslušnost a soudní pravomoc

Před zkoumáním problémů spojených se soudní příslušností dle nařízení č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I) ve vztahu k elektronickému obchodu, je nutné zmínit ještě pár vět týkajících se terminologie, konkrétně pojmů pravomoc a příslušnost.

Pojem pravomoc používá české mezinárodní právo soukromé ve smyslu oprávnění soudů rozhodovat. Odborníci na české vnitrostátní civilní právo procesní definují pravomoc jako okruh věcí, které projednávají a rozhodují. Určení konkrétního soudu je záležitostí ustanovení o místní, věcné a funkční příslušnosti soudu určitého státu, je obsaženo v normách vnitrostátního původu. Pravidla příslušnosti soudu se řídí určitými zásadami, jejichž cílem je dosáhnout toho, aby proces proběhl u soudu, který má k tomu relativně nejlepší možnosti. Takovým soudem je obvykle soud, který má nejbližší k účastníkům nebo k předmětu řízení.⁵⁶

ZMPS používá termín pravomoc ve stejném smyslu jako výše uvedení civilisté, upravuje pravomoc ve věcech majetkových, rodinných atd. Podle názoru Nejvyššího soudu České republiky (např. R 26/1987, str. 487) kvymezení pravomoci justičních orgánů vůči cizině dochází dvojím způsobem: jednak českými právními předpisy, jimiž jsou vytyčeny meze tuzemské pravomoci justičních orgánů, které tvoří zároveň hranice tzv. mezinárodní pravomoci, jednak i nepřímým vymezením tzv. mezinárodní pravomoci nebo příslušnosti cizích orgánů. Tím jsou v poměru k ČR určeny hranice jurisdikce justičních orgánů, a to s výslovným uvedením věcí, kde je cizí jurisdikce vyloučena.⁵⁷ Termín mezinárodní příslušnost se používá ve smyslu pravomoci soudů cizích států tam,

⁵⁶ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, Linde Praha 2006, s. 121.

⁵⁷ Pauknerová, M., Právní fórum č. 4/2006., s. 46.

kde jde o pravomoc českých soudů ve vztahu k cizině, používá se pojem pravomoc.

V nařízení Brusel I používá český překlad pojem příslušnost, nerespektuje tak pojem pravomoci, jak je chápán českými odborníky, právními předpisy a soudní praxí. Tento terminologický rozpor je českým specifíkem. Např. Slovensko ve svém oficiálním překladu nařízení Brusel I používá pojmu pravomoc.

Soudní praxe respektive Krajský soud v Českých Budějovicích uvádí: „...pravomoc českých soudů je nutno posuzovat podle uvedeného nařízení⁵⁸, byť toto nařízení hovoří o příslušnosti soudů. Obsahově však jde o posuzování pravomoci českých soudů podle uvedeného nařízení.“⁵⁹

Soudní příslušnost, jak je chápána v EU, určuje aplikovatelná procesní pravidla, vlastní systém mezinárodního práva soukromého a jeho kolizních norem, soubor státem ratifikovaných mezinárodních úmluv, pravidla veřejného pořádku, jež umožňují odmítnutí cizí hmotněprávní normy, ale i pravidla nasazení silových nástrojů (policie) k prosazení těchto pravidel.

V této rigorózní práci je pojem příslušnosti použit ve stejném smyslu, jako v nařízení Brusel I, tedy jako pojem mezinárodní příslušnosti. Ačkolí nesprávný překlad považují odborníci za oslabení právní jistoty a chybu českého oficiálního překladu bruselských nařízení.⁶⁰

V základní rovině je soudní příslušnost koncipována jako obecná (např. článek 2 nařízení Brusel I, určovatelem je domicil). Ta obsahuje k sobě zaměnitelné alternativy (např. článek 5 nařízení) a příslušnost v otázkách speciálních (článek 8 až 21 nařízení). Vedle fakultativní příslušnosti je využíváno i příslušnosti výlučné. Ta je formulována jak přímo nařízením (článek 22) či Úmluvami, tak může být

⁵⁸ Nařízení Brusel I.

⁵⁹ Viz. Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, 19 Co 1782/2004.

⁶⁰ Pauknerová, M., Právní fórum č. 4/2006, s. 47.

založena dohodou stran (článek 23) nebo chováním strany (např. článek 24 podřízením se zahájenému řízení).⁶¹

Na celosvětové úrovni se problematikou soudní příslušnosti zabývá Haagská konference mezinárodního práva soukromého.⁶² Ta také připravila návrh Úmluvy o soudní příslušnosti a cizích rozhodnutí v civilních a obchodních věcech, inspirovaný podobně jako nařízení Brusel I Bruselskou úmluvou (viz níže), ovšem s celosvětovou působností.

Česká právní úprava řadí mezinárodní spory týkající se elektronického obchodování mezi spory majetkové (§ 37(1) ZMPS). Pravomoc českých soudů pak může být dána buď písemným smluvním ujednáním tzv. prorogační dohodou nebo dle ZMPS. Podle § 37(1) ZMPS je pravomoc českých soudů dána, je-li dána jejich místní příslušnost.⁶³ Prorogační dohodou je možné sjednat i příslušnost cizozemského soudu. Na rozdíl od nařízení Brusel I ji mohou podle § 37(3) ZMPS sjednat pouze právnické osoby.⁶⁴

V Evropské unii upravuje soudní příslušnost nařízení Rady ES č. 44/2001 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 22. 12. 2000, které nabylo účinnosti dne 1. 3. 2002 (Brusel I), upravuje pro členské státy EU nejen příslušnost soudů ve vztazích s tzv. mezinárodním prvkem, ale i podmínky uznávání a výkonu rozhodnutí ve výše uvedených věcech. Nařízení vstoupilo v platnost 1. 3. 2002 s určitými výjimkami, nevztahuje se na Dánsko a zámořské oblasti EU -čl. 299 SES, v jejich případě se i nadále postupuje dle uvedené Bruselské úmluvy. Nařízení má přímé a bezprostřední účinky ve všech členských státech EU. Stejně účinky má i pro ČR po jejím vstupu do EU.⁶⁵ Nařízení upravuje uznávání a výkon cizího rozhodnutí relativně nezávisle na vnitrostátním řízení o výkonu rozhodnutí. Vlastní výkon

⁶¹ Rozehmalová N., Tyč V., Evropský justiční prostor, Masarykova univerzita Brno 2005, s. 200.

⁶² <http://www.hcch.net>

⁶³ Viz. ustanovení zákona č. 99/1963 Sb.

⁶⁴ Toto omezení je odborníky v současné době považováno již za překonané. Srov. Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, Brno 2006, s. 330.

⁶⁵ Srov. Hess, B., Die intertemporale Anwendung des europäischen Zivilprozessrechts in den EU-Beitrittsstaaten, IPRax 4/2004, s. 374 n.

rozhodnutí a s tím související náležitosti budou však i nadále podléhat vnitrostátnímu právnímu řádu státu, kde bude rozhodnutí vykonáváno.⁶⁶

Při zkoumání problému příslušnosti soudů v otázkách elektronického obchodu je nutno rozlišovat mezi obchodními smlouvami či dohodami a smlouvami spotřebitelskými. V následujících kapitolách se tedy budu zabývat obchodními kontrakty, které jsou výsledkem obchodních transakcí uzavřených pomocí internetové sítě. Na nařízení Brusel I je nutné nahlížet jako na jednu z částí balíku právních předpisů týkajících se e-commerce.

Před samotnou analýzou jednotlivých článků je nutné poukázat na výkladový problém pojmu **domicil**⁶⁷. Nařízení stejně jako Úmluvy (Bruselská, Luganská) používá pojmu domicil jako hraničního určovatele. Tyto právní dokumenty však neobsahují definici pojmu domicil. Český překlad nařízení používá termín bydlíště, což je vhodné pro osoby fyzické, nikoli právnické. Problém s terminologií není jen v českém právním řádu, např. pojetí francouzského práva používá pojem tzv. residence habituelle, jde o místo, kde osoba obvykle žije. Francouzský pojem domicile je bydlíštěm pro správní účely. Domicile je také tzv. zákonné bydlíště, které nemusí odpovídat skutečnému místu pobytu osoby. Úmluvy, které předcházely nařízení nevytvořily definici tohoto pojmu, ale jen kolizní kriteria (viz. např. články 59 a 60 nařízení Brusel I) určující rozhodný právní řád. Vlastní obsah pojmu je ponechán na rozhodnutí národnímu zákonodárci. Z jednotlivých zpráv členských států je patrný rozdíl ve výkladech pojmu domicil.

⁶⁶ <http://www.dtiik.cz/Plus/archiv-cz/2003/0603/plus-0603-recht-cz.htm>

⁶⁷ Rozehnalová N., Týč V., Evropský justiční prostor, Masarykova univerzita Brno 2005, s. 155.

IVa. Soudní příslušnost k řešení sporů vyplývajících z e-smluv na základě dohody smluvních stran

Na základě principu smluvní dohody si smluvní strany mohou dohodnout, který soud bude příslušným k řešení případného sporu. Bruselská úmluva stejně jako nařízení Brusel I (článek 23)⁶⁸ stanovují pro formu této dohody splnění určitých kritérií: dohoda o soudní příslušnosti musí být (1) písemná nebo i (2) ústní, ovšem s písemným potvrzením, anebo (3) ve formě, která odpovídá zvyklostem zavedeným mezi těmito stranami, nebo (4) v mezinárodním obchodě ve formě, která odpovídá obchodním zvyklostem, které strany znaly nebo musely znát a které strany smluv tohoto druhu v daném odvětví obchodu obecně znají a pravidelně se jimi řídí.

Proto pokud např. smlouva bude uzavřena pomocí emailů, bude možné použít tuto cestu uzavírání i v případě dohody o soudní příslušnosti.⁶⁹

Dohoda o soudní příslušnosti neboli prorogační smlouva je výrazem autonomie vůle stran závazku. Tento způsob přináší nepochybně výhody jako je jistota o tom, kde bude daný spor souzen, propojení právního režimu s tímto sudištěm.

Každá sofistikovanější mezinárodní smlouva by měla klauzuli týkajících se soudní příslušnosti obsahovat, tím se smluvní strany vyhnou komplikovanému řešení soudní příslušnosti. Ne, vždy tomu tak je.

⁶⁸ Podrobněji viz níže

⁶⁹ Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s. 276.

IVb. Soudní příslušnost k řešení sporů z mezinárodních e-smluv bez dohody smluvních stran

Obecné otázky e-obchodování důležité pro určení soudní příslušnosti k řešení sporů z mezinárodních e-smluv bez dohody smluvních stran

A. Územní hranice a spojení

Americké soudy⁷⁰ i komentátoři⁷¹ hovoří v souvislosti s internetovým obchodem o nedostatku územního ohraničení. Fyzické hranice vytváří rámec pro hranice právní tím, že vymezí určité ukazatele upozorňující na nutnost dodržování odlišných pravidel po překročení fyzických hranic. Je proto obtížné lokalizovat "virtuální" internetové obchodní transakce v jednotlivých státech. Ačkoli internet jako jedna z metod komunikace ignoruje územní ohraničení, neznamená to, že neexistují spojení s určitým územím a obchodní transakcí⁷² a se spory vyplývajícími z těchto obchodů.

V případě internetového obchodu je zde komunikace mezi osobou sídlící v jednom státě (např. kupující určité zboží) a osobou sídlící ve státě jiném (např. prodávající). Takováto jednoduchá komunikace bude vyžadovat použití nejméně dvou počítačů. Ve většině případů budou umístěny v určitých státech. Výjimku tvoří přenosné počítače používané na palubě letadel vysoko nad zemí (mid air) popřípadě na volném moři. Počítač bude často umístěn ve stejném státě jako je sídlo jeho uživatele, ačkoli je samozřejmě vždy možné pro uživatele vzít si počítač kamkoliv po celém světě.

B. Problém totožnosti a lokace stran

Kupující nemusí znát totožnost prodávajícího nebo jeho sídlo. Elektronické adresy nemusí nutně vypovídat o geografickém umístění. Podle evropské směrnice o

⁷⁰ Digital Equipment Corp v Altavista technology Inc 960 F (District Court of Massachusetts 1997).

⁷¹ G. Kalow, From the Internet to Court: Exercising Jurisdiction over World Wide Web Communications, 1997 Law Review 2241; W. Brodsky Surfin the Stream of Commerce, 1997 L Rev s. 825.

⁷² Reed, C., Internet Law, Butterworths London 2000, s. 453.

elektronickém obchodu je na prodávajícím vyžadováno umožnit příjemcům služeb (kupující v našem případě) a příslušným orgánům přístup ke jménu poskytovatele služby (prodávajícího), zeměpisné adrese, na níž je poskytovatel služeb usazen, údaje, které umožňují rychlé navázání kontaktu s poskytovatelem služeb a přímou a účinnou komunikaci s ním včetně adresy jeho elektronické pošty. Ovšem když kupující obchoduje například s americkou obchodní společností, problém identifikace poskytovatele služeb zůstává.

Stejný problém nastává i při identifikaci a lokalizaci druhé strany, tedy příjemce služby (např. kupujícího). Návštěvníci webových stránek odhalí svou internetovou adresu díky tzv. ISP Internet Service Provider (poskytovatel připojení k internetu), ovšem někteří poskytovatelé přiřadí uživateli novou adresu při každém přilogování se na web. Tento nedostatek identifikace správné lokalizace může také nastat v případě, že poskytovatel softwaru zpřístupní své služby nebo zboží pomocí Application Provider Service business model.⁷³ Díky této metodě příjemci služby mohou mít jednu adresu jako svou účetní, ale mohou zpřístupnit pomocí dalších adres k prodeji svůj software, zboží nebo služby kdekoli na světě. Evropská směrnice o elektronickém obchodu se touto problematikou nezabývá. Prodávající se může vždy dotázat kupujícího na jeho totožnost a sídlo, ovšem neexistuje právní prostředek, který by zabránil kupujícímu v nepravdě. Ani detailní údaje z příjemcovy kreditní karty nezaručí pravdivé údaje. Např. americká společnost může vydat kreditní kartu Australanovi.

C. Problém totožnosti a lokace počítače

Komunikace přes světovou internetovou síť může zahrnovat strany používající mezi sebou webový server jako prostředník komunikace, webové servery a sítě nebo virtuální trhy, které přijímají a zpracovávají zprávy.⁷⁴ V těchto případech jde o nepřímou komunikaci se servery, které přenáší informace stejným způsobem jako poštovní úřady doručují zásilky.

⁷³ Application Service Provider (ASP) je poskytovatel softwarových aplikací ze vzdáleného připojení přiřadí zákazníkům adresu formou pronájmu a dle sjednaných úrovní služby.

http://www.soluziona.cz/htdocs_cz/areas/consultoria/servicios/bsp/index_bsp.shtml

⁷⁴ L. Davies, Contract Formation on the Internet: Shattering a few myths, Kapitola 6 L. Edwards a C. Waelde, Law and the Internet: Regulating Cyberspace, Hart Oxford 1999, s. 456.

Pro uživatele elektronického obchodu není neobvyklé komunikovat mezi různými státy, aniž by znali umístění informačního systému, pomocí něhož je jim tato komunikace umožněna.⁷⁵ Lokace určitých systémových informací se mohou změnit, aniž by si příjemce či poskytovatel byl vědom změny. Osoba posílající zprávu a osoba zprávu přijímající ve valné většině případů netuší, kde je server umístěn. Doménové jméno není spolehlivým ukazatelem, jelikož počítač může být jednoduše fyzicky přenesen, aniž by se doména změnila.⁷⁶

Počítače nejsou pokaždé nutně umístěny ve stejném státě jako je sídlo strany nebo místo, kde je umístěn samotný obchod. Např. obchodní společnost sídlí ve státě A, se zabývá internetovým obchodem, jehož příjemci jsou ve státě B a používá k tomu server, který je umístěn ve státě C. Často se stává, že počítač, na němž jsou data přijímána nebo odesílána, spadá pod soudní příslušnost jiného státu než toho, v kterém je umístěna sama adresa.⁷⁷ Např. zpráva může být doručena na přenosný počítač v době obchodní cesty v zahraničí. Příjemce může být takzvaným mobilní internetovým uživatelem (m-commerce).

D. Problémy lokace místa rozhodných událostí

Jedním ze základních řešení otázky soudní příslušnosti je, že v soudním řízení je zjištěno místo, kde se daná událost odehrála (byla podepsána smlouva, kde byl kontrakt proveden, místo, kde došlo k porušení této smlouvy, k následku porušení smlouvy, atd.). Identifikace takového místa je obtížná v případech, které se internetového obchodování netýkají, ovšem v případech elektronického obchodu je zjištění takového místa ještě daleko obtížnější.⁷⁸

⁷⁵ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996, Guide to Enactment, para 100.

⁷⁶ Berlicí, M., Jurisdiction and the Internet, and European Regulation 44/2001, E-Commerce: Law and Jurisdiction: The Comparative Law Yearbook of International Business-Special Issue, London 2002, s.377.

⁷⁷ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996, Guide to Enactment, para 100

⁷⁸ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 523.

E. Široká oblast různých obchodních aktivit

Obchodování přes Internet zahrnuje širokou oblast různých obchodních aktivit. Osoba může vytvořit vlastní webové stránky, může jít o tzv. interaktivní stránky (kde uživatel vyměňuje informace s hostitelským počítačem).⁷⁹ Každý kontrakt je uzavřen pomocí webových stránek. Jedná se například o nakupování přes internet, ovšem také poskytování informací o výrobku, ceně, kontakt na personál kamenného obchodu pro případ objednání zásilky online atd.. Eventuálně se může jednat o takzvané pasivní webové stránky, kde informace jsou pouze zpřístupněny uživatelům na webových stránkách.

Každý, kdo má k dispozici počítač, telefonický modem či jiný druh telekomunikační linky s příslušným softwarem, může získat přístup na Internet. Metoda obchodování přes internet je mimořádná svým neomezeným přístupem pro téměř kohokoliv.⁸⁰

F. Cílovou skupinou je celý svět

Na rozdíl od tradičních forem inzerce jako je např. inzerování v novinách, časopisech, rádiu a televizi, inzerování na Internetu není nasměřováno⁸¹ k určité zeměpisné oblasti.⁸² Ani není nasměřováno k určité skupině obyvatel. Jednoduše každý, kdo má přístup k Internetu je cílovou skupinou e-obchodu.

Existují ovšem určité výjimky. Vlastník či provozovatel webových stránek může vyloučit např. prodej produktů v určité zeměpisné oblasti, ovšem identita a totožnost kupujícího je často těžko prokazatelná.

Jiné formy komunikace často vyžadují aktivitu jedné strany a pasivitu druhé (u e-obchodu jsou jimi odesílatel informací a příjemce). V případě Internetu je situace odlišná. Často, zde jsou dvě strany aktivní, např. prodávající, který vytvoří

⁷⁹ Zippo Manufacturing Company v. Zippo Dot Com INC 952 (District Court of Pennsylvania).

⁸⁰ The Opinion of the Economic and Social Committee on the proposed Brusel I Regulation.

⁸¹ Koncepte řečneme „řizených“ aktivit je důležitá pro definování spotřebitelských smluv pro účely nařízení Brusel I, resp. Článek 15(1).

⁸² Navíc inzerát na webových stránkách je na rozdíl od jiné např. novinové inzerce inzerátem trvalým.

interaktivní webové stránky a kupující, který umístí svoji nabídku na takovéto stránky. Samozřejmě, že zde může být aktivní kupující a pasivní prodávající (pasivní webové stránky) a naopak.

G. Kontrakt

Tradiční dohodování obchodů, tzv. tváří v tvář v mnoha oblastech střídá dohodování přes internet. Výhoda oproti tradiční nebo telefonické dohodě je, že v případě internetu máme záznam, který může sloužit v případě nutnosti jako důkaz.

Je možné prodávat a kupovat digitalizované zboží jako je software, hudba, statistické údaje a knihy přes Internet včetně emailu. Samotné doručení se také může uskutečnit přes Internet. Informace je jednoduše poslána z jednoho počítače na druhý. V těchto případech se nabízí otázka, zda jde o prodej zboží či poskytování služeb?

Jiný problém může nastat, jelikož poskytovatel neví, kde bude jeho produkt stažen z internetu. Kupující může produkt stáhnout na svůj přenosný počítač kdekoli na světě.

Dalším problémem je, že takový produkt jako je např. software může být v hmatatelné podobě nahrán na přenosný disk či jiné medium a doručen poštou, pak se jedná o tradiční prodej zboží. Ovšem v případě, že je přenášen ke kupujícímu pomocí internetu v podobě informace, je považován za nehmotné zboží.⁸³

⁸³ Nabízí se otázka, zda považovat transfer softwaru přes internet za zboží pro účely Vídeňské úmluvy. Software bude často prodáván přes internet pomocí licenční smlouvy, podle níž vlastnictví nepřejde ke spotřebitelům.

Řešení otázek soudní příslušnosti sporů z e-smluv bez dohody smluvních stran v EU

Nařízení Brusel I

Nařízení Rady č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech- nařízení Brusel I obsahuje pouze jedno ustanovení, které výslovně hovoří o elektronickém obchodě resp. o elektronických prostředcích. Ide o článek 23(2), který se týká požadavku formy dohody o příslušnosti soudů (viz výše). Nařízení také obsahuje další ustanovení, jež je ovlivněno elektronickým obchodem, jde o článek 15(1)(c)⁸⁴, který se týká smluv uzavřených spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti.

A. Článek 23 (2) nařízení Brusel I

Článek 23 odstavec druhý stanoví: „Písemné formě jsou rovnocenná veškerá sdělení elektronickými prostředky, která umožňují trvalý záznam dohody.“⁸⁵

Proto, když je dohoda vytvořená online, tedy v elektronické podobě či lépe elektronickými prostředky, bude mít v případě vytištění podobu trvalého záznamu. Ovšem, co se stane když dohoda vytištěna není a je pouze uložena na počítači např. prodávajícího? I v tomto případě by měla být považována za trvalý záznam. Soudní příslušnost, která je obsažena v dohodě, jež má elektronickou podobu, tedy naplňuje ustanovení článku 23(2).

U tradiční psané dohody může vyvstat otázka, zda v případě, že písmo je tak malé nebo nečitelné, že zůstane nepovšimnuto, dohoda stále naplňuje požadavek psané formy. Odpověď je: nikoliv.⁸⁶ Avšak argument, že ustanovení v dohodě je nejasné z důvodu elektronického formátu, kdy je jen jedna stránka dohody zobrazena na monitoru a číst celou dohodu vyžaduje rolovat stránky pomocí kurzoru, je

⁸⁴ Blíže viz. kapitola V.

⁸⁵ Srov. s článkem 6 Vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodu 1996.

⁸⁶ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*, Oxford University Oxford 2005, s. 509.

považován za nelegitimní. Stejně jako tradiční psaná dohoda může být zachycena též na několika stránkách, které vyžadují otáčení. Tuto otázku řešil soud v Ontariu v případě *Rudder v Microsoft corp 1999 Carswell Ont 3195*. Soud dospěl k závěru, že vyhovět tomuto argumentu by způsobilo chaos na trhu, učinilo elektronické obchodování neefektivním a celkově podkopalo celistvost jakékoliv dohody uzavřené online.⁸⁷

Bez ohledu na požadavek formy, se zdá, že tu nejsou žádné překážky či jiné obtíže a můžeme konstatovat, že volba soudní příslušnosti uzavřená v dohodě pomocí internetu spadá pod ustanovení článku 23.⁸⁸

⁸⁷ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*, Oxford University Oxford 2005, s. 511.

⁸⁸ Toto je pohled odborníků na jurisdikci a elektronické obchodování z Haagské konference o mezinárodním právu soukromém diskutovaným na jejich zasedání 28. února 2000.

B. Článek 2 nařízení Brusel I

Článek 2(1) říká: „Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“ Odstavec 2.: „Na osoby, které nejsou státními příslušníky členského státu, v němž mají bydliště, se použijí pravidla pro určení příslušnosti, která se použijí pro jeho vlastní státní příslušníky.“ Jako kritérium je použito bydliště, resp. domicil u anglické verze nařízení, a to bez rozdílu pro osoby fyzické i právnické.

U dohod uzavřených přes internet mohou vyvstat v souvislosti s článkem 2 nařízení Brusel I dva praktické problémy a to identifikace a lokace stran dohody. Přesto, že žalobce může identifikovat a lokalizovat stranu, kterou chce žalovat, může se stát nemožným zjistit, kde má tato strana bydliště. Např. prodávající jako žalobce nemá žádnou adresu kupujícího žalovaného. Nebo žalobce jako kupující sice nalezne adresu společnosti provozující elektronický obchod, jež je však řízena přes internet dalšími osobami, které mají bydliště či sídlo v různých státech. Je velmi obtížné zjistit, kde je umístěna hlavní správa celé společnosti, hlavní místo podnikatelské činnosti.

C. Článek 5 (1) nařízení Brusel I

Znění článku 5(1): „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;

b) pro účely tohoto ustanovení a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku: - v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno, - v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytovány,

c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a);..“

Při použití článku 5 odstavce prvního mohou nastat dva problémy v oblasti elektronického obchodování. Prvním problémem (I.) je: určení, zda jde o **prodej zboží, poskytování služeb** nebo **ani o jednu z uvedených možností**. Druhým problémem (II.) je: **určení místa vykonání dané povinnosti, místa plnění**.

Druhý problém zjevně závisí na odpovědi na otázku první. V případě, že jde o dohodu uzavřenou jako prodej zboží nebo poskytování služeb, pak bude použit článek 5(1)(b). V případě, že nejde ani o prodej zboží ani o poskytování služeb, použije se písmeno (a) tohoto článku, musí se ovšem určit místo, kde závazek byl nebo měl být splněn.

I. Prodej zboží, poskytování služeb, ani jedna z možností

V odpovědi na otázku, zda jde o dohodu týkající se prodeje zboží, poskytování služeb nebo ani o jednu z nich, je důležité rozlišit tři různé scénáře. Prvním **(I.a)** je fyzické doručení hmotného zboží, např. poštou, lodí, letecky atd. Druhým **(I.b)** je pak existence užití internetu jako např. transfer softwaru přes internet. Třetím **(I.c)** pak je zjištění, odkud byl software koupen a nainstalován poskytovatelem služby.

Služby⁸⁹ jsou v komunitárním právu upraveny v článku 50 Smlouvy o založení evropského společenství. Jsou jimi úkony poskytované zpravidla za úplat, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména: činnosti průmyslové, obchodní, řemeslné a činnosti v oblasti svobodných povolání. Aniž by tím byla dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva podnikání, může poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost ve státě, kde je služba poskytována za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním příslušníkům.

I.a fyzické doručení

V případě, že jde o hmotné zboží jako je osobní počítač či jiný hardware nebo software na nosičích, které jsou prodávány a doručeny ke kupujícímu tradičním způsobem, jde o prodej zboží.⁹⁰

I.b produkt v elektronické podobě

Složitější situace nastane v případě, kdy jde nejen o prodej přes internet, ale i samotný produkt je v elektronické podobě, např. koupě nějakého digitalizovaného produktu- softwarového programu nebo předplatné časopisu vycházejícího v elektronické podobě. Otázkou je, zda jde o prodej zboží, poskytování služeb nebo ani o jednu z uvedených možností.

⁸⁹ V době psaní této práce Evropský parlament definitivně schválil ve druhém čtení částečné otevření trhu služeb v EU. Novou směrnicí musí státy během tří let převést do národní legislativy. Teoreticky může každý vyjet za hranice a nabízet služby bez omezení. Vše ukáže až praxe. Výsledná směrnice nezavádí jednotná pravidla hry, ale možnost, aby si jednotlivé země kladly různé podmínky. Co povolí jeden úřad, nemusí povolit jiný.

⁹⁰ Srov. Rozhodnutí odvolacího soudu Koblenz ze dne 19.9.1993

<http://cisg3.law.pace.edu/cases0930917ci.html>.

V hledání odpovědi je nutné odlišit a následně řešit samostatně problematiku prodeje elektronických produktů a problematiku online služeb, jako např. předplatné e-časopisu. Před hledáním odpovědi na tuto otázku, je vhodné zmínit úpravu tzv. licenční smlouvy.

Licenční smlouva

Počítačový software je často nabízen ke koupi pomocí tzv. licenční smlouvy, při níž vlastnictví zůstává majiteli licence, tudíž nepřechází na druhou stranu, která za licenci zaplatila. Příjemce tak platí pouze za právo daný software používat. Jestliže bude licence spadat pod rámec prodeje zboží nebo poskytování služeb, pak bude na daný kontrakt použit článek 5(1)(b) nařízení Brusel I a je nutné určit místo plnění závazku. Pro definování pojmu prodeje zboží podle článku 5 nařízení Brusel I použijeme definici z úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží- Vídeňská úmluva o koupi zboží.⁹¹

Může být namítáno, že licenční smlouva nespadá pod rámec prodeje zboží podle Vídeňské úmluvy. Jedním z hlavních důvodů proč strany volí licenční smlouvu je, že poskytovatel licence se nevzdává svých práv, jak je tomu u prodávajícího. Podle článku 30 Vídeňské úmluvy „povinností prodávajícího je předat vlastnické právo ke zboží, **jak“ (nikoli jestliže) „vyžaduje smlouva a tato úmluva“**. Což ovšem znamená, že licence k softwaru není prodejem zboží podle Vídeňské úmluvy.⁹² Soudní praxe však volí jiný výklad a považuje dodávku softwaru za prodej zboží podle Úmluvy.

Co se týče otázky, zda licenční smlouva spadá pod pojem poskytování služeb, odpověď je, že nikoli. Jedním z důvodů je, poskytování služeb jako přetrvávající činnost či jednání ze strany poskytovatele služeb. U licenční smlouvy dochází pouze k jednomu právnímu úkonu ze strany poskytovatele a to uzavření smlouvy.

Jinými případy než výše zmíněné licenční smlouvy, jsou prodeje softwaru a jiných produktů v digitální podobě, kde vlastnictví přechází na druhou stranu. Může jít

⁹¹ Srov. viz výše.

⁹² J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 534.

např. o banku, která chce daný software z důvodu bezpečnosti klientů vlastnit. Otázkou je, zda jde o prodej zboží či je poskytování služeb?

Prodej zboží

Problém u elektronického obchodování nastává, když nejde o koupi hmotného zboží, majetku, ale příjemce např. kupující platí za určité informace, data, software. Švýcarské a německé soudy, aniž činí rozdíl mezi přímým stažením softwaru a jeho přenosu na pevném nosiči, považují prodej softwaru za prodej zboží spadající pod rámec Vídeňské úmluvy.⁹³

Poskytování služeb

Naopak britský apelační soud se přiklání k prodeji softwaru jako poskytování služeb. Důležité však je, že směrnice o elektronickém obchodu nazírá na elektronický obchod, včetně online služeb⁹⁴ jako na informace poskytovatele služeb na jedné straně a příjemce na straně druhé. Terminologii užitou v této směrnici nemůžeme považovat za konečnou zejména co se týče označení daného kontraktu a jednotlivých stran. Např. jestliže poskytovatel služby prodá hmotné zboží přes internet a následně je doručeno tradiční cestou v podobě poštovní zásilky, jde naprosto zřejmě o prodej zboží, ačkoli prodávající je směrnicí označován jako poskytovatel služby.

Nezodpovězeno zůstává, zda ten, kdo je označen za onoho poskytovatele služeb podle této směrnice, uzavírá dohodu o poskytování služeb pro účely ustanovení článku 5(1)(b) nařízení Brusel I. Předpokládá se, že tomu tak je v případě poskytování online služeb jako např. poskytování připojení k internetu. Ovšem tam, kde jde o obchod s digitalizovaným zbožím, při kterém dochází k přenosu majetku přes internet (přejde tedy i vlastnické právo), právě tento prvek prodeje-přechod vlastnictví staví celou transakci do odlišného postavení než v jakém jsou typické případy služeb spadající pod článek 5(1)(b), jako jsou např. smlouvy o přepravě zboží po moři nebo ustanovení týkající se poskytování různých

⁹³ <http://cisg3.law.pace.edu/cases0930917gi.html>

⁹⁴ Recitál 18 Směrnice 2000/31 ES.

finančních služeb. Navíc poskytování služeb současně vedle dalších podmínek vyžaduje, aby služba byla pokud možno přetrvávající.⁹⁵

Nicméně je možné považovat daný obchod o prodeji software přes internet za poskytování služeb a to v případě, že prodávající či lépe poskytovatel vyvine specifický software pro individuálního zákazníka, kde prvek práce je natolik významný, že daný kontrakt nespadá pod rámec Vídeňské úmluvy. Apeilační soud v německém Kōlnu označil vývoj takového softwaru jako dohodu o poskytování služeb a tudíž nespádající pod pojem prodeje podle Vídeňské úmluvy.⁹⁶

Sui genesis

Odborná literatura předpokládá, že pokud daný kontrakt nespadá pod pojem prodeje zboží, ani služeb, existuje ještě třetí možnost a tou je označit kontrakt jako *sui generis*. Odborníci ve vztahu k Vídeňské úmluvě tuto možnost jako případné řešení zamítají.

Služby online

Provádění online služeb jako umožnění přístupu na internet nebo navrhování webových stránek je považováno za dohodu o poskytování služeb. U těchto příkladů není vcelku pochyb, že spadají pod pojem služba. Ovšem potíže mohou nastat, např. když si příjemce předplatí online časopis. Zákazníkem není jediná osoba, ale např. obchodní společnost či veřejná knihovna. Může být uzavřena licenční smlouva. Tam, kde uzavřena není, zdá se, že půjde o poskytování služeb. Je tu přetrvávající právní vztah, tudíž půjde stěžít o pouhou jednorázovou koupi softwaru. Ten samý časopis může být vydán kromě své elektronické podoby ještě v papírové podobě, pak půjde o standardní prodej zboží.

⁹⁵ MBM Loos, Towards a European Law of Service Contracts, European Rev of Private Law 2001, s. 565.

⁹⁶ <http://cisg3.law.pace.edu/cases0940826gl.html>

I.c Koupě a instalace software

Koupě softwaru v podobě hmotného nosiče informací doručeného tradiční cestou, ale i koupě softwaru v podobě informace na internetu, nehmotného zboží a i samotného přenosu přes internet byly již analyzovány výše. Může však nastat ještě další situace a to, že software je zaznamenán na pevném nosiči, avšak není doručen druhé straně (příjemci). Místo toho poskytovatel služby posílá své zaměstnance k příjemci, za účelem nainstalování softwaru. Zaměstnanec software či pouze určitá data nainstaluje a nosič si ponechá. Je nejasné, zda jde o prodej zboží, poskytování služeb či ani o jednu z uvedených možností. Dohoda je uzavřena na prodej softwaru, nehmotného zboží a jeho instalaci.

Prodej softwaru je často považován za prodej zboží, avšak s prvkem instalace vyvstává možnost, že takováto dohoda bude spadat pod jednu z výjimek Vídeňské úmluvy uvedenou v článku třetím odstavci druhém: „tato úmluva se nepoužije na smlouvy, v nichž převažující část závazků strany, která dodává zboží spočívá ve vykonání prací nebo poskytování služeb“.

Zemský soud v Mnichově ve svém rozhodnutí uvádí, že dohoda o prodeji softwaru spadá pod rámec prodeje zboží podle Vídeňské úmluvy, aniž by se zabýval faktem, že software byl nainstalován a nosič následně odvezen dodavatelem. Připouští však, že instalace samotná a další dodatkové služby jako je např. školení zaměstnanců, mohou být převažující částí závazku dodavatele, pak dohoda spadá pod rámec poskytování služeb.⁹⁷

Závěr, jež je možno učinit ze soudní praxe je, že dohoda týkající se prodeje a následné instalace softwaru je považována jednak za prodej zboží, jednak za poskytování služeb, záleží na tom, jestli převažující část závazku je vykonávána jako poskytování služeb či nikoliv.

⁹⁷ Landsgericht Munich of 8 February 1995, Handelsgericht of the Canton Zurich 17 February 2000, <http://cisg3.law.pace.edu/cases/000217sl.html>

Soudní praxe Evropského soudního dvora

Evropský soudní dvůr může zvolit dva různé přístupy ke kvalifikaci výše zmíněných dohod o koupi a instalaci softwaru. Co je nutné znát, je jeho rozhodnutí týkající se aplikace článku 5(1) nařízení Brusel I na tyto dohody.

Prvým možným přístupem je, že tam, kde není jasné, zda dohoda spadá pod rámec prodeje zboží či poskytování služeb či ani pod jeden pojem, se článek 5(1)(b) jednoduše nepoužije. V takovéto situaci se podle písmene (c) téhož článku musíme vrátit pod písmeno (a) a určit místo plnění daného závazku. Když se zaměříme pouze na tento závazek, není nutné rozhodnout, o jaký typ dohody jde. Tento přístup tedy umožňuje Evropskému soudnímu dvoru nechat plně na národním soudu jednotlivých členských států rozhodnutí, o jaký typ dohody jde.⁹⁸

Druhý přístup spočívá v určení typu kontraktu Evropským soudním dvorem. Ten s konečnou platností jasně rozhodne, jde-li o prodej zboží, poskytování služeb či dohodou jiného typu. Účelem článku 5(1)(b) je určit místo plnění závazku. Soudní dvůr sám však musí daný kontrakt klasifikovat a rozhodnout, zda je možné aplikovat tento článek.

Shrnutí klasifikace dohod:⁹⁹

1. V případě fyzického doručení hmotného zboží, jde o prodej zboží podle článku 5(1)(b).
2. Licenční smlouva není považována ani za dohodu o prodeji zboží ani za dohodu o poskytování služeb. Použije se článek 5(1)(a).
3. Koupě (ne licenční smlouva) softwaru, digitalizovaného produktu přenosem těchto produktů přes internet je považována za prodej zboží.
4. V případech koupě softwaru vyvinutého na zakázku, jehož přenos probíhá přes internet se jedná o poskytování služeb, jestliže prvek práce je natolik rozsáhlý, že vylučuje takový obchod z rámce Vídeňské úmluvy.
5. Online služby jsou považovány za jeden z druhů poskytování služeb.

⁹⁸ Případ C-440/97 GIE Groupe Concorde v Master of the Vesel Suhadiwamo Panjan 1999 ECR.

⁹⁹ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 518.

6. Koupě softwaru a jeho následná instalace mohou spadat jak pod pojem prodeje zboží, tak pod poskytování služeb. Rozhodujícím faktorem je, zda převažující část závazku dodavatele je chápána jako nabídka služeb či prodej zboží.

II. Určení místa plnění závazku

Jak je uvedeno v předchozích odstavcích, pokud jde o prodej zboží nebo poskytování služeb, aplikujeme článek 5(1)(b). Ovšem Soudní dvůr v některých rozhodnutích o elektronickém obchodování uvádí, že klasifikace jednotlivých dohod je nejasná a jednoduše odkazuje na ustanovení písmene (a) nebo klasifikuje dohodu jinak než prodej zboží či poskytování služeb.

Dohoda o prodeji zboží nebo poskytování služeb: článek 5(1)(b)

Fyzické doručení. Místo doručení hmotného zboží, které je nutno znát pro použití článku 5(1)(b), není obtížné určit tam, kde existuje určitá dokumentace o místě doručení. Kde dokumentace takové místo nestanoví, postupuje se při zjišťování stejně jako v jiných případech s elektronickým obchodem nesouvisejících. Co se týče dohod obsahujících plnění přes internet, postup zůstává stejný bez ohledu na to, zda jde o prodej zboží či poskytování služeb.

Problém nastane v případě plnění přes internet, kde se strany dohodnou, že informace bude přenesena z jednoho počítače na druhý, ovšem neurčí místo, kde se tak stane. Jestliže nastane podobná situace při určení místa doručení zboží aplikují se mezinárodní obchodní pravidla INCOTERMS, ovšem pro určení místa doručení zboží, které má formu digitalizovaného produktu, žádná taková pravidla neexistují.

Neexistence dohody týkající se místa doručení má v elektronickém obchodě vážné právní následky. Je sporné, zda v takových případech použít článek 5(1)(b) nebo si pomoci písmenem (a).

Jako rozumné řešení se jeví nalézt výklad pojmu místa doručení v právu Společenství. V národních právních řádech jednotlivých členských států, není bohužel žádné společné jádro, na němž by definice místa doručení v elektronickém obchodu mohla být založena.

Další možností je řešení pomocí analogie s doručením hmotného zboží. Ačkoli u plnění přes internet není jasné, jestli jde o obchod tam, kde příjemce navštívuje webové stránky poskytovatele služeb nebo naopak.

Pokusíme-li se o analogii s doručením hmotného zboží. Jde o stejný případ obchodu jako, když kupující navštíví obchodní dům prodávajícího a vyzvedne si zboží (návštěva webových stránek příjemcem) nebo jde o analogii s případem, kdy prodávající doručí zboží kupujícímu? Je zřejmé, že tam, kde je informace zveřejněna a zpřístupněna poskytovatelem služeb a následně navštívena příjemcem, půjde o komplikovaný případ zahrnující aktivitu obou stran. Na jedné straně poskytovatel, který vytvořil webové stránky, umístil na ně dané informace a vytvořil způsob nebo proces, jakým je informace přenesena až k příjemci. Ovšem na straně druhé je zde aktivní také příjemce, který navštívuje webové stránky a požaduje určitou informaci.

Nabízí se čtyři možnosti řešení problému definice místa doručení zboží či poskytování služeb pro účely článku 5(1)(b) v případech, kde jde o plnění přes internet.

1. Místo, odkud byla informace odeslána.

Musíme, zde vyřešit technickou otázku, z kterého počítače byla informace odeslána, zda byla tzv. uploaded (zprístupněna na webovém serveru na internetu). Může nastat komplikace, jestliže informace je původně na počítači umístěném ve státě A, ale pak je přenesena a uploaded ve státě B. Je pak místo odeslání ve státě A nebo B? Jako rozumnější se jeví stát B, jelikož až tady je informace fakticky relevantní pro zákazníky. Rozhodujícím je tedy přenos z webového serveru k potenciálnímu zákazníkovi.

Ovšem informace může být přenesena pomocí tzv. emailových příloh. Co je pak místem odeslání? Počítač, z něhož byl email s přílohou odeslán nebo ten, na němž byla informace původně a z kterého byla přenesena do počítače email odesílající?

2. Místo, kde byla informace přijata.

Nejčastěji místo, kde byla informace tzv. downloaded, to je stažena (jde o proces, kdy webový server doručí informaci či data požadovaná příjemcem na příjemcův počítač). Je rozdíl, jestli je informace šířena pomocí emailové přílohy, pak je možné za místo příjmu považovat místo, kde je umístěna emailová schránka příjemce. Ta je umístěna na serveru, který tzv. rozesílá příjemcovy emaily. Ten nemusí být nutně umístěn v místě, kde má příjemce sídlo či bydliště nebo místo, kde je email stažen na jeho počítač.

3. Místo s nímž je poskytovatel služeb úzce spjat, jako např. sídlo podnikání či bydliště

4. Místo, s nímž je příjemce úzce spjat, jako např. sídlo podnikání či bydliště

Z těchto čtyř možností musíme vybrat tu nejvhodnější. Jedním z rozhodujících faktorů při výběru řešení bude, jaký typ přenosu informace je v daném případě použit. Proto např. přenosu informací pomocí emailové přílohy vyhovuje spíše místo příjemce než místo odeslání. Místo příjemce odráží fakt, že poskytovatel služeb hraje aktivní roli posláním těchto příloh, zatímco příjemce je v roli pasivní. Ačkoli v situacích, kde přenos je uskutečněn příjemcem na poskytovatelovy webové stránky je vhodnějším řešením místo odeslání.

Různé argumenty pro a proti přijetí těchto čtyř různých řešení:

1. Místo odeslání

Argumenty ve prospěch tohoto řešení:

- Jedná se o přenos informace z jednoho počítače na druhý, tento přenos se mnohem úžeji váže na místo odeslání popř. příjemce než na místo, s kterým má jedna ze zúčastněných stran úzký či osobní vztah nebo spojení.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Jak je tomu v článku 15(4) Vzorového zákona UNCITRAL viz. níže.

- Celý proces přenosu informací začíná právě v místě odeslání.

Argumenty proti:

- Je obtížné určit, z kterého počítače byla informace odeslána. U předplatného online časopisů nebo denního tisku, jde o místo uploading (to je místo umístění webového serveru, na němž jsou informace zpřístupněny zákazníkům).

- Jestliže jsou informace odesílány emailovou přílohou je mnohem obtížnější určit toto místo odeslání.¹⁰¹

- Nejčastější typ sporu, kdy příjemce žaluje poskytovatele služeb nezapadá příliš do schématu řešení otázek soudní příslušnosti podle nařízení Brusel I. Žalobce (příjemce) může vždy žalovat poskytovatele služeb v členském státě, kde má žalovaný svůj domicil respektive bydliště. Toto místo bude často místem, kde má žalovaný webový server, a proto i místem odeslání. Avšak článek 5(1) nebude v těchto případech umožňovat žalobci volbu místa soudu¹⁰². Místo tzv. uploading je poskytovatelem služeb lehce manipulovatelné

- Místo odeslání může být neznámé nejen příjemci informace, ale i poskytovateli služeb.

- Nemusí mít žádnou spojitost s místem, kde poskytovatel fakticky podniká nebo s místem kde má domicil.

- Zvýhodňuje poskytovatele služeb často jde o jeho domovský stát.

¹⁰¹ Digitalizované zboží, jako je software, může být přenášeno či posíláno také pomocí emailových příloh, pak je nutné zjistit, kde se nachází tento webový server.

¹⁰² Ne vždy bude místo domicilu splývat s místem umístění webového serveru. Pak tudíž žalobce nemá možnost vybrat si místo soudu. Může nastat situace, kdy žalovaný má nulové spojení se státem umístění svého serveru, nemá tu domicil a ani v tomto státě neposkytuje např. online služby. Poté je sporné, zda je žalobce oprávněn v takovém státě žalovat.

Místo příjemce

Argumenty ve prospěch tohoto řešení:

- V době přenosu informace je příjemce spíše než poskytovatel pravděpodobně fyzicky situován ve stejném místě, kde se nachází jeho počítač.
- Podle článku 5(1)(b) v případě hmotného zboží je toto zboží dodáno ke kupujícímu (místo dodání je u příjemce). Za použití analogie s hmotným zbožím, jde u elektronického obchodu o místo stažení (downloading) informace na počítači příjemce.
- Místo příjemce tedy vyhovuje osnově nařízení Brusel I. Žalující příjemce s právem volby místa soudu bude žalovat v místě stažení informace, jež je často místem jeho domovského státu.

Argumenty proti tomuto řešení:

- Problém zjištění umístění příjemcova počítače. Při předplatném online časopisu či denního tisku jde o místo, kde byl daný produkt stažen (to je místo umístění zákaznickova počítače). Jestliže je informace přenášena emailovou přílohou, je ještě obtížnější toto místo určit.
- Příjemce může manipulovat pravidly soudní příslušnosti, tím že si vědomě vybere členský stát, v kterém chce žalovat.
- Poskytovatel služby nebude téměř nikdy vědět, kde příjemce stáhl příslušné informace.
- Místo příjemce bude obtížné určit v situacích, kde se obchod uskutečňuje ve více členských státech. Např. příjemce souhlasí koupit statistické informace přes internet. Zaplatí roční předplatné a může využívat tyto informace v jakémkoli státě chce.

- Místo stažení (downloading) zvýhodňuje postavení příjemce, protože toto místo bývá často jeho domovským státem.

Je sporné, zda předchozí řešení otázky soudní příslušnosti podle místa odeslání nebo místa příjemce stažení informace je vhodné. A to z důvodů, že může nastat situace, kdy případné místo soudu nemá žádné účelné spojení, které by toto místo jako místo soudu ospravedlňovalo, dále vyvstává možnost manipulace jedné ze stran a v neposlední řadě bývá toto místo někdy těžko zjistitelné.

Místo s kterým je poskytovatel služeb úzce či osobně spjat

Argumenty ve prospěch tohoto řešení:

- Vzorový zákon UNCITRAL podporuje tuto možnost řešení v otázkách soudní příslušnosti. Zavádí pojem domnělého místa odeslání datové zprávy. Podle znění článku 15(4) pokud není mezi odesílatelem (původce zprávy) a adresátem dohodnuto jinak, je datová zpráva považována za odeslanou v místě, kde má odesílatel místo svého podnikání, své činnosti. Datová zpráva je považována za přijatou v místě podnikání, činnosti adresáta. Jestliže původce nebo adresát mají více než jedno místo podnikání, místem rozhodným je pak to, které má nejužší vztah k výchozí obchodní transakci, není-li takové místo, k hlavnímu sídlu podnikání. Jestliže původce či adresát nemají místo podnikání, odkazuje se na použití místa obvyklého bydliště¹⁰³ (habitual residence).¹⁰⁴ Stejně na tento argument nahlíží i Úmluva o elektronických prostředcích.

- Další podporující argument nalezneme v hmotněprávní úpravě elektronického obchodu obsažené ve směrnici o elektronickém obchodování, která používá princip země původu ve vztahu k místu založení poskytovatele služeb.

- Jelikož existuje směrnice o elektronickém obchodu, neměl by nastat problém v určení poskytovatele služeb.

¹⁰³ Blíže k tomuto pojmu viz. Rozehnalová N., Týč V., Evropský justiční prostor, Masarykova univerzita Brno 2005, s. 196.

¹⁰⁴ Podobné řešení nalezneme i v Australian Electronic Communications Act 1999.

Argumenty proti tomuto řešení:

- Musíme nalézt, co je rozhodujícím měřítkem pro určení osobního spojení. Vídeňská úmluva používá místo podnikání (článek 31) v kontextu s místem doručení, ten samý faktor používá i Vzorový zákon UNCITRAL a Úmluva o elektronických prostředcích. Směrnice o elektronickém obchodě mluví o místě založení.¹⁰⁵ Nařízení Brusel I používá koncept domicilu.¹⁰⁶
- Je příliš ve prospěch žalovaného. Tím je myšlen případ, kdy poskytovatel služeb bude žalován příjemcem, který žaluje z důvodu nedoručení nebo doručení zboží se závadou. Nejtypičtějším soudním sporem v oblasti elektronického obchodování je žalující příjemce, který zaplatil za zboží, to však nebylo doručeno nebo bylo doručeno poškozené/služba nebyla poskytnuta řádně.

Když tedy příjemce žaluje poskytovatele služeb, žalující nebudou mít zpravidla možnost žalovat u místa soudu, které se liší od místa domicilu žalovaného (poskytovatele služeb). Jestliže kritériem je domicil, žalující nebude mít žádnou možnost volby. Jestliže kritériem bude místo podnikání nebo činnosti bude toto místo obvykle totožné s místem domicilu žalovaného poskytovatele služeb.

Místo, s kterým má příjemce úzké či osobní spojení

Argumenty ve prospěch tohoto řešení:

- Podporováno Úmluvou UNCITRAL o elektronických prostředcích.
- Místo odeslání i místo přijetí informace mají nevýhodu, že může dojít k určení příslušnosti soudu, který se k řešení věci nehodí, jelikož zde chybí jakýkoli užší vztah mezi stranami a tímto místem. Např. může jít o pouhé stažení informace do přenosného počítače ve státě, kde příjemce přechodně pobývá.

Argumenty proti:

- Dříve již několikrát zmiňovaný problém určení lokace příjemce.

¹⁰⁵ Viz článek 15(4) a 4(b) této směrnice.

¹⁰⁶ Viz recitál 19 a článek 2 tohoto nařízení, případ C-68/93 Shevill v Presse Alliance SA .

- Pravidlo založené na spojení s příjemcem zvýhodňuje v typických případech příjemce jako žalujícího. Jestliže je jako faktor použit domicil, žalující příjemce bude žalovat ve svém domovském státě. Jestliže je použito místo podnikání nebo založení v mnoha případech půjde o místo domovského státu žalujícího příjemce.

Na základě výše uvedených rozborů možných řešení založení na užším spojení se jeví jako vhodnější než řešení založené na místě odeslání nebo příjemce. Nejlépe vyhovuje užší spojení týkající se příjemce, lépe zapadá i do schématu nařízení Brusel I. Osobní spojení by pak mělo být místo podnikání. Jelikož zabraňuje žalujícímu automaticky podat žalobu, tam kde má domicil; je mnohem snadněji zjištělné než místo založení. Pro účely článku 5(1) v případě, absence dohody mezi stranami, je vhodné považovat za místo doručení zboží/poskytnutí služeb místo podnikání příjemce.

Koupě a instalace softwaru

Výše je uvedeno, že obchod týkající se koupě softwaru a jeho instalace by měly být považovány buď za prodej zboží nebo poskytování služeb. Záleží, jestli převažující část závazku je považována za nabídku služeb. Jedná-li se o prodej zboží, místo doručení nebo kam má být doručeno je jednoduché zjistit. Je jím místo, kde je umístěn počítač, na němž má být software nainstalován. V případě dohod týkajících se poskytování služeb místo, kde má být poskytnuta služba, je též v podstatě snadné určit, je jím místo instalace softwaru.

Kontrakt nespádající ani pod pojem prodeje zboží ani poskytování služeb, použití čl. 5(1)(a)

Problém nastává tam, kde uzavřený kontrakt nespadá ani pod rámec prodeje zboží, ani pod rámec poskytování služeb. Jedná se zejména o dohody týkající se plnění přes internet a instalaci softwaru. ESD říká, že klasifikace některých takových dohod je nejasná a jednoduše odkazuje na článek 5(1)(a) nařízení Brusel I. Pokud jde tedy o kontrakt nespádající ani pod prodej zboží ani pod poskytování služeb, není možné aplikovat článek 5(1)(b). Písmeno (c) téhož odstavce odkazuje

na použití písmena (a), které stanoví že: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, 1.a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“.

Je nutné určit nejprve samotný závazek a jeho porušení. Nejčastěji půjde o situaci, kdy příjemce žaluje poskytovatele služeb za nedodržení závazku poskytnout software či jiný digitalizovaný produkt nebo poskytnutí v nedostatečné kvalitě. Produkt zpravidla nebývá doručen či přenesen dokud příjemce nezaplatí. Zřídka jde o spory z důvodu nezaplacení příjemcem.

Soud v členském státě použije volbu práva podle svého právního řádu, aby zjistil příslušné aplikovatelné hmotné právo a určil tak místo, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn. V České republice tato pravidla nalezneme v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním (ZMPS).

Strany mohou mít ve smlouvě dohodnuto místo plnění, bývá tomu tak téměř vždy, pokud jde o hmotné zboží, ovšem v případech přenosu digitalizovaných produktů tomu tak často nebývá. Což má za následek mnoho vážných problémů. Národní řády většinou neobsahují ustanovení řešící tuto situaci. Vídeňská úmluva taktéž nenabízí žádné ustanovení. Také směrnice o elektronickém obchodu tento problém neřeší. V případě absence hmotného práva neurčující toto místo plnění v národním právním řádu je článek 5(1)(a) nepoužitelný.

ESD nemůže vyplnit mezeru v právním řádu členského státu. Národní soudce se musí s tímto problémem vypořádat použitím národního právního řádu. Své rozhodnutí může založit na umístění stran či počítačů. Má pak několik následujících možností:

- Místo odkud byla informace odeslána.
- Místo, kde byla informace příjemcem přijata.

- Místo, s kterým je příjemce osobně spjat (místo podnikání, založení, domicil)
- Místo, s kterým je poskytovatel služeb individuálně spjat jako je místo podnikání, založení, domicil

Tyto čtyři možnosti jsou nám známy z předchozí analýzy týkající se místa, kde bylo nebo má být doručeno zboží či poskytnuta služba pro účely článku 5(1)(b) nařízení Brusel I.

Je nutné však zdůraznit, že nyní jde o definici místa plnění závazku podle hmotného práva jednotlivých členských států. Definice se netýká alokace přířčení soudní příslušnosti určitého národního řádu, ani zde není požadavek, aby zapadala do schématu příslušnosti nařízení Brusel I.

D. Článek 5(5) Nařízení Brusel I

Tento článek stanoví: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, jedná-li se o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí.“

Jde o pobočku, zastoupení nebo samostatnou provozovnu?

Prvním obecným problémem, je samotné vymezení pobočky, jednateilství nebo jiné provozovny (dále jen pobočka). Pobočka je útvarem bez právní subjektivity, je vždy podřízená ústředí (*De Bloos v. Bouyer, 14/76*). ESD podává bližší vymezení ve své judikatuře např. ve věci *Somafer v. Saar-Ferngas 33/78*. Pobočkou je útvar trvalé povahy, který je schopen vést jednání s třetími osobami. Ty tak nemusí jednat s ústředím společnosti. Spor se musí týkat právě pobočky, nikoli společnosti jako takové.¹⁰⁷

Dále je nutné vymežit jednání pobočky. Z rozhodnutí ESD plyne, že musí jít o spory týkající se práv a povinností spjatých se správou pobočky. Spory z úkonů pobočky činěných jménem mateřské společnosti, které mají být realizovány ve státě sídla pobočky, jakož i z činností vykonávaných jménem mateřské společnosti.

Teleologická metoda výkladu ESD může být i částečně extenzivní. Ve věci *SAR Schotte GmbH v Societe Parfums Rothschild, Sarl. (218/86)* došel ESD k závěru, že více než na právní podstatě záleží na vnějším efektu. Zahraniční společnost používala ve státě fora filiálku, tedy jinou právně samostatnou společnost se stejným vedením a se stejným jménem. I když nešlo o pobočku, funkce i skutečná činnost filiálky byla podobná: šlo o jakousi prodlouženou ruku původní společnosti. Zákazník mohl těžko rozeznat, že jde o dvě samostatné společnosti.

Naproti tomu nezávislý obchodní agent, který určitou společnost zastupuje a činí jejím jménem právní úkony, nemá ve smyslu článku 5(5) charakter pobočky, je-li

¹⁰⁷ Rozehnalová N., Týč V., Evropský justiční prostor, Masarykova univerzita Brno 2005, s. 203.

relativně samostatný, tj. zastoupená společnost nezasahuje do jeho činností, může-li zastupovat i společnosti jiné a neúčastní-li se na jiné činnosti, než zprostředkování obchodů (*Blanckaert and Willems v. Torst 139/80*).

Když budeme uvažovat o aplikaci článku 5(5) nařízení Brusel I na případy elektronického obchodování napadne nás zřejmě otázka: je možné, aby žalovaný, který má domicil v jednom členském státě a který obchoduje přes internet, měl pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu v jiném státě, a to proto že podniká na území tohoto státu. Podniká ve smyslu umožnění přístupu na internetové stránky?

ESD rozhodl, že pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna musí naplňovat tyto čtyři požadavky:

1. Mít stálé místo podnikání.
2. Být předmětem řízení a kontroly mateřské společnosti.
3. Mít určitou autonomii.
4. Jednat jménem a zavazovat mateřskou společnost.

Nyní budou analyzovány jednotlivé činnosti za účelem zjištění, zda splňují uvedené požadavky.

Činnosti zahrnující vlastní webové stránky žalovaného

Předpokládejme, že společnost se sídlem ve Francii vytvoří webové stránky se serverem umístěným ve Francii. Tyto webové stránky jsou přístupné v kterémkoli jiném členském státě. Může tedy žalobce žalovat např. ve Velké Británii na základě toho, že webové stránky tu jsou přístupné? Je zřejmé, že žalovaný nemá trvalé místo podnikání ve Velké Británii. Za použití analogie můžeme říci, že žalovaný, který posílá svého obchodního zástupce k uzavírání dohod do VB, ten zde však nemá žádnou stálou kancelář, nenaplnuje požadavek trvalého místa podnikání.

Otázka, jestli jde o webové stránky interaktivní nebo pasivní je zcela irelevantní. Jen pouhý fakt, že stránky mohou být přístupné ve Velké Británii není dostatečný,

aby naplňoval skutečnost existence pobočky, zastoupení či jiné provozovny ve smyslu článku 5(5). Recitál 19 směrnice o elektronickém obchodování uvádí, že místem usazení společnosti poskytující služby prostřednictvím internetových stránek na internetu není místo, kde jsou webové stránky přístupné.

Jak by se výše popsaná situace lišila, kdyby žalovaný s domicilem ve Francii zřídil své internetové stránky v Německu a umístil by tu též server? Internetové stránky samotné nemohou založit pobočku, ale co takový server, na němž jsou stránky uloženy?¹⁰⁸ Není pochyb, že takový server má své trvalé pevné umístění, takže může být namítáno, že první požadavek je splněn.

Ovšem nabízí se další otázka a to jestli tato pobočka má určitou autonomii a jedná jménem a její jednání zavazuje mateřskou společnost? Jestliže jsou založeny pasivní webové stránky, tyto dva požadavky naplněny nejsou.

Jak tomu však bude v případě interaktivních stránek, které dovolují příjemci uzavírat smlouvy online? Tento způsob uzavírání smluv se liší od tradičního uzavírání smluv v kanceláři. Za prvé tu neexistuje žádná osoba, která jedná jménem mateřské společnosti a rozhoduje o uzavření smlouvy. Místo toho je zde automatický systém uzavírání smluv.

Za druhé může nastat případ, kdy interaktivní webové stránky mohou být navštíveny někým z jiného členského státu, ovšem v tomto státě je umístěn i server. Když porovnáme tuto situaci se situací, kdy máme pobočku a osobu manažera. Je to jako, když manažer německé pobočky pravidelně létá do Anglie za účelem uzavírání smluv s anglickými příjemci. Je sporné, jestli by článek 5(5) dovolil, aby mateřská společnost byla žalována v Německu. A to z důvodu, že spojení s Německem bude za takových okolností velice slabé.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Gilles, L., A Review of the New Jurisdiction Rules for Electronic Consumer Contracts within the European Union, Law and Technology 10/2001, s. 221-222.

¹⁰⁹ Recitál 12 nařízení Brusel I: „Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.“

Zvláštní příslušnost je založena na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo tak, aby usnadnila řádný výkon spravedlnosti. Ani jeden z důvodů neplatí v našem případě. Pouhý fakt, že společnost má svůj server v Německu není dostatečný, aby znamenal, že v Německu existuje pobočka, zastoupení či jiná provozovna pro účely článku 5(5). Směrnice o elektronickém obchodování stanoví, že místem usazení společnosti poskytující služby prostřednictvím interaktivních webových stránek není místo, kde se nachází technické zařízení, jehož prostřednictvím společnost provozuje internetové stránky.¹¹⁰

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že článek 5(5) nemůže být použit pouze na základě, že žalovaný založí internetové stránky, ať pasivní či interaktivní. Tento pohled na danou problematiku byl podpořen i odborníky z Haagské Konference na setkání v červnu 2001. Ti diskutovali téměř identický článek návrhu úmluvy: Hague Judgments Convention, k němuž vyslovili požadavek, aby toto ustanovení bylo rozšířeno na více než pobočky, zastoupení a jiné provozovny, za účelem určení příslušnosti soudu ve státech, kde žalovaný provozuje pravidelnou obchodní činnost jinými způsoby. Ze zprávy Nygh a Pocar je zřejmé, že toto rozšíření by zahrnovalo elektronický obchod, kde existuje něco více než pouhé pasivní webové stránky. Z čehož vyplývá, že původní znění, které je prakticky identické s ustanovením článku 5(5) nařízení Brusel I, nezahrnovalo webové stránky, které poskytují něco více než pouhé pasivní webové stránky.

Činnost zahrnující webové stránky někoho jiného

Jedná se o situaci, kde např. žalovaný má domicil ve Francii, používá aukční internetové stránky nebo stránky poskytující reklamní služby, které jsou ve vlastnictví britské společnosti, jejich server je také umístěn ve Velké Británii. Je britská společnost pobočkou, zastoupením nebo jinou provozovnou francouzského žalovaného? Britská společnost má pevné stálé místo podnikání ve Velké Británii. Avšak potíže nastanou se splněním dalších dvou požadavků.

¹¹⁰ Recitál 19 směrnice o elektronickém obchodu.

Za prvé: je údajná britská společnost pod vedením a kontrolou francouzského žalovaného, který používá její webové stránky? Situace je podobná jako, když nezávislý obchodní zástupce podniká v zahraničí. Jestliže je naprosto svobodný uspořádat si vlastní práci, není mu zabráněno v reprezentaci jiné firmy podnikající ve stejném odvětví a pouze zprostředkovávat nabídky mateřské společnosti. Takovýto obchodní zástupce nemá charakter pobočky, zastoupení ani jiné provozovny.¹¹¹ Není pod řízením a kontrolou mateřské společnosti.

Za druhé: je obtížné prokázat, že britská společnost, jejíž webové stránky se používají, jedná a zavazuje francouzskou mateřskou společnost. Jestliže jsou stránky používány pouze k reklamě zboží, pak je zřejmě takové jednání téměř nemožné prokázat.

I přesto, že jsou stránky používány např. k aukci zboží žalovaného a jde o interaktivní stránky, obchod může být uzavřen online, je stále dost pochybné, zda požadavek aby pobočka jednala jménem a zavazovala mateřskou společnost, je naplněn. Neexistuje tu žádná osoba, místo toho je tu systém, který automaticky zprostředkovává uzavírání smluv. V případě spokojení se s argumentací, že je dostatečné samotné založení webových stránek a fyzická přítomnost osoby není nutná, zůstává tu skutečnost neomezeného přístupu na webové stránky kdekoli na světě, nejen ve státě, kde je umístěn server. Je tudíž sporné jestli je vhodné v takovýchto případech použít článek 5(5).

Zasílání elektronické pošty

Francouzský žalovaný může zasílat elektronickou poštu pomocí serveru umístěného v Německu. Server nebude považován za pobočku, zastoupení či jinou provozovnu žalovaného. Ačkoli není pochyb, že takovýto server má své stálé místo, ale nemá autonomii a nemůže jednat jménem a svým jednáním zavazovat mateřskou společnost. Což úzce souvisí se zněním recitálu 19 směrnice o elektronickém obchodě, který nepřipisuje význam místu, kde je umístěn server.

¹¹¹ Případ C-139/80 Blanckaert and Willems v Trost.

Existují spory vyplývající z činnosti poboček, zastoupení a jiných provozoven?

Podíváme-li se na problematiku z jiného úhlu pohledu a to z hlediska existence sporů vyplývajících z činnosti poboček, zastoupení nebo jiných provozoven, můžeme dojít k následujícímu závěru. Jestliže by založení interaktivních webových stránek, v jiném státě než je domicil žalovaného, znamenalo založení pobočky, nebude pravděpodobně obtížné dokázat, že spor vyplývá z činnosti pobočky. Jestliže probíhá uzavírání smluv přes interaktivní webové stránky můžeme říci, že pobočka (interaktivní webové stránky) jednající v zastoupení prodávajícího, uskutečňuje prodej zboží s kupujícím, čímž naplňuje skutečnost, že spor vyplývá z činnosti pobočky.

IVc. Soudní příslušnost ve věcech protiprávního jednání

Tato část práce se věnuje protiprávnímu jednání, jež souvisí s elektronickým obchodováním. Jednotlivé podkapitoly jsou zaměřeny vždy na konkrétní druh protiprávního jednání a zabývají se jím z pohledu určení vhodného místa soudu, tedy řeší otázku nalezení místa události, která zapříčinila škodu a dále otázky místa vzniku škody.

Řešení deliktů dle nařízení Brusel I

Článek 5(3) Nařízení Brusel I v původním znění stanovil, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Původní české znění článku 5(3) bylo 5. září 2006 vyjasněno použitím přesnějších výrazů. Ustanovení: „... ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ bylo nahrazeno vhodnějšími pojmy: „ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.¹¹² V souvislosti s ustanovením tohoto článku se nabízí dvě již výše zmíněné otázky: **I. Kde je místo události, které zapříčinila škodu** a za **II. kde je místo vzniku škody**.

I. Místo události, která zapříčinila škodu

Odborníci Haagské konference mezinárodního práva zdůrazňují, že v případě deliktů spáchaných prostřednictvím internetu je téměř nemožné určit místo události, která zapříčinila škodu. Představme si online časopis, který uveřejní materiál obsahující nepravdivé skutečnosti týkající se např. osobního stavu

¹¹² Rozhodnutí ESD C-189/87 Athanasios Kalfelis v. Bankhaus Schroder, Munchmayer, Hengst and Co. And others obsahuje právní větu: „Termín věc týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti použitý v článku 5(3) musí být považován za nezávislý pojem, který pokrývá veškeré žaloby, jejichž cílem je založit odpovědnost žalovaného a které se netýkají smlouvy ve smyslu článku 5 odst. 1Soud, který má pravomoc podle článku 5 odst. 3 rozhodnout o žalobě založené na deliktů odpovědnosti, nemá pravomoc rozhodnout o žalobě, která takto založená není.“

fyzické osoby, může jít o pomluvu. Příspěvatel časopisu může poslat kopii takového materiálu ze svého počítače umístěného ve státě A pomocí emailu do státu B, kde je shromažďován veškerý materiál pro vydání příslušného časopisu. Celý proces přenosu informací přes internet až k samotným předplatitelům je souborem různých událostí začínajících původním vysláním informace poskytovatelem služeb ve státě C a konče eventuálním downloadingem tj. stažením přenášeného materiálu na počítač předplatitele ve státě D. Mezitím však může informace přejít např. přes další webový server ve státě E. Evropský soudní dvůr rozhodl, že tam, kde je obtížné či nemožné určit místo události zapříčínující škodu, žalobce či navrhovatel podá žalobu k příslušnému soudu ve místě, kde škoda vyšla najevo, tedy v místě vzniku škody. Takto soud rozhodl případu C-51/97 *Reunion Europeenne v. Spliethoff s. Bevarachtingskantor BV*.¹¹³

Definování jednotlivých deliktů

Soudy budou častěji řešit pomluvu či ublížení na cti zveřejnění určité skutečnosti na internetu nebo nedbalostní nesprávné uvedení údajů než abstraktní obecný „internetový“ delikt¹¹⁴. Mezinárodní soudy při řešení jednotlivých internetových deliktů raději přistupují k definování konkrétního deliktu jako je ublížení na cti zveřejněním určité informace než k definování obecného internetového deliktu.

V mezistátním sporu *Shevill v. Presse Alliance SA*¹¹⁵ se ESD musel vypořádat s otázkou určení místa události, která zapříčinila škodu u deliktu pomluvy. ESD při definování místa takovéto události zapříčínující vznik určité škody nezdůrazňuje, že jde o delikt spáchaný prostřednictvím internetu a přijímá jednu z definic, které by bylo možno použít na všechny delikty např. urážky na cti bez ohledu na to, zda k ní došlo pomocí internetu.

V případě absence rozhodnutí ESD a národních soudů je nejasné, jakým způsobem vymezit místo události, která zapříčinila škodu ve vztahu k jednotlivým internetovým deliktům. Alternativy, jež se nabízí: I. obecně definovat pojem místa

¹¹³ V tomto případě šlo o dovoz chladicích zařízení, jež byla poškozena během cesty z Austrálie do Nizozemí. Nešlo tedy o internetový delikt.

¹¹⁴ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*, Oxford University Oxford 2005, s.594.

¹¹⁵ C-68/93 1995 ECR

uploading- poskytováním dat či nahráváním dat a downloading tedy stažením těchto dat. II. definovat místo založení žalovaného.

I. Definice míst uploading či downloading

Argumenty ve prospěch těchto řešení:

- Uploading a downloading jsou nesporné události, bez nichž by se přenos informací přes internet neobešel. Ačkoli mezi těmito dvěma událostmi může dojít k řadě událostí dalších, pouze uploading a downloading lze z hlediska potřeby určení místa události, která zapříčinila škodu považovat za relevantní.
- Definice obou těchto míst je jasně vymezena v případě *Dow Jones*. Místo uploading je místo, kde je umístěn webový server, což samozřejmě vede k usnadnění nalezení takového místa. Např. u zprávy, která vznikne z příspěvků od několika autorů posílající své příspěvky emailem, není nutné složitě vyhledávat místo uploading, ale je jím jednoduše a bezpochyby místo umístění webového serveru. Dow Jones měl své vydavatelství pro online časopis v New Yorku. Materiál určený k publikaci byl autory odeslán na počítač umístěný v Newyorském vydavatelství, odtud byl poslán na jeden ze šesti serverů umístěných v New Jersey. Informace byla tedy tzv. uploaded-nahrána v New Yorku. Dle tohoto případu byla data či informace stažena v okamžiku přijetí informace příjemcovým počítačem.
- Místa uploading a downloading představují významný hraniční určovatel, který za určitých okolností, může pomoci jako místo soudu z pohledu snadného nalezení důkazů.

Argumenty proti tomuto řešení:

Existují samozřejmě i nevýhody společné jak pro místo uploading i downloading. Dříve analyzované nevýhody ve vztahu k článku 5(1)(b) platí stejně i v případě internetových deliktů. Např. místo uploading či downloading může být v celku snadno manipulovatelné jednou ze stran. Nebezpečí manipulace bude samozřejmě častější v případech internetových deliktů než tam, kde bude docházet k ujednání na základě smlouvy. Žalovaný poskytovatel služeb může úmyslně nahrát

informaci na webový server v určitém státě, jež je pro něj tzv. příznivějším forem shopping tj. z hlediska volby práva soudu, stejně tak může příjemce stáhnout informaci ve státě pro něj příznivějším.

Nabízí se tudíž otázka, které z řešení uploading nebo místo downloading je vhodnější použít?

Dřívější argumenty diskutované ve vztahu ke smlouvám při analýze článku 5(1)(b) platí i pro internetové delikty. U některých konkrétních deliktů hmotné právo zvýhodňuje jednu z možností před druhou. Např. u porušení autorského práva, hmotné právo zvýhodňuje řešení dle místa downloading, porušení autorského práva osobou jinou než samotným autorem si lze snadněji představit tak, že k němu dojde po stažení-downloading určitého zboží či programu a jeho následné redistribuci či úpravě¹¹⁶.

U některých deliktů se jeví, jako vhodnější považovat za místo události, jež zapříčinila škodu místo uploading jako je tomu např. u opomenutí žalovaného zveřejnit určité informace

Informace bývá obvykle vložena žalovaným na jedno místo. To hovoří pro výběr pravidla místa uploading. Naopak informace může být stažena bezpočtem osob a téměř kdekoli na světě. V případě, že se přikloníme k výběru místa stažení, pak žalovaný může být postaven před soud kdekoli v rámci EU, kde byla informace stažena, tudíž žalobci ponecháme tzv. forum shopping neboli právo výběru soudiště. Což bude způsobovat problém zejména tam, kde půjde o pomluvu nebo porušení práv duševního vlastnictví spáchaných pomocí internetu¹¹⁷. Žalovaný se může těšit dobré pověsti v několika státech stejně jako práva duševního vlastnictví mohou být v několika státech porušena.

Místo uploding lépe vyhovuje místu události, která zapříčinila škodu než místo downloading. Nejčastějšími případy žalob je, kdy osoba, která informaci stáhla, žaluje toho, kdo informaci nahrál. V těchto případech místo uploading je

¹¹⁶ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conlifct of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 596.

¹¹⁷ Australský vrchní soud považuje za rozhodné místo downloading, podobně i skotský soud v případě *Bonnier Media Ltd v. greg Lloyd Smith and Kestrel Trading Corp* 2003 SC.

zaměřeno na samotné konání žalovaného. Naopak místo downloading je zaměřeno na konání žalujícího.

Závěr plynoucí z této analýzy: v případě přijetí tradičních definic místa uploading a downloading, se jako obecně vhodnější jeví preferovat místo uploading. Ovšem není optimální takto danou problematiku zobecnovat, je nemožné vytvořit definici obecného internetového deliktu, určit bezvýjimečně místo události, jež způsobila škodu a místo, kde škoda nastala. Je tudíž nutná analýza každého jednotlivého deliktu.

II. Místo založení žalovaného

Dle tohoto pravidla se jurisdikce určí dle místa založení žalovaného. Žalovaným bývá nejčastěji poskytovatel služeb, jehož online časopis či deník uveřejnil pomluvu, jehož webové stránky porušily práva ochranných známek nebo obsahují nesprávné údaje, atd.

Argumenty ve prospěch místa založení žalovaného:

- Za prvé, může být méně obtížným zjistit, kde je místo založení žalovaného než zjistit, kde je umístěn jeho počítač.
- Za druhé toto řešení lépe zapadá do rámce hmotného práva elektronického obchodu e-směrnice.
- Za třetí toto řešení bezesporu povede obtížněji k manipulaci místa jurisdikce jednou ze stran než řešení dle místa stažení či uploading. Je pravda, že definice pomocí místa založení zcela neodstraňuje risk manipulace jednou ze stran: společnost může být založena v některém z členských států z důvodu výhodnosti v případně soudního sporu. Ovšem to bude vyžadovat mnohem více úsilí než manipulace místa stažení nebo uploading.

Pro vymezení místa události, která zapříčinila škodu existuje precedent ve vztahu k místu založení žalovaného. Evropský soudní dvůr v případě *Sevill v Presse Alliance SA C-68/93* rozhodl, že v případě urážky na cti novinovým článkem distribuovaným v několika státech, místem události zapříčiňující škodu může být

jen místo, kde je místo založení vydavatele novin, pokud jde o místo, kde tato škodná událost vznikla (má původ) a byla dána do oběhu. Stejně tak je možné použít toto pravidlo na případ urážky na cti publikovaný prostřednictvím internetu. Otázkou však zůstává, zda je možné použít toto pravidlo také na jiné delikty s internetem související.

Odborníci na elektronický obchod při Haagské konferenci zdůrazňují něco obdobného v relaci k internetovým deliktům a preferují hraniční určovatel spojený s jednotlivou osobou resp. stranou před doslovným vyhledáváním místa konání. Někteří zdůrazňují použití domněnky, že místo které způsobilo škodnou událost bude situováno v místě obvyklého bydliště žalovaného. Ovšem nařízení Brusel I, jak již byl výše uvedeno nepracuje s pojmem obvyklého bydliště jako relevantním faktorem. Jiní prosazují jednoduché řešení, jímž je obvyklé bydliště žalobce

Argumenty proti tomuto řešení:

- Prvním a nejdůležitějším argumentem proti tomuto řešení bude bezesporu nutnost definovat místo založení žalovaného. Což je možné pomocí definice míst, kde vykonává žalovaná společnost svou aktivní ekonomickou činnost. Definice použitá v e-směrnici: recitál 19: Místem usazení společnosti poskytující služby prostřednictvím internetových stránek na internetu není místo, kde se nachází technické zařízení, jehož prostřednictvím společnost provozuje internetové stránky, ani místo, kde jsou internetové stránky přístupné, ale místo, kde společnost vykonává svou hospodářskou činnost. V případech, kdy má poskytovatel několik míst usazení, je důležité určit, z kterého místa usazení se daná služba poskytuje. V případech, kdy obtížné určit z několika míst usazení místo, ze kterého je daná služba poskytována, je místem usazení místo, kde má poskytovatel pro danou službu středisko činností.
- Dále místo založení není událost a jeho použití je tedy nevhodné v kontextu článku 5(3). U některých deliktů je možné však toto obejít. V případě Seville místo založení bylo ospravedlněno na základě toho, že šlo o místo, kde škoda vznikla. Ovšem u mnoha deliktů takovéto

ospravedlnění možné není, jelikož mají původ svého vzniku jinde, než je místo založení. Např. nesprávné uvedení údajů může být umístěno na webový server ve státě A společností založenou ve státě B.

- Místo založení ignoruje rysy jednotlivých deliktů. Vztahuje se k určitému místu, bez ohledu na delikt samotný. Jinými slovy zdůrazňuje fakt, že jde o případ způsobený pomocí internetu raději než, že jde o delikt.

Ovšem počátečním bodem pro zjišťování místa události pro každý internetový delikt by měla být identifikace tohoto místa pro určitý delikt v neinternetových deliktech. Ve světle výše řečeného se zdá být nevhodné přijmout řešení, které působí bez ohledu na konkrétní skutkovou podstatu deliktu samotného.

Místo založení žalovaného není zejména v internetových případech tak silným spojením, ve smyslu pomoci nalezení místa sudiště a to jak z pohledu důkazů, tak jednotlivých jednaní, jako místo uploading a downloading.

Článek 5(3) místo vzniku škody

Experti z Haagské konference nejsou jednotní v názoru na místo vzniku škody u deliktů spáchaných pomocí internetu. Někteří považují za místo vzniku škody místo obvyklého bydliště žalobce. Což se v kontextu článku 5(3) nařízení Brusel I jeví jako příliš ve prospěch žalovaného. Jiní zdůrazňují nutnost zkoumat každý specifický delikt, tudíž dle jejich názoru není možno místo vzniku škody jakkoliv předem generalizovat obecným pravidlem.

Problém nastane zejména u deliktů, jež způsobí mnohonásobnou škodu v několika členských státech. Vhodným příkladem pro lepší pochopení je pomluva. Informace umístěná na internet může být uživatelem přečtena v každém členském státě, což znamená, že škoda vznikne osobě, jíž se pomluva týká, hned v několika státech. Žalovaný má možnost volby žalovat prakticky ve všech členských státech. Ačkoli tzv. forum shopping je omezeno rozhodnutím Seville case, které limituje soudy, jež mohou rozhodovat pouze o újmě, kterou utrpěla dobrá pověst osoby ve státě, kde je žalováno nikoli i v jiných státech. Stejný problém mnohonásobné

škody může nastat i u deliktů, při nichž dojde k porušení práv duševního vlastnictví.

Nejčastější druhy protiprávního jednání při elektronickém obchodování

Nesprávné uvedení údajů, uvedení v omyl

Příkladem nesprávného uvedení údajů či uvedení v omyl pomocí internetu bude informace obsahující tyto údaje uvedená na webových stránkách žalovaného nebo v emailu poslaného žalovaným jako odpověď žalobci na dotaz týkající se kvality zboží.

Článek 5(3)

I. Místo události, jež zapříčinila škodu

Místo události, která zapříčinila škodu bývá již tradičně v místě původu události, která zapříčinila nesprávné uvedení údajů. Stejně jako je tomu u pomluvy. U nesprávně uvedených údajů v emailech, se jeví opět jako nejvhodnější považovat za toto místo místo původu události, tedy to, kde byl email sepsán a odeslán. V případech, kdy je složité či nemožné toto místo nalézt jako např. byl-li email sepsán a odeslán na palubě letadla, odkazuje ESD¹¹⁸ na použití článku 5(3) na místo, kde škoda nastala či na použití článku 2, žalovat ve státě domicilu žalovaného.

Nesprávné uvedení údajů na webových stránkách žalovaného

Složitější případ nastane při určování místa události, která zapříčinila škodu půjde-li o nesprávné uvedení údajů na webových stránkách žalovaného, které budou následně navštíveny žalobcem. Kde pak bude místo původu nesprávně uvedených údajů? Půjde o místo umístění webového serveru nebo použijeme analogie s případem Sevill, a pak jim bude místo založení žalovaného?

II. Místo, kde nastala škoda

Základem pro určení místa, kde škoda nastala je definování samotného pojmu škody. Definice používané v neinternetových případech jsou následující. Při nesprávném uvedení údajů: např. prodávající žaluje banku. Škodou je vydání zboží bez zaplacení, protože se spoléhal na údaje o kupujícím, které mu banka

¹¹⁸ Viz. Případ Reunion Europeenne

poskytla. V internetových případech není jednoduché toto místo zjistit. U hmotného zboží nedochází k větším problémům toto místo nalézt, je jím většinou místo vydání zboží, tedy např. sklad prodávajícího. Ovšem při vydání nějakého digitalizovaného produktu místo, kde nastala škoda bývá obtížněji zjistitelné. Představíme-li si jednoduchý případ přenosu informace z počítače poskytovatele služeb na počítač příjemce. Poskytovatel umístí tuto informaci na webový server a příjemce ji následně stáhne do svého počítače. Místem takového prodeje je pak zřejmě místo, umístění webového serveru, na němž je tato informace zaznamenána. Data mohou být samozřejmě nahrána na webový server, jež je umístěn v jiném členském státě, než je domicil poskytovatele služeb. Což může vést k záměrnému umístování takovýchto serverů do členských států, kde je pravděpodobnost, že bude žalován jako alternativa k místu domicilu nejvyšší.

Problém vyvstane zejména tam, kde dojde k umístění informace obsahující nesprávné údaje nejen na jednu webovou stránku, ale také na tzv. mirror sites, přidružené webové stránky, jež zveřejňují stejné informace, např. různé zpravodajské servery. Což umožňuje příjemci manipulaci s místem škody.

Protiprávní obohacení, zpronevěra

Příkladem protiprávního obohacení (používat termín bezdůvodné obohacení dle českého OZ není na místě, jelikož pojem protiprávní je pojmem širším) spáchané pomocí internetu bude, jestliže kupující vstoupí do obchodu s prodávajícím pomocí interaktivních webových stránek a následně si vyzvedne určitý hmotný produkt. Ovšem na toto zboží nemá prodávající např. vlastnické právo nebo je zatíženo některým z práv duševního vlastnictví a je tudíž neprodejné bez uzavření licenční smlouvy s prodávajícím.

V situacích, kde příjemce získá digitalizovaný produkt pomocí internetu vyvstává ožehavá otázka, zda digitalizovaný produkt může být předmětem protiprávního obohacení. Protiprávní obohacení je spojeno s ochranou vlastnických práv k věcem movitým a nemovným dokumentů jako jsou šeky. Chrání jakékoliv movitosti. Kanadské soudy uznávají, že počítačový software může být předmětem

protiprávního obohacení¹¹⁹. Soud, zde judikoval: informace uložená na jakékoliv uchovatelné formě jako je např. cd, má povahu věci movité. Novozélandské soudy v kauze *Pacific Software Technology Ltd v. Perry Group Ltd.*, která se týkala vlastnického práva k softwaru a duševního vlastnictví na tomto softwaru lpícím, vyslovily názor, že autorské právo je sui generis forma osobního vlastnictví a odepření těchto práv osobě, jež náleží může způsobit bezdůvodné obohacení. Dle tohoto rozhodnutí je možné považovat digitalizovaný produkt za předmět protiprávního obohacení, ačkoli se jedná ve své podstatě o nehmotný statek.

Typickým příkladem takového obohacení je zhotovení určitého programu na zakázku a následně prodání tohoto programu několika dalším osobám. Předpokládejme, že je tento program nahrán poskytovatelem služeb na server umístěný ve státě A, stažený je pak ve státě B a to zákazníkem, jež má své bydliště či sídlo ve státě C. Původní zákazník, jež si nechal tento program vytvořit, bude samozřejmě namítat vlastnické právo k tomuto programu, jež poskytovatel služeb neoprávněně zneužil a na jeho úkor se tudíž bezdůvodně respektive protiprávně obohatil.

Článek 5(3)

Pro použití tohoto článku je opět nutné určit místo události, jež zapříčinila škodu a místo, kde tato škoda nastala.

I. Místem události, jež zapříčinila škodu bude nejpravděpodobněji místo, kde došlo k přijetí či kde bylo jinak nakládáno se zbožím. S hmotným zbožím nevystávají žádné problémy při hledání tohoto místa, není důležité, zda byl kontrakt týkající se hmotného zboží uzavřen online. Místo bude pořád stejné bez ohledu na to, zda byla kontrakt uzavřen online či tradiční cestou. Ovšem s digitalizovanými produkty nastane problém v nalezení relevantního místa.

Vrátíme-li se k výše uvedenému příkladu. Tento proces zahrnuje přesun dat vytvořených na zakázku nejen k původnímu objednateli, ale dále k několika dalším zákazníkům. Poskytovatel nahrál data na server ve státě A a zpřístupnil je dalším příjemcům. Místem nakládání je pak stát A, fakt, že jsou dále stažena ve

¹¹⁹ *Unisys Canada Inc v Imperial Optical CO*, zn. Co 44 BLR, str. 172 a 311, HC Ontario, Canada.

státě B, neovlivňuje sám poskytovatel služeb. Stažení je konáním X-tého zákazníka.

II. Místo, kde nastala škoda

V případech, kdy dojde k protiprávnímu obohacení na základě toho, že např. prodávající nemá vlastnické právo k prodávanému zboží, je přímou škodou ztráta zboží. U hmotného zboží je snadné určit místo, kde škoda nastala, ovšem u digitalizovaných produktů vyvstává otázka, zda je tímto místem stát A, kde nebyl produkt zpřístupněn, ač dle smlouvy měl být zákazníkům ke stažení zpřístupněn (v našem případě, jde o stát A, kde je umístěn server) nebo stát, kde zákazník očekává, že bude stažen (v našem případě stát C, tedy stát pobytu zákazníka)

Odmítnutí prodat určité zboží

Je vcelku jednoduché představit si odmítnutí prodeje v kontextu e-obchodování. Kontrakt mezi kupujícím a prodávajícím, který odmítne dodat určitý druh zboží, může být uzavřen pomocí výměny emailů. Prodávající může mít interaktivní webové stránky a kontrakt je uzavřen pomocí internetu. Nebo se kontrakt týká koupě digitalizovaného produktu a poskytovatel služeb odmítne poskytnout určitý druh těchto produktů.

Článek 5(3)

I. Místo události, jež zapříčinila škodu

Dle francouzských odborníků je odmítnutí prodeje spojeno s jistým momentem a to s momentem rozhodnutí, proto je důležité místo, kde k tomuto rozhodnutí dojde. Ve výše zmíněném případě by šlo o místo, kde byla učiněna nabídka, místo sídla prodávajícího. V neinternetových kauzách, jde tedy o místo, kde bylo učiněno rozhodnutí ovšem u internetových kauz, kde jde o např. společnost podnikající pouze pomocí internetu, je velice obtížné takové místo nalézt. Rozhodnutí může být učiněno např. internetovou diskuzí mezi manažery této společnosti, jež budou v několika různých státech. Alternativním řešením pak může být místo, kde bylo odmítnutí prodeje sděleno kupujícímu. Ovšem ani toto řešení se nejeví jako vhodné. Kupující může být kdekoli na světě se svým

přenosným počítačem. Může být ve státě, který nemá absolutně žádné užší spojení s celou obchodní transakcí.

II. Místo, kde nastala škoda

Francouzští odborníci¹²⁰ používají v neinternetových případech pro bližší určení tohoto místa, místo kde bylo předpokládáno, že dojde k dokončení prodeje určitého zboží či jeho položek např. předáním. U hmotného zboží je jednoduché toto místo nalézt. A to i jde-li o kontrakt uzavřený elektronicky nebo výměnou elektronické pošty.

Avšak u odmítnutí prodat určitý produkt, který má digitalizovanou podobu nastanou značné komplikace při identifikaci tohoto místa. Kupujícím tohoto produktu může být internetová obchodní společnost, která uvádí reklamu na svých webových stránkách pro tento produkt, čímž dochází k dalšímu prodeji tohoto produktu ostatním zákazníkům prakticky kdekoli na světě. Místem tohoto opětovného prodeje bude pro účely článku 5(3) jakýkoli členský stát EU. Evropský soudní dvůr nepřijme výklad článku 5(3) tak, aby dal žalovanému takto širokou škálu možností výběru státu fora, výběru případného sudiště, jímž by byla cela EU¹²¹. V takovém případě se jeví jako lepší řešení určit místo, kde nastala škoda, pomocí místa, kde došlo k transferu zboží raději než dle místa opětovného prodeje. Za předpokladu, že zamýšlený proces- transfer znamená, že informace je nahrána žalující internetovou společností na webový server a stažena příjemcem, který tento web navštívil. Což bude místo, kde je webový server obsahující tuto informaci, umístěn.

Navádění k porušení smlouvy konáním třetí osoby

Existuje bezpočet případů, kdy třetí osoba navádí jednu ze stran k porušení smlouvy. 1. Jedním z nich je: žalovaný A navede poskytovatele služeb B k přenosu digitalizovaného produktu, aby tím porušil obchodní kontrakt uzavřený s žalujícím C. Samotné konání může být pomocí emailů. 2. Jiným příkladem je ukončení uzavření kontraktu elektronicky mezi poskytovatelem služeb B a žalovaným A, který je však neslučitelný se závazkem, jež má poskytovatel služeb

¹²⁰ J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s.. 623.

¹²¹ Případ C -256/00 Besix SA v Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH und Co KG.

vůči žalujícímu C: např. zboží je již předmětem prodeje mezi B a C a A znemožní tento prodej. Dále: 3. Je uzavřen obchod mezi poskytovatelem služeb B a zákazníkem C, jež stanoví, že digitalizovaný produkt bude možno stáhnout z poskytovatelových webových stránek. Žalovaný A používá též webový server užívaný poskytovatelem služeb a zamezí po určitou časovou dobu stažení tohoto produktu.

Článek 5(3)

I. Místo události, která způsobila škodu

Předpokládá se, že tímto místem je místo, kde došlo k návodu na porušení smlouvy. Což obvykle zahrnuje komunikaci mezi žalovaným A s osobou B, která následně poruší kontrakt s žalujícím C. V případě, že komunikace probíhá pomocí emailů, je toto místo místem umístění počítače osoby B. I zde nastanou komplikace v případě přenosných počítačů či stahování emailu v zahraničí atd. Třetí případ nezahrnuje žádnou komunikaci, jelikož žalovaný, zde zamezuje řádnému fungování webového serveru. Relevantním místem je pak místo umístění webového serveru.

II. Místo, kde nastala škoda

Jde o místo, kam mělo být zboží doručeno. U digitalizovaného produktu se předpokládá, že je to místo, kde měla být informace stažena na počítač příjemce tj. místo umístění příjemcova pc.

Nedbalostní jednání, opominutí prodávajícího poskytnou určité informace¹²²

Ačkoli žaloba z důvodu nedbalosti podaná kupujícím hmotného zboží proti prodávajícímu či jiné osobě nebývá žalobou častou, přesto stojí jen za krátkou zmínkou o tom, jaké potenciální situace mohou vzniknout při prodeji digitalizovaného zboží pomocí internetu. 1. Poskytovatel služeb opomene varovat zákazníka před určitými problémy, které mohou nastat po přenosu digitalizovaného produktu, jako jsou různé počítačové viry, problémy se

¹²² J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University Oxford 2005, s. 645.

zabezpečením či inkompatibilita se zákaznickovým stávajícím softwarem, jež mohou způsobit zákazníkovi nemalé ekonomické ztráty. 2. Poskytovatel služeb používá hostitelský webový server třetí strany X, která je žalována. Příjemce stáhne daný produkt ze serveru, který obsahuje viry a zničí mu počítač. 3. webový server je hostitelským serverem třetí strany X, která znemožní po určitou dobu stažení daného produktu, za nějž již zákazník zaplatil.

Článek 5(3)

I. Místo, události, jež zapříčinila škodu

U prvního případu je událostí opominutí poskytovatele služeb varovat příjemce. Jde tedy o místo, kde mělo být varováno. Jestliže byl produkt umístěn na webové stránky, mělo zde být umístěno i příslušné varování. Jde tedy o místo umístění webového serveru. Ve druhém případě jde o chybu osoby X chránit webový server od případných virů. Jde tedy o místo umístění hostitelského webového serveru stejně jako u příkladu třetího.

II. Místo, kde nastala škoda

V prvních dvou případech žaluje zákazník škodu, kterou utrpěl jeho pc, tím že byl infikován. V případě *Marinari* ESD judikoval, že jde o přímou škodu, jež má dvě části: první je škoda nefunkčního software a druhá následná škoda utrpěná na zákaznickově počítači např. zničením dalšího software¹²³. Digitalizovaný produkt musí být bez jakýchkoliv defektů v okamžiku zpřístupnění zákazníkovi, místem je tudíž místo umístění webového serveru. Alternativně lze uvažovat o škodě jako škodě způsobené na samotném počítači, který lze mnohem snadněji identifikovat a navíc žalovaný bude velmi pravděpodobně namítat i ekonomickou ztrátu, jež utrpěl. V třetím případě bude zákazník namítat škodu neboli ekonomickou ztrátu, jež utrpěl ze zpoždění, při němž nemohl stáhnout digitalizovaný produkt, zde se jeví jako nejvhodnějším místo umístění jeho pc.

¹²³ C-364/93 *Marinari* v *Lloyds Bank plc.*

IVd. Zhodnocení existující právní úpravy soudní příslušnosti ve vztahu k elektronickému obchodování

Důraz v evropském právním řádu je kladen více na hmotné právo elektronického obchodu než na mezinárodněprávní aspekty. Z hmotného práva pak největší pozornost patří právu spotřebitelskému. Chybí zde zhodnocení základu jurisdikce. Pravidla, dle nichž se jurisdikce řídí, jsou nejednotná a záleží na konkrétním zhodnocení daného případu, pravidla jsou neurčitá a někdy i obtížně předpověditelná.

Jak je patrné elektronický obchod způsobuje nemalé problémy při aplikaci jednotlivých jurisdikčních pravidel. Nastává problém při určení a lokaci žalovaného, používáme-li článek 2. Při aplikaci článku 5(1) vyvstává otázka jeho aplikovatelnosti nejen při uzavírání kontraktu pomocí internetu, ale také zda ho aplikovat, jestliže kontrakt samotný je plněn přes internet. Dále vyvstávají otázky, zda je prodej digitalizovaného produktu prodejem zboží, služeb či něčím jiným. Bez ohledu na samotný charakter kontraktu dále vyvstávají otázky neurčitosti místa doručení zboží či vykonání služby. Dále je nejisté, zda místo události, jež zapříčinila škodu podle článku 5(3) bude definováno podle jednotlivých deliktů jako místo uploading či downloading nebo jako místo založení žalovaného. Ne vždy je možné určit místo, kde nastala škoda, když je digitalizovaný produkt přenášen pomocí internetu. Zatímco článek 5(5) je jednoduše aplikovatelný v případech elektronického obchodování, není tomu tak zcela v případech, kdy žalovaný založí webový server obsahující webové stránky v jiném členském státě. Tato neurčitost a nepředvídatelnost může obě strany odradit od používání internetu v obchodním styku.

Ovšem nelze na všechna ustanovení týkající se pravidel jurisdikce ve vztahu k elektronickému obchodu nahlížet negativně. Např. při použití článku 23 nevyvstávají žádné problémy. Jestliže strany uzavřou dohodu o volbě práva, volbě právního řádu pro případný soudní spor, pak samozřejmě velmi jednoduše a snadno zabrání jakékoli nejistotě či nepředvídatelnosti. V některých případech použití článku 2 prodávající bude znát totožnost kupujícího. Nevyvstávají žádné

velké obtíže při používání článku 5(1)(b) v případech, v nichž, ačkoli jsou uzavřeny online, samotné doručení probíhá tradičními prostředky, jde tedy o doručení určitých věcí. Největší problémy způsobují digitalizované produkty, jež jsou přenášeny přes internet a online služby.

Perspektivy budoucího možného vývoje týkající se soudní příslušnosti v rámci Evropské unie

V podstatě existují tři hlavní možné modely budoucího vývoje. Zaprvé: aplikace pravidel soudní příslušnosti a ponechání jejich výkladu a dotvoření na soudu, druhá z možností: reforma právního řádu pozměněním stávajících pravidel, zatřetí: reforma právního řádu přijetím speciálních pravidel soudní příslušnosti týkající se elektronického obchodování.

První z možností nastane v případě, že nebudou přijaty následující dva modely. Což tedy znamená, že situace zůstane neměnná jako doposud a použije se pravidel nařízení Brusel I. Již při přijímání tohoto nařízení odborníci vyslovovali obavy, jež mohou nastat při používání článku 5(1) na případy digitalizovaných produktů. Ovšem ponechali tuto otázku nezodpovězenou, je tudíž na soudech, jak se s ním vypořádají. Absence zvláštního ustanovení týkající se elektronického obchodování v článku 5(1) lze také chápat, jako zrovnoprávnění elektronických kontraktů kontraktům tradičním.

Způsob, jakým by měl ESD tento problém vyřešit byl výše rozebrán. Problém s použitím článku 5(1)(b) ohledně digitalizovaných produktů přenášených přes internet, by měl soud řešit následovně: uvedením, že v případě absence dohody mezi stranami, místo doručení či místo provedení služeb je tam, kde je místo podnikání příjemce. Tedy obdobně, jak je jasně řešeno v Úmluvě UNCITRAL o používání elektronických prostředků při uzavírání mezinárodních smluv. Co se týče soudní příslušnosti v otázkách protiprávního jednání resp. deliktů a kvazideliktů odpovědnosti ESD by měl definovat místo události, jež zapříčinila škodu a místo vzniku škodu pro každý druh deliktu zvlášť.

Druhá možnost představuje změnu stávajících pravidel. Kdy by v praxi došlo k doplnění či pozměnění stávající právní úpravy nařízení Brusel I¹²⁴. Např. přijetím třetího kritéria do článku 5(1)(b), aby doplnil stávající dvě kategorie, jimiž jsou zvláštní pravidla pro identifikaci místa plnění zmíněného závazku u prodeje zboží a u poskytování služeb. Novou kategorií by byl případ uskutečnění kontraktu pomocí internetu. Což by však znamenalo, že dojde k odlišnému posuzování kontraktu uzavřených elektronicky a kontraktů uzavíraných tradičními způsoby.

Třetí možností je pak nová právní úprava vztahující se na elektronický obchod, jež by vyřešila problematiku soudní příslušnosti. Na půdě UNCITRAL byla vytvořena a některými státy ratifikována Úmluva o elektronických prostředcích používaných při uzavírání mezinárodních smluv, která řeší některé výše zmíněné problémy vcelku jasně a zřetelně, např. lokaci stran, místo odeslání a přijetí. Na úrovni Evropské unie se však bohužel zatím její přijetí v nejbližší době nechystá, do budoucna by však znamenala jistý progres a vnesení větší právní jistoty na poli elektronického obchodování.

¹²⁴ Viz. článek 73 tohoto nařízení.

V. Spotřebitelské e-právo

Články 15, 16 a 17 nařízení Brusel I se týkají spotřebitele a jím uzavřených smluv. Článek 15 představuje *lex specialis* k článku 5(1). Zatímco článek 5(1) se vztahuje obecně na závazky ze smluv, článek 15 dopadá na ty, které z pohledu věcného a personálního odpovídají zde uvedenému vymezení.

Spotřebitelské smlouvy jsou statisticky nejrozšířenějším typem e-obchodních smluv. Ačkoli jde o smlouvy soukromoprávní, je pro ně typická nerovnost smluvních stran a tudíž nutná ochrana slabší strany-spotřebitele. Vzhledem k nadstátní povaze elektronického obchodu¹²⁵ je nutné hledat také nadstátní pravidla regulace spotřebitelských smluv a chránit tak spotřebitele a přispívat k větší právní jistotě ve věcech elektronického obchodování.

Nejdříve je nutné vymezit strany spotřebitelské e-smlouvy. Jsou jimi spotřebitel a dodavatel.

Spotřebitel a dodavatel

Koncepce spotřebitelského práva spočívá na pojmu spotřebitel, jehož definování je velmi obtížné, protože byl přenesen z oblasti socio-ekonomické a protože spotřebitelé nevytvářejí stabilní kategorii.¹²⁶ Bývá často upřesňován pojmem „neprofesionál“. Jedna z právních definic spotřebitele je: „Spotřebitel je neprofesionální nabyvatel spotřebních věcí určených pro jeho osobní využití.“¹²⁷ Někdy bývá za spotřebitele považován i profesionál, který se nachází ve slabší pozici a jedná mimo svou specializaci.

Spotřebitel je v českém právním řádu vymezen jednak v § 52/3 ObčZ jako „osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo podnikatelské činnosti“ a v zákoně č. 634/1992 Sb., zákon o ochraně spotřebitele (dále jen ZOS) v § 2/1 jako „fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje

¹²⁵ Viz výše.

¹²⁶ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M., *Občanský zákoník*, 2004, Praha, C.H. Beck, s. 297.

¹²⁷ Cornu, G., *La protection du consommateur et l'exécution du contract en droit français*, Travaux de l'Association H.-Capitant, 1973, s. 135.

výrobky nebo užívá služby za jiným účelem, než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami.“

Evropská úprava pojmu spotřebitele založená na článku 153 SES je užší než úprava česká. Spotřebitel je chápán jen jako osoba fyzická nikoli právnická.¹²⁸ V rozhodnutí C-89/91 *Shearson Lehman Hutton Inc v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mgH* bylo i vysloveno, že spotřebitelem v rámci článku 13 Římské úmluvy není osoba, která jedná v rámci své obchodní či profesní činnosti nebo která není původní stranou v procesu řízení. ESD ve věci C-268/95 *Francesco Benincasa v Dentalkit Srl* uvádí, že: „spotřebitelem není rovněž osoba, která uzavírá smlouvu za účelem budoucího obchodu.“

Druhou smluvní stranou je dodavatel, upravený v §52/2 ObčZ jako „osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo podnikatelské činnosti“.

Va. Spotřebitelská e-smlouva

ObčZ implementoval směrnici 97/7 o distančních spotřebitelských smlouvách. §53-54 se týká uzavírání spotřebitelských e-smluv. §53 upravuje smlouvy sjednávané na dálku tzv. distanční a §54 výjimky u smluv sjednávaných na dálku. Vyjmuty jsou tyto např. e-smlouvy: o finančních službách, uzavírané na základě dražeb, na dodávku potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby, dodávaného stálými doručovateli do domácností nebo sídla spotřebitele, atd. §53a upravuje smlouvy sjednávané na dálku prostřednictvím elektronických prostředků. Spotřebitelské smlouvy jsou oproti ostatním smlouvám užívaných v běžném obchodě omezeny řadou limitů u e-smluv je nutné zdůraznit následující obsahové náležitosti návrhu spotřebitelské smlouvy:¹²⁹

¹²⁸ Srov. např. čl. 13 Bruselské úmluvy, čl. 2 směrnice 97/7 o distančních smlouvách.

¹²⁹ Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s. 222.

- Musí být srozumitelný a určitý (§53/3), prodávající, který chce prodávat v cizině, musí též nést břemeno nákladů na vícejazyčné verze smluvních podmínek.¹³⁰
- V pochybnostech o výkladu se použije výklad příznivější pro spotřebitele (§53/3 ObčZ).
- Být formulován v dobré víře (§53/3, §56/1 ObčZ).
- Nesmí vést ke značné nerovnováze v neprospěch spotřebitele (§56/1 ObčZ).
- Nesmí obsahovat tzv. nekalá ustanovení¹³¹ (§56/1, 3 ObčZ), jejich použití způsobuje relativní neplatnost příslušných ustanovení, případně celé smlouvy. Např. softwarová smlouva stanoví, že zákazník musí dokázat, že reklamovaná vada existovala již v době dodání softwaru. Půjde nejspíše o nekalé ustanovení, průměrný spotřebitel není schopen toto dokázat.
- Brát v úvahu potřebu chránit spotřebitele.
- U dispozitivních ustanovení závazkového práva se nelze odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele (§55/1 ObčZ).
- Spotřebitel se nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení (§55/1 ObčZ).

S účinností od 7. 9. 2004 byl do ObčZ vložen zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti nový §53a. Účelem je zvýšení právní jistoty u spotřebitelů. Tento paragraf rozšiřuje množství povinných informací, které má mít již návrh samotné spotřebitelské smlouvy. Toto ustanovení se vztahuje toliko na jednání, k němuž dochází při použití elektronických prostředků.¹³² Dojde-li k uzavření smlouvy pouze výměnou elektronické pošty nebo obdobně (např. chatem, ICQ), toto ustanovení se nepoužije.

Odstavec druhý téhož paragrafu stanoví, že: „ Před podáním objednávky musí být při použití elektronických prostředků spotřebiteli umožněno zkontrolovat a měnit

¹³⁰ Dle přílohy I směrnice, mj. i ustanovení, jejichž cílem nebo důsledkem je neodvolatelná vázanost spotřebitele podmínkami, s nimiž se ve skutečnosti před uzavřením smlouvy nemohl seznámit, sem per se spadají jakákoliv ustanovení v jazyce jiném než vlastním konkrétnímu spotřebiteli. Jde o aplikaci principu transparentnosti na spotřebitelské smlouvy, ESD jej aplikuje v případě 362/88 GB-Inno-BM, Sb SD 1990, 683. opak citace: Svoboda P., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s. 222.

¹³¹ Blíže viz. Svoboda P.a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha, 2001, s. 224.

¹³² Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M., Občanský zákoník, komentář, C.H. Beck Praha 2004, s. 323.

vstupní údaje v ní obsažené, které do objednávky vložil; to neplatí při jednání výlučně výměnou elektronické pošty nebo obdobnou komunikací.“. Umožňuje tedy spotřebiteli zkontrolovat vložená vstupní data před odesláním objednávky a případně tyto informace změnit.

Následující odstavec stanoví povinnost poskytnutí smlouvy a všeobecných obchodních podmínek spotřebiteli ve formě, která umožňuje archivaci a reprodukci. Poslední odstavec se týká odstoupení od smlouvy. Spotřebitel má právo od smlouvy odstoupit do 14 dnů od převzetí plnění, pokud nedošlo k předání informací do 3 měsíců od převzetí plnění.¹³³ U elektronického obchodu může v případě virtuálních obchodů (poskytovatel nemá pevné místo podnikání), být použito kratších lhůt pro odstoupení podle §57 ObčZ.

Jde-li o spotřebitelskou smlouvu s evropským prvkem, vztahuje se na ní směrnice o elektronickém obchodě, je nutné ji uzavřít podle článku 11 této směrnice. Tento článek požaduje neprodleně potvrdit příjem objednávky, poté co zákazník vyplnil a odeslal nabídku. Jiný způsob uzavření e-smlouvy je možný tam, kde jednou ze zúčastněných stran není spotřebitel. Případy neprodleného potvrzení objednávky se týkají situací, kdy webová stránka sama se považuje za návrh smlouvy (resp. poskytovatel služby dal jiný závazný návrh) a současně akceptant nemá jinou možnost o znění smlouvy jednat, ale pouze kliknout na ikonu Ano-Ne. Jestliže není webová stránka návrhem smlouvy článek 11 směrnice se neaplikuje.¹³⁴

Otázkou zůstává, jak je tomu v případě, že uzavření smlouvy předcházela reklamní kampaň, ovšem k jejímu přečtení musel být aktivní sám spotřebitel a to např. tak, že zadal do vyhledavače určité heslo nebo webovou adresu. Rozesílání reklamních emailů se nepovažuje za návrh smlouvy, ale za výzvu k předkládání návrhů.¹³⁵

¹³³ Viz §53/7 ObčZ v platném znění.

¹³⁴ Srov. Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s.226.

¹³⁵ Ibid.

Vb. Soudní příslušnost ve věcech sporů ze spotřebitelských e-smluv

Strany mají i u spotřebitelských smluv možnost dohodnout si soudní příslušnost pro případ sporů na základě prorogační úmluvy. Podle článku 17 nařízení Brusel I musí tato dohoda splňovat následující požadavky: být uzavřena až po vzniku sporu nebo umožňovat spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v oddíle příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv nařízení Brusel I¹³⁶, nebo být uzavřena mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem, kteří mají v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt v témže členském státě, jestliže tato dohoda zakládá příslušnost soudů tohoto členského státu, ledaže by taková dohoda nebyla podle práva tohoto členského státu přípustná. Nesmíme však opomenout, že prorogace je omezena pouze pro situace uvedené v článku 15 nařízení (viz níže). Na ostatní případy, nevypočtené v článku 15 dopadá prorogační omezení článku 23 Nařízení (viz výše).

Nařízení tak i jemu předcházející Bruselská úmluva zvolily koncepci, která dovoluje aplikovat speciální pravidla týkající se spotřebitelských smluv v případě, že strany neuzavřely prorogační smlouvu. Jedná se o:

- spotřebitelskou smlouvu o koupi movitých věcí na splátky
- spotřebitelskou smlouvu týkající se splátek na půjčku nebo o jiný typ úvěrového obchodu na financování koupě movitých věcí
- další smlouvy, z nichž jedna ze stran vystupuje v rámci své profesionální podnikatelské činnosti. Znění článku 15(1)(c): „ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště“ další možností, u které musí být splněny dva požadavky je: „nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik

¹³⁶ Oddíl 4 nařízení Brusel I.

členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje¹³⁷, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností¹³⁸.

Spotřebitelské e-smlouvy tedy v rámci nařízení spadají pod článek 15(1)(c). Je nutné si nejdříve uvědomit, že nařízení Brusel I se snaží reflektovat rozvoj nových metod podnikání, které v Bruselské úmluvě z roku 1968 nemohly být zahrnuty. Rozvoj elektronického obchodu byl jednou z hybných sil revize Bruselské úmluvy, jak je patrné z přípravných prací tohoto nařízení.

Před analýzou jednotlivých problémů je vhodné zmínit následující fakta:

- Nařízení se týká pouze příslušnosti v občanských a obchodních věcech zahrnujících přeshraniční činnost, ovšem netýká se problematiky volby práva. Volba práva spotřebitelských smluv je upravena Římskou úmluvou.
- Častou námitkou proti ustanovení týkající se spotřebitelských smluv v nařízení Brusel I je, nesoulad principu místa určení (např. dle domicilu jedné ze stran) a principu země původu, který používá směrnice o elektronickém obchodu viz. výše. Bývá namítáno, že dochází ke konfliktu dvou právních mechanismů. Ačkoli e-směrnice pojednává o právním řádu, který se bude aplikovat na poskytovatele služeb s domicilem v rámci EU a nebude se dotýkat soudní příslušnosti.¹³⁹

V prvním návrhu Komise bylo výslovně uvedeno, že spotřebitelé by měli mít lepší ochranu, zejména v kontextu e-obchodu. Při vytváření ustanovení musela být zohledněna na jedné straně ochrana spotřebitele a na druhé straně vytvoření adekvátního podnikatelského prostředí.

Spotřebitelské e-smlouvy byly nakonec zařazeny pod článek 15(1)(c) jako „všechny ostatní případy“. Bruselská úmluva na rozdíl od nařízení Brusel I uvádí navíc podmínku, že spotřebitel učiní v členském státě nezbytný krok k uzavření obchodu a v tento okamžik bude fyzicky přítomen ve státě svého bydliště. Vypuštění této podmínky bylo motivováno elektronickým obchodem. V komentářích k přípravným pracím je několikrát zmiňován požadavek zohlednění digitálního prostředí. Mezi odborníky jsou i skeptické názory na

¹³⁷ První z požadavků.

¹³⁸ Druhý požadavek.

¹³⁹ Srov. Recitál 23 Směrnice 2000/31 ES.

nezahrnutí této podmínky do nařízení Brusel I. Foss a Bygrove uvádí příklad, kdy německý spotřebitel cestuje do Itálie a zde navštíví italské internetové stránky a objedná a následně převezme produkt na těchto stránkách inzerovaný, poté s tímto výrobkem cestuje zpět do Německa. Fakt, že spotřebitel může za určitých okolností žalovat poskytovatele služby u německého soudu, považují autoři za problematický, jelikož je velmi nepravděpodobné, že spotřebitel bude očekávat nebo by měl očekávat možnost podání žaloby v místě svého bydliště, v Německu.

Jak se situace změní v případě, že by německý spotřebitel koupil produkt v digitalizované podobě, během dvouhodinového mezipřistání v Itálii? A jak v případě, že webové stránky jsou zaměřeny na německý trh? Je nyní nepravděpodobné se domnívat, že spotřebitel neočekává oprávněnost podání žaloby k německému soudu? V těchto případech se spotřebitelovo legitimní očekávání řídí dle ustanovení článku 15(1)(c) „... provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje.“

V kontextu e-směrnice se spotřebitel nejčastěji bude chovat stejným způsobem, bez ohledu na to, zda je v místě svého bydliště nebo není (např. zakoupí zboží v internetové kavárně, pomocí přenosného počítače v cizině, apod.). Pro prodávajícího je obtížné zjistit, v které zemi s ním spotřebitel uzavřel smlouvu. Je proto výhodnější zvolit jako rozhodné místo spotřebitelova domicilu resp. bydliště.

Co se týče ustanovení druhé podmínky: pokud se **jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát zaměřuje**, je nutné vysvětlit co je myšleno oním „zaměřením se činnosti jakýmkoli způsobem“. V úvahu připadají všechny obchodní aktivity směřující k členskému státu. U elektronického obchodu budou relevantní nejen samotné webové stránky, ale též elektronická pošta, chat, všechny druhy vysílání, reklamy a jiného inzerování atd.

V přípravných pracích a návrzích týkajících se tohoto ustanovení se rozvinula rozsáhlá diskuze, co vše pod tento pojem spadá. Evropský parlament navrhoval znění článku 15, v podobě zahrnující dvě podmínky a to, že obchodník musí

záměrně směřovat svou činnost a to *podstatným* způsobem tzn. nejen příležitostně např. obchodník uzavře jen jedenkrát smlouvu se spotřebitelem.

Komise se však s těmito podmínkami neztotožnila. Argumentovala, že je založen na americkém pojetí obchodní činnosti jako hlavním faktoru určujícím příslušnost a tento přístup je vzdálen přístupu uplatňovaném v nařízení Brusel I. Dále sama existence spotřebitelského sporu požadující podání žaloby předem předpokládá, že mezi stranami je spotřebitelská smlouva. Pouhá existence takového kontraktu jasně naznačuje, že dodavatel zboží či služeb zaměřoval svou obchodní činnost směrem k členskému státu, kde je bydliště spotřebitele. Definice není vhodná, vedla by k tříštění trhu uvnitř ES. S posledním argumentem se dá polemizovat. V případě, že by pouhá existence samotného obchodního kontraktu byla dostatečná, aby spustila ochranný mechanismus podle oddílu 4, proč je pak nutné zahrnovat požadavek „změření takových aktivit jakýmkoli způsobem“. Toto ustanovení by pak bylo nadbytečné.

Obecně pod pojmem zaměření se spadá, že prodávající učiní něco více než jen vstoupit do kontraktu se spotřebitelem. Je složité určit, které činnosti spadají pod rámec těchto činností a jasně tento pojem definovat. Výklad článku 15 musí být tudíž založen a na tradičních právních metodách aplikovaných ESD a na obecném jazykovém porozumění takového pojmu. Nelze však opomenout jakési pozadí či motivaci, která dala impuls k vypracování těchto ustanovení.

Posledním požadavkem článku 15(1)(c) je, že „smlouva spadá do rozsahu těchto činností“, které se jakýmkoli způsobem zaměřují na členský stát, kde má spotřebitel bydliště. Pouhý fakt, že některé z obchodní operací jsou zaměřeny k jinému členskému státu neznámá, že obchod spadá pod oddíl 4 Nařízení. Tento požadavek je možné charakterizovat jako opatření směřující k obchodníkovi za účelem předvídatelnosti jeho právního postavení a možnosti předpovídat, v kterých státech může být vystaven případné žalobě založené na oddíle 4.

Přípravné práce nedávají žádné dostatečné vodítko k aplikaci článku 15(1)(c). Musí být použito tradičních metod výkladu ESD vztahující se ke komunitárním právním předpisům.

Při určení, zda daná obchodní aktivita spadá pod rámec článku 15(1)(c), musíme brát v úvahu všechny obchodní činnosti, které obchodník směřuje k určitému členskému státu. Tradičně obchodník musí vyvinout nějaké úsilí za účelem uskutečnění obchodu se spotřebitelem z jiného členského státu. Takováto přeshraniční operace bývá plánovaná a zamýšlená. Spotřebitel jako slabší strana, by měl mít určité legitimní očekávání, že může žalovat obchodníka v případném sporu u soudu místa svého bydliště.

Ačkoli úprava místní příslušnosti v občanském soudním řádu ve srovnatelných případech vychází z obdobných pravidel jako nařízení Brusel I, přesto mohou nastat situace, že žaloba je podána v souladu s úpravou místní příslušnosti v nařízení Brusel I, avšak podle úpravy v občanském soudním řádu by určený soud nebyl místně příslušným. V takovém případě vzhledem k přímé použitelnosti nařízení, platí, že soud není oprávněn ani z vlastní iniciativy, ani k námitce žalovaného vyslovit nedostatek místní příslušnosti.

Česká procesní úprava nemá vlastní ustanovení o soudní příslušnosti ke sporům ze spotřebitelských smluv obecně, natož spotřebitelských e-smluv.¹⁴⁰ V případě českých dodavatelů problém nevzniká viz. §85/2,3 a § 87(c) O.s.ř., které stanoví obecný soud pro podnikatele, právnické osoby a pro organizační složku. Nemá-li však dodavatel na území ČR sídlo, organizační složku nebo podnik (§85/3), lze uplatnit majetková práva alespoň u soudu, v jehož obvodu má majetek (§86/2).¹⁴¹ Toto ustanovení určuje místní příslušnost soudu, v jehož obvodu má zahraniční osoba podnik nebo organizační složku. Zahraniční osobou se rozumí fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky.¹⁴² V ostatních případech je třeba se obrátit na zahraniční soud.

¹⁴⁰ Srov. Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001, s. 277.

¹⁴¹ Znění, podle platného zákona č. 99/1963 Sb. „Proti tomu, kdo nemá jiný příslušný soud v České republice, je možno uplatnit majetková práva u soudu, v jehož obvodu má majetek.“

¹⁴² Srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád, komentář, C.H. Beck Praha 2006, s. 382.

Závěr

Hlavním cílem rigorózní práce bylo zkoumání elektronického obchodu z pohledu soudní příslušnosti. Této problematice byla věnována čtvrtá kapitola, ve vztahu k právu spotřebitelskému pak kapitola pátá, v nichž je příslušnost rozebrána z pohledu evropského práva resp. z pohledu nařízení Brusel I. Detailnímu zkoumání byl podroben článek pátý, na základě něhož se práce snaží o analýzu a správné klasifikování různých dohod s elektronickým obchodem souvisejících a jako druhý okruh navazujících problémů je řešeno určení místa plnění závazku. Ve vztahu ke spotřebiteli byl rozebrán článek 15 nařízení Brusel I. Ovšem vzhledem k nadnárodnosti elektronického obchodu a k téměř nemožnému vymezení jeho hranic působnosti, byl zkoumán i dopad celosvětový.

Zkoumání soudní příslušnosti se neobejde bez alespoň částečného obeznámení se se základními hmotně i procesněprávními předpisy. Pro jejich lepší pochopení by bylo třeba podrobit je detailnějšímu zkoumání, zejména Vídeňská a Římská úmluva jsou rozpracovány velmi stručně, hlubší analýza by však již přesahovala rámec a stanovený cíl rigorózní práce.

Na základě výše uvedených rozborů, lze dospět k závěru, že pokud se týče soudní příslušnosti je samozřejmě nejlepším řešením její vymezení ve smlouvě. Vzhledem k tomu, že zatím neexistuje jasné řešení situací, kdy k určení soudní příslušnosti nedojde, nastávají pro obě strany smlouvy zbytečná úskalí a těžko předvídatelné dopady, což samozřejmě oslabuje právní jistotu obou účastníků.

Jako řešení se jeví uzavření vhodné mezinárodní smlouvy jasně rozhodující danou problematiku, což ovšem je úkolem nelehkým. A to nejen pro svou časovou náročnost, národní specifika různých států, ale i pro dynamický vývoj a globálnost elektronického obchodu jako takového. V současnosti je státům otevřena k ratifikaci Úmluva UNCITRAL o uzavírání smluv elektronickými prostředky, ovšem evropské státy resp. EU se k ní nestaví příliš otevřeně, stejný postoj zaujímá i USA. Tento postoj je odůvodňován ekonomickými hledisky a silným lobby ekonomických gigantů.

Doufejme, že se tento či obdobný právní dokument podaří prosadit a hlavně, že bude v praxi dobře použitelný a posílí právní jistotu účastníků a s tím spojenou ochranu spotřebitele jako slabší smluvní strany.

Seznam použité literatury a webových stránek:

- Raban P., Moravcová M., .eu domena, C.H.Beck Praha 2006
- Svoboda P. a kol., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha 2001
- Kučera Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání Doplněk Brno 2004
- Rozehnalová N., Týč V., Evropský justiční prostor, Masarykova univerzita Brno 2005
- Pokorný M., Zákon o Mezinárodním právu soukromém a procesním, C.H. Beck Praha 1998
- Wintrová A. a kol., Civilní právo procesní, Linde Praha 2006
- Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M., Občanský zákoník, 2004, C.H. Beck, Praha 2004
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád, komentář, C.H. Beck, Praha 2006
- Právní rozhledy 1/2006
- Právní fórum č. 4/2006
- Právní fórum č. 5/2007

- J. Fawcett, J.Harris, M.Bridge, International Sale of Goods in the Conflict of Laws, Oxford University, Oxford 2005
- C. Reed, Internet Law, Butterworths London 2000
- L. Davies, Contract Formation on the Internet: Shattering a few myths, Kapitola 6 L. Edwards a C Waelde, Law and the Internet: Regulating Cyberspace, Hart Oxford 1999
- M. Berlici, Jurisdiction and the Internet, and European Regulation 44/2001, E-Commerce: Law and Jurisdiction: The Comparative Law Yearbook of International Business-Special Issue 2002
- L. Gilles, A Review of the New Jurisdiction Rules for Electronic Consumer Contracts within the European Union, Law and Technology Report 10/2001, London 2001

- Hörmle, J., Country of Origin Regulation in Gross-Border Media: One step behind the Freedom to provide Services, ICLQ, 1/2005
- Bigos, O, Jurisdiction Over Cross-border Wrongs on the Internet, ICQL 2/2005
- G. Kalow, From the Internet to Court: Exercising Jurisdiction over World Wide Web Communications, 1997 Law Review 2241; W. Brodsky Surfin the Stream of Commerce, 1997 Law Review
- Hess, B., Die intertemporale Anwendung des europäischen Zivilprozessrechts in den EU-Beitrittsstaaten, IPRax, č. 4/2004
- Cornu, G. La protection du consommateur et l'exécution du contract en droit français, Travaux de l'Association H.-Capitant, 1973

www.apek.cz

www.hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=progress.listing&cat=9

<http://www.cebrecz.cz/nastope/cz/posledni-vyvoj/show-18/#top>

www.su.se/commerciallaw.php

<http://www.hcch.net>

<http://www.dtihk.cz/Plus/archiv-cz/2003/0603/plus-0603-recht-cz.htm>

http://www.soluziona.cz/htdocs_cz/areas/consultoria/servicios/bsp/index_bsp.shtml

<http://cisg3.law.pace.edu/cases0930917gi.html>

<http://cisg3.law.pace.edu/cases0940826gl.html>

<http://cisg3.law.pace.edu/cases/000217sl.html>

www.unictral.org

www.europa.eu

www.itpravo.cz

www.europeanlaw.com

www.e-pravo.cz

www.europeanlaw.se

www.wikipedia.com

www.lawinus.com

www.lawoverseas.com

www.kluwerlawonline.com

www.blackwellpublishing.com

Seznam použitých zkratk:

ZMPS..... Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, č. 97/1963 Sb., v platném znění

ObchZ..... Obchodní zákoník, č. 513/1991 Sb., v platném znění

ObčZ..... Občanský zákoník, č. 40/1964 Sb., v platném znění

O.s.ř..... Občanský soudní řád, č. 99/1963 Sb., v platném znění

SES..... Smlouva o založení Evropských společenství

EU..... Evropská unie

WTO..... Světová obchodní organizace

OECD..... Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

EFTA/ESVO..... Evropské společenství volného obchodu

OSN..... Organizace spojených národů

UNCITRAL..... Komise OSN pro mezinárodní právo obchodní

UNIDROIT..... Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva v Římě

INCOTERMS 2000..... Soubor mezinárodních pravidel pro výklad nejdůležitějších dodacích doložek používaných ve styku s cizinou, vydáno Mezinárodní obchodní komorou v Paříži v roce 2000

ESD..... Evropský soudní dvůr

Případné další zkratky jsou vysvětleny v práci samotné.

United Nations Convention
on the Use of
Electronic Communications
in International Contracts

UNITED NATIONS

The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) is a subsidiary body of the General Assembly. It plays an important role in improving the legal framework for international trade by preparing international legislative texts for use by States in modernizing the law of international trade and non-legislative texts for use by commercial parties in negotiating transactions. UNCITRAL legislative texts address international sale of goods; international commercial dispute resolution, including both arbitration and conciliation; electronic commerce; insolvency, including cross-border insolvency; international transport of goods; international payments; procurement and infrastructure development; and security interests. Non-legislative texts include rules for conduct of arbitration and conciliation proceedings; notes on organizing and conducting arbitral proceedings; and legal guides on industrial construction contracts and countertrade.

Further information may be obtained from:

UNCITRAL secretariat, Vienna International Centre,
P.O. Box 500, 1400 Vienna, Austria

Telephone: (+43-1) 26060-4060
Internet: <http://www.uncitral.org>

Telefax: (+43-1) 26060-5813
E-mail: uncitral@uncitral.org

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW

United Nations Convention
on the Use of
Electronic Communications
in International Contracts

UNITED NATIONS
New York, 2007

NOTE

Symbols of United Nations documents are composed of capital letters combined with figures. Mention of such a symbol indicates a reference to a United Nations document.

Material in this publication may be freely quoted or reprinted, but acknowledgement is requested, together with a copy of the publication containing the quotation or reprint.

UNITED NATIONS PUBLICATION
Sales No. E.07.V.2
ISBN 978-92-1-133756-3

Contents

	<i>Page</i>
United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts	1
Chapter I. Sphere of application	2
Article 1. Scope of application	2
Article 2. Exclusions	2
Article 3. Party autonomy	2
Chapter II. General provisions	3
Article 4. Definitions	3
Article 5. Interpretation	3
Article 6. Location of the parties	4
Article 7. Information requirements	4
Chapter III. Use of electronic communications in international contracts ..	5
Article 8. Legal recognition of electronic communications	5
Article 9. Form requirements	5
Article 10. Time and place of dispatch and receipt of electronic communications	6
Article 11. Invitations to make offers	7
Article 12. Use of automated message systems for contract formation	7
Article 13. Availability of contract terms	7
Article 14. Error in electronic communications	7
Chapter IV. Final provisions	8
Article 15. Depositary	8
Article 16. Signature, ratification, acceptance or approval	8
Article 17. Participation by regional economic integration organizations	8
Article 18. Effect in domestic territorial units	9
Article 19. Declarations on the scope of application	10
Article 20. Communications exchanged under other international conventions	10
Article 21. Procedure and effects of declarations	11
Article 22. Reservations	11
Article 23. Entry into force	12
Article 24. Time of application	12
Article 25. Denunciations	12

United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts

The States Parties to this Convention,

Reaffirming their belief that international trade on the basis of equality and mutual benefit is an important element in promoting friendly relations among States,

Noting that the increased use of electronic communications improves the efficiency of commercial activities, enhances trade connections and allows new access opportunities for previously remote parties and markets, thus playing a fundamental role in promoting trade and economic development, both domestically and internationally,

Considering that problems created by uncertainty as to the legal value of the use of electronic communications in international contracts constitute an obstacle to international trade,

Convinced that the adoption of uniform rules to remove obstacles to the use of electronic communications in international contracts, including obstacles that might result from the operation of existing international trade law instruments, would enhance legal certainty and commercial predictability for international contracts and help States gain access to modern trade routes,

Being of the opinion that uniform rules should respect the freedom of parties to choose appropriate media and technologies, taking account of the principles of technological neutrality and functional equivalence, to the extent that the means chosen by the parties comply with the purpose of the relevant rules of law,

Desiring to provide a common solution to remove legal obstacles to the use of electronic communications in a manner acceptable to States with different legal, social and economic systems,

Have agreed as follows:

CHAPTER I. SPHERE OF APPLICATION

Article 1. Scope of application

1. This Convention applies to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract between parties whose places of business are in different States.

2. The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between the parties or from information disclosed by the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

3. Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article 2. Exclusions

1. This Convention does not apply to electronic communications relating to any of the following:

(a) Contracts concluded for personal, family or household purposes;

(b) (i) Transactions on a regulated exchange; (ii) foreign exchange transactions; (iii) inter-bank payment systems, inter-bank payment agreements or clearance and settlement systems relating to securities or other financial assets or instruments; (iv) the transfer of security rights in sale, loan or holding of or agreement to repurchase securities or other financial assets or instruments held with an intermediary.

2. This Convention does not apply to bills of exchange, promissory notes, consignment notes, bills of lading, warehouse receipts or any transferable document or instrument that entitles the bearer or beneficiary to claim the delivery of goods or the payment of a sum of money.

Article 3. Party autonomy

The parties may exclude the application of this Convention or derogate from or vary the effect of any of its provisions.

CHAPTER II. GENERAL PROVISIONS

Article 4. Definitions

For the purposes of this Convention:

(a) "Communication" means any statement, declaration, demand, notice or request, including an offer and the acceptance of an offer, that the parties are required to make or choose to make in connection with the formation or performance of a contract;

(b) "Electronic communication" means any communication that the parties make by means of data messages;

(c) "Data message" means information generated, sent, received or stored by electronic, magnetic, optical or similar means, including, but not limited to, electronic data interchange, electronic mail, telegram, telex or telecopy;

(d) "Originator" of an electronic communication means a party by whom, or on whose behalf, the electronic communication has been sent or generated prior to storage, if any, but it does not include a party acting as an intermediary with respect to that electronic communication;

(e) "Addressee" of an electronic communication means a party who is intended by the originator to receive the electronic communication, but does not include a party acting as an intermediary with respect to that electronic communication;

(f) "Information system" means a system for generating, sending, receiving, storing or otherwise processing data messages;

(g) "Automated message system" means a computer program or an electronic or other automated means used to initiate an action or respond to data messages or performances in whole or in part, without review or intervention by a natural person each time an action is initiated or a response is generated by the system;

(h) "Place of business" means any place where a party maintains a non-transitory establishment to pursue an economic activity other than the temporary provision of goods or services out of a specific location.

Article 5. Interpretation

1. In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.

2. Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

Article 6. Location of the parties

1. For the purposes of this Convention, a party's place of business is presumed to be the location indicated by that party, unless another party demonstrates that the party making the indication does not have a place of business at that location.

2. If a party has not indicated a place of business and has more than one place of business, then the place of business for the purposes of this Convention is that which has the closest relationship to the relevant contract, having regard to the circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

3. If a natural person does not have a place of business, reference is to be made to the person's habitual residence.

4. A location is not a place of business merely because that is:
(a) where equipment and technology supporting an information system used by a party in connection with the formation of a contract are located; or
(b) where the information system may be accessed by other parties.

5. The sole fact that a party makes use of a domain name or electronic mail address connected to a specific country does not create a presumption that its place of business is located in that country.

Article 7. Information requirements

Nothing in this Convention affects the application of any rule of law that may require the parties to disclose their identities, places of business or other information, or relieves a party from the legal consequences of making inaccurate, incomplete or false statements in that regard.

CHAPTER III. USE OF ELECTRONIC COMMUNICATIONS IN INTERNATIONAL CONTRACTS

Article 8. Legal recognition of electronic communications

1. A communication or a contract shall not be denied validity or enforceability on the sole ground that it is in the form of an electronic communication.

2. Nothing in this Convention requires a party to use or accept electronic communications, but a party's agreement to do so may be inferred from the party's conduct.

Article 9. Form requirements

1. Nothing in this Convention requires a communication or a contract to be made or evidenced in any particular form.

2. Where the law requires that a communication or a contract should be in writing, or provides consequences for the absence of a writing, that requirement is met by an electronic communication if the information contained therein is accessible so as to be usable for subsequent reference.

3. Where the law requires that a communication or a contract should be signed by a party, or provides consequences for the absence of a signature, that requirement is met in relation to an electronic communication if:

(a) A method is used to identify the party and to indicate that party's intention in respect of the information contained in the electronic communication; and

(b) The method used is either:

(i) As reliable as appropriate for the purpose for which the electronic communication was generated or communicated, in the light of all the circumstances, including any relevant agreement; or

(ii) Proven in fact to have fulfilled the functions described in subparagraph (a) above, by itself or together with further evidence.

4. Where the law requires that a communication or a contract should be made available or retained in its original form, or provides consequences for the absence of an original, that requirement is met in relation to an electronic communication if:

(a) There exists a reliable assurance as to the integrity of the information it contains from the time when it was first generated in its final form, as an electronic communication or otherwise; and

(b) Where it is required that the information it contains be made available, that information is capable of being displayed to the person to whom it is to be made available.

5. For the purposes of paragraph 4 (a):

(a) The criteria for assessing integrity shall be whether the information has remained complete and unaltered, apart from the addition of any endorsement and any change that arises in the normal course of communication, storage and display; and

(b) The standard of reliability required shall be assessed in the light of the purpose for which the information was generated and in the light of all the relevant circumstances.

Article 10. Time and place of dispatch and receipt of electronic communications

1. The time of dispatch of an electronic communication is the time when it leaves an information system under the control of the originator or of the party who sent it on behalf of the originator or, if the electronic communication has not left an information system under the control of the originator or of the party who sent it on behalf of the originator, the time when the electronic communication is received.

2. The time of receipt of an electronic communication is the time when it becomes capable of being retrieved by the addressee at an electronic address designated by the addressee. The time of receipt of an electronic communication at another electronic address of the addressee is the time when it becomes capable of being retrieved by the addressee at that address and the addressee becomes aware that the electronic communication has been sent to that address. An electronic communication is presumed to be capable of being retrieved by the addressee when it reaches the addressee's electronic address.

3. An electronic communication is deemed to be dispatched at the place where the originator has its place of business and is deemed to be received at the place where the addressee has its place of business, as determined in accordance with article 6.

4. Paragraph 2 of this article applies notwithstanding that the place where the information system supporting an electronic address is located may be different from the place where the electronic communication is deemed to be received under paragraph 3 of this article.

Article 11. Invitations to make offers

A proposal to conclude a contract made through one or more electronic communications which is not addressed to one or more specific parties, but is generally accessible to parties making use of information systems, including proposals that make use of interactive applications for the placement of orders through such information systems, is to be considered as an invitation to make offers, unless it clearly indicates the intention of the party making the proposal to be bound in case of acceptance.

Article 12. Use of automated message systems for contract formation

A contract formed by the interaction of an automated message system and a natural person, or by the interaction of automated message systems, shall not be denied validity or enforceability on the sole ground that no natural person reviewed or intervened in each of the individual actions carried out by the automated message systems or the resulting contract.

Article 13. Availability of contract terms

Nothing in this Convention affects the application of any rule of law that may require a party that negotiates some or all of the terms of a contract through the exchange of electronic communications to make available to the other party those electronic communications which contain the contractual terms in a particular manner, or relieves a party from the legal consequences of its failure to do so.

Article 14. Error in electronic communications

1. Where a natural person makes an input error in an electronic communication exchanged with the automated message system of another party and the automated message system does not provide the person with an opportunity to correct the error, that person, or the party on whose behalf that person was acting, has the right to withdraw the portion of the electronic communication in which the input error was made if:

(a) The person, or the party on whose behalf that person was acting, notifies the other party of the error as soon as possible after having learned of the error and indicates that he or she made an error in the electronic communication; and

(b) The person, or the party on whose behalf that person was acting, has not used or received any material benefit or value from the goods or services, if any, received from the other party.

2. Nothing in this article affects the application of any rule of law that may govern the consequences of any error other than as provided for in paragraph 1.

CHAPTER IV. FINAL PROVISIONS

Article 15. Depositary

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the depositary for this Convention.

Article 16. Signature, ratification, acceptance or approval

1. This Convention is open for signature by all States at United Nations Headquarters in New York from 16 January 2006 to 16 January 2008.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

3. This Convention is open for accession by all States that are not signatory States as from the date it is open for signature.

4. Instruments of ratification, acceptance, approval and accession are to be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 17. Participation by regional economic integration organizations

1. A regional economic integration organization that is constituted by sovereign States and has competence over certain matters governed by this Convention may similarly sign, ratify, accept, approve or accede to this Convention. The regional economic integration organization shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that that organization has competence over matters governed by this Convention.

Where the number of Contracting States is relevant in this Convention, the regional economic integration organization shall not count as a Contracting State in addition to its member States that are Contracting States.

2. The regional economic integration organization shall, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, make a declaration to the depositary specifying the matters governed by this Convention in respect of which competence has been transferred to that organization by its member States. The regional economic integration organization shall promptly notify the depositary of any changes to the distribution of competence, including new transfers of competence, specified in the declaration under this paragraph.

3. Any reference to a "Contracting State" or "Contracting States" in this Convention applies equally to a regional economic integration organization where the context so requires.

4. This Convention shall not prevail over any conflicting rules of any regional economic integration organization as applicable to parties whose respective places of business are located in States members of any such organization, as set out by declaration made in accordance with article 21.

Article 18. Effect in domestic territorial units

1. If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to the matters dealt with in this Convention, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may amend its declaration by submitting another declaration at any time.

2. These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

3. If, by virtue of a declaration under this article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, and if the place of business of a party is located in that State, this place of business, for the purposes of this Convention, is considered not to be in a Contracting State, unless it is in a territorial unit to which the Convention extends.

4. If a Contracting State makes no declaration under paragraph 1 of this article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 19. Declarations on the scope of application

1. Any Contracting State may declare, in accordance with article 21, that it will apply this Convention only:

(a) When the States referred to in article 1, paragraph 1, are Contracting States to this Convention; or

(b) When the parties have agreed that it applies.

2. Any Contracting State may exclude from the scope of application of this Convention the matters it specifies in a declaration made in accordance with article 21.

Article 20. Communications exchanged under other international conventions

1. The provisions of this Convention apply to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which any of the following international conventions, to which a Contracting State to this Convention is or may become a Contracting State, apply:

Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958);

Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods (New York, 14 June 1974) and Protocol thereto (Vienna, 11 April 1980);

United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 11 April 1980);

United Nations Convention on the Liability of Operators of Transport Terminals in International Trade (Vienna, 19 April 1991);

United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit (New York, 11 December 1995);

United Nations Convention on the Assignment of Receivables in International Trade (New York, 12 December 2001).

2. The provisions of this Convention apply further to electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which another international convention, treaty or agreement not specifically referred to in paragraph 1 of this article, and to which a Contracting State to this Convention is or may become a Contracting State, applies, unless the State has declared, in accordance with article 21, that it will not be bound by this paragraph.

3. A State that makes a declaration pursuant to paragraph 2 of this article may also declare that it will nevertheless apply the provisions of this Convention to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of any contract to which a specified international convention, treaty or agreement applies to which the State is or may become a Contracting State.

4. Any State may declare that it will not apply the provisions of this Convention to the use of electronic communications in connection with the formation or performance of a contract to which any international convention, treaty or agreement specified in that State's declaration, to which the State is or may become a Contracting State, applies, including any of the conventions referred to in paragraph 1 of this article, even if such State has not excluded the application of paragraph 2 of this article by a declaration made in accordance with article 21.

Article 21. Procedure and effects of declarations

1. Declarations under article 17, paragraph 4, article 19, paragraphs 1 and 2, and article 20, paragraphs 2, 3 and 4, may be made at any time. Declarations made at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.

2. Declarations and their confirmations are to be in writing and to be formally notified to the depositary.

3. A declaration takes effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force takes effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of its receipt by the depositary.

4. Any State that makes a declaration under this Convention may modify or withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. The modification or withdrawal is to take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the receipt of the notification by the depositary.

Article 22. Reservations

No reservations may be made under this Convention.

Article 23. Entry into force

1. This Convention enters into force on the first day of the month following the expiration of six months after the date of deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention enters into force in respect of that State on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 24. Time of application

This Convention and any declaration apply only to electronic communications that are made after the date when the Convention or the declaration enters into force or takes effect in respect of each Contracting State.

Article 25. Denunciations

1. A Contracting State may denounce this Convention by a formal notification in writing addressed to the depositary.

2. The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

DONE at New York this twenty-third day of November two thousand and five, in a single original, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Convention.

كيفية الحصول على منشورات الأمم المتحدة
يمكن الحصول على منشورات الأمم المتحدة من المكتبات ودور التوزيع في جميع أنحاء العالم. استعلم
عنها من المكتبة التي تتعامل معها أو اكتب إلى: الأمم المتحدة، قسم البيع في نيويورك أو في جنيف.

如何获取联合国出版物

联合国出版物在全世界各地的书店和经售处均有发售。 请向书店询问或写信到纽约或日内瓦的联合国销售组。

HOW TO OBTAIN UNITED NATIONS PUBLICATIONS

United Nations publications may be obtained from bookstores and distributors throughout the world. Consult your bookstore or write to: United Nations, Sales Section, New York or Geneva.

COMMENT SE PROCURER LES PUBLICATIONS DES NATIONS UNIES

Les publications des Nations Unies sont en vente dans les librairies et les agences dépositaires du monde entier. Informez-vous auprès de votre libraire ou adressez-vous à: Nations Unies, Section des ventes, New York ou Genève.

КАК ПОЛУЧИТЬ ИЗДАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ

Издания Организации Объединенных Наций можно купить в книжных магазинах и агентствах во всех районах мира. Наводите справки об изданиях в вашем книжном магазине или пишите по адресу: Организация Объединенных Наций, Секция по продаже изданий, Нью-Йорк или Женева.

CÓMO CONSEGUIR PUBLICACIONES DE LAS NACIONES UNIDAS

Las publicaciones de las Naciones Unidas están en venta en librerías y casas distribuidoras en todas partes del mundo. Consulte a su librero o diríjase a: Naciones Unidas, Sección de Ventas, Nueva York o Ginebra.

Printed in Austria

V.06-57452—January 2007—2,800

United Nations publication

ISBN: 978-92-1-133756-3
Sales No. E.07.V.2

V.06-57452—January 2007—2,800